

Jan Kruml

OBNOVA VESNIC KLOBOUCKA

Jan Kruml a kol.

OBNOVA VESNIC KLOBOUCKA

K 10. výročí přijetí Programu obnovy vesnice vládou ČR dne 29. 5. 1991
vydalo Sdružení obcí Kloboucka.

Autor: Jan Kruml ©
Spolupracovali: Jarmila Kocourková, Jitka Ošlejšková, Helena Sklenaříková, Zita Řehůrková,
Josef Beránek, Jiří Matula
Grafická úprava: Jarmila Kocourková
Fotografie: Jan Kruml, Jarmila Kocourková, Jaroslav Horák, Ladislav Sitenský, Stanislav Ševčík,
František Trtílek, Jiří Dobrovolný, Josef Špaček, Rudolf Stohanzl, František Navrátil,
Karel Urban, Vojenský ústřední archiv, Historický ústav armády ČR, Geodis Brno s.r.o.,
fotografie z archivu starostů obcí
Jazyková úprava : Marta Bauerová

„Znám váš projekt, ve kterém chcete, aby každá vesnice byla krásnější, ale důležitější je, že pomáháte rozvíjet občanskou společnost, která je nejlepší zárukou stability státu, ale i plné realizace každého jednotlivce“.

Z projevu Václava Havla ke starostům vítězných obcí soutěže „Vesnice roku“ 1995.

VENKOV JAKO OBYVATELNÝ SVĚT

Demokracie má přinejmenším dva stěžejí odstranitelné kazy na kráse: volby jednou už za čtyři roky a ohled na to, kolik je kde voličů. Ale aby to nebylo tak jednoduché: tyto „kazy“ jsou zároveň sloupy demokracie. Volby v pravidelných, relativně krátkých intervalech jsou nejspolehlivější zárukou toho, že moc zůstane pod kontrolou, a ohled na voliče znamená, že nebude možné vládnout dlouho proti vůli většiny lidí.

Ale co když je třeba investovat do projektu, který přinese plody až za deset, za dvacet let? Co když ten projekt osloví jen pár procent voličů?

Na tom se pozná zralost demokratických poměrů, opravdovost demokratů a odvaha politiků. Na tom, že se dokáží, alespoň čas od času, nad tyto kazy povznést. Protože smysl demokracie není přece v jejím provozu – v hladkém střídání garnitur u moci – ale v rozšiřování prostoru svobody, bezpečí, blahobytu, zkrátka kvality života. Obnovit v Čechách, na Moravě a ve Slezsku hodně poničený (ne zničený) venkov, to je projekt, který se do žádných příštích voleb nestihne a osloví vždy jen oněch „pár procent voličů“. Přesto se na počátku devadesátých let podařilo program obnovy prosadit – ve skromné, nicméně nepotlačitelné již podobě. Třeba říci, že nezačínal úplně od nuly: žádný program do té doby sice neexistoval, ale vždycky u nás žili lidé, kterým kvalita života v jejich obci ležela na srdci, režim nerezim.

Evropa dnes mohutně podporuje zemědělství, protože podporuje venkov. Zbytek světa se s tím nehodlá smířit, protože svobodná soutěž na světovém trhu potravin je tím vsutku ohrožena. Ale tvrdím, že Evropa se nemůže své kulturní krajiny vzdát: vzdala by se tím své identity. Na venkově musí proto lidé žít a pracovat, ne tam jen jezdit rekreovat se ze stresů života ve městech. Vyrábět potraviny by na něm mohli konec konců i lidé z měst, dojíždějící tam do práce. Lidé, kteří však na venkově žijí, uprostřed přírody a rytmů, které městským lidem unikají, jsou totiž jiní lidé než ti, kteří by tam jen dojížděli.

Obnova našeho venkova je především obnovou pospolitého života – všechno ostatní se od toho odvíjí. To se může podařit už jen zčásti: celý dosavadní pokrok lidstva lze přece vyjádřit svárem dvou základních typů lidského soužití: pospolitosti a společnosti. Neosobní „společnost“ zatím vyhrává nad „pospolitostí“, ale zdá se, že za její vítězství platíme až příliš vysokou cenu. „Společnost“ je produktivnější, ale dokáže produkovat masově i šmejdy, je hybnější, ale zároveň manipulovatelnější, je dynamičtější, ale i stádovitější.

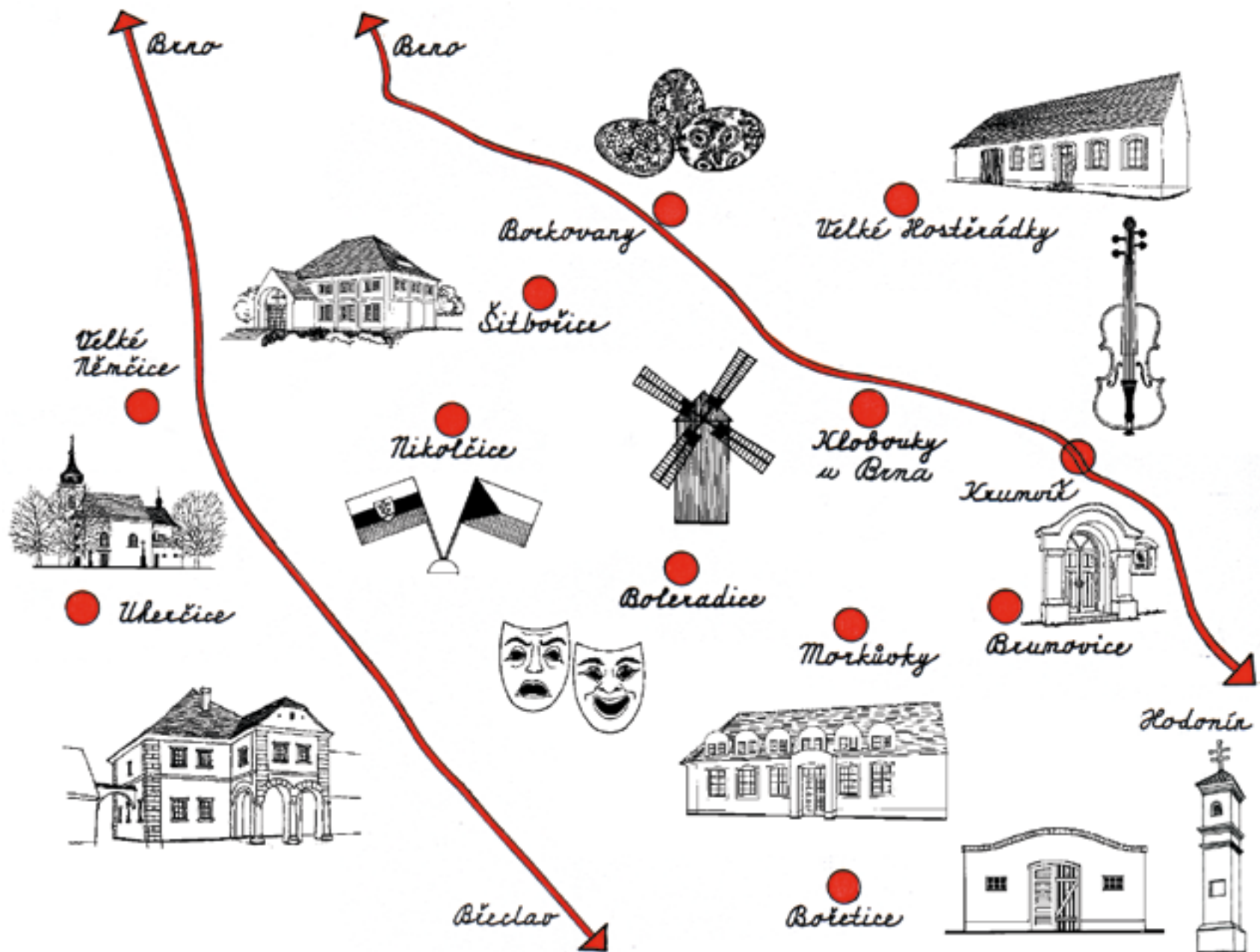
„Společnost“ dnes roste a bytí na úkor pospolitosti. Tou jsme příliš snadno pohrdli v zájmu materiálního blahobytu. A tak se dnes všude na světě hlásí o slovo hnutí, která i v lidských vztazích preferují „malé, ale pěkné“. Vedle „globalizace“ se stále častěji mluví o „lokalizaci“. Příroda, ta lidská, umělá, i ta původní, přírodní, si zkrátka vynucuje rovnováhu. I jen „částečné vítězství“ pospolitosti však může znamenat mnoho, může zkvalitnit také život lidí z měst. Pospolité život na venkově je totiž rezervoárem hodnot a postojů, kterým se mezi paneláky a dálničními přivaděči nedaří a nikdy dařit nebude.

Obnova venkova je proto pro mne hnutí s neoslyšitelně etickým nábojem. Naštěstí postrádá jakoukoliv okázalost: o morálce nemluví, nýbrž vytváří podmínky, v nichž se jí může zase začít dařit.

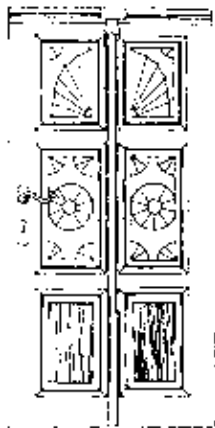
A to je tam, kde si lidé hledí nejen tváří v tvář, ale kde také hledí do tváře přírodě, která je – „nad jejich síly“. Obnova venkova je obnova obyvatelného světa. Je totiž obnovou sil k pokoře, sil, které v nás ještě dřímají.

Jsou to ty lepší síly v nás.

Petr Pithart

SLOVO ÚVODEM

Kloboucko je malebným kopcovitým krajem, ležícím mezi Brnem, Břeclaví a Hodonínem, který je nazýván Hanácké Slovácko. Proslavili jej bratři Mrštíkové, kteří zde napsali svá nejznámější díla, a rodák Jan Herben. Přes jizvy minulého období zůstal ve zdejších vesnicích zachován místní ráz a v občanech úcta k domácím tradicím i silné vědomí pospolitosti. Udržují se zde lidové zvyky, písně i vlastní kroj a pěstuje se spolková činnost. Vínogradnictví a sadařství udrželo u obyvatel osobní vztah k půdě a ke krajině. Příznačná je úpravnost prostředí a množství květin v předzahradkách. Program obnovy vesnice byl na Kloboucku spontánně přijat jako blízká idea, která odpovídá domácím tradicím i současným potřebám.

V roce 1996 se sdružilo 10 obcí Kloboucka i Hustopečska, k nimž se později přidaly další dvě obce, aby v uskutečňování svých Místních programů obnovy postupovaly společně. V roce 1997 získaly příspěvek na pečovatelský k Programu obnovy. K vykonávání péče byl vybrán Atelier obnovy vesnice. Jeho úkolem bylo poskytovat odbornou pomoc v urbanistickém a architektonickém oboru a cílem oslovit širokou veřejnost a podnítit ji k spoluúčasti na obnově svého domova. V návrzích úprav byly uplatněny soudobé evropské myšlenky obnovy venkova, založené na etickém vztahu ke všemu původnímu, místnímu a charakteristickému.

Základním dokumentem, který pečovatelé pro občany pořídili, byly kopie historických map – indikačních skic. Ty ukazují původní založení obcí, rozsah zástavby i stav tehdejší krajiny a poskytují argumenty na zachování historických hodnot. Pro vystižení jedinečnosti každé vesnice byla zhotovena fotografická dokumentace typických budov, prostředí, ale i stavebních nešvarů, která byla doplněna kritickým komentářem. Pro úpravu budov, veřejných prostranství a pro výsadbu zeleně byla navržena řada námětů. Návrhy byly zakresleny na podkladě fotografií, aby umožňovaly srovnání a inspiraci. Někdy již tyto jednoduché motivační skici stačily obcím k tomu, aby je realizovaly. Pro novou výstavbu byla zpracována také studie variabilních venkovských rodinných domů. Prokázala, že je možné navrhnout nové domy se soudobými požadavky na standard bydlení i v tradiční formě a v souladu s charakterem místa. Lze jen litovat, že se nepodařilo zastavit demolice lidových domů a ani takové úpravy, které stírají původní ráz architektury vesnice jako takové.

K desátému výročí obnovení demokracie v naší vlasti vznikla myšlenka zveřejnit výsledky, které sdružené obce Kloboucka v Programu obnovy venkova docílily. Předložená publikace má doložit nejen viditelné činy stavební obnovy, ale i obnovu domácích tradic a rozvoj současného kulturního a společenského života. Jejím záměrem je posílit vztah občanů k jejich vesnicím, k místním osobnostem a k rodnému kraji, má je povzbudit k účasti na veřejném životě. Má také poukázat na hmotné kulturní dědictví venkovské zástavby, o které je nutno pečovat i vytvářet mezi novou a původní zástavbou harmonii. Publikace má rovněž zveřejnit tříletou motivační pečovatelskou činnost a v neposlední řadě podat svědectví o tom, že státní dotace, které byly obcím na Program obnovy poskytnuty, byly zdárně a smysluplně realizovány. Publikace by měla být i osvětovou pomůckou a podnětem zastupitelům obcí, učitelům, projektantům a všem občanům, kteří Program obnovy venkova uskutečňují.

Jan Kruml,
Atelier obnovy vesnice

KRAJINA LIDÍ

Jarmila Kocourková

Kloboucko je krajina, kterou v třetihorách modelovalo moře a ve čtvrtohorách vítr. Na její horninové skladbě, vyjádříme-li se odborně, se podílejí výlučně sedimenty třetihor a čtvrtohor. Terciérní jsou uloženinami moře, které se v třetihorách rozprostíralo mezi africkou a evropskou pevninou. Velké rozšíření mají naváté uloženiny kvartéru, které na svazích dosahují 2-4 m, výlučně i více.

Spraš tenkrát zahladila vše, údolí dávných řek, které po ústupu moře prořízly oblité tvary usazenin a kdejakou vystupující hranu pískovců. A tak oblázek je v této krajině neznámým pojmem a kámen vzácný.

Jakub Vrbas, kloboucký rodák, to ve svých pamětech potvrzuje:

„Děvčata (i někteří chlapi) si libovali ve hře „v kamínky“. Pro nedostatek oblázků ve zdejší krajině děvčata si vybrušovala ku hře potřebné kamínky na kamenech nebo vypálených cihlách z kousků křídlice... Pro bídu o kámen nebyl žádný kloboucký dvůr dlážděn. V dobách nečasu dával tatínek vykládat chodníky slámou, která se pak seškrabávala s blátem a dávala na hnojiště... Náš dům byl vystaven jako všechny grunty z vepřovic, do nichž kvůli lepší soudržnosti se přidávaly vepřové štětiny. Domy se také stavěly z „pichovanice“, tj. z hlíny nasypané mezi prkenné ohrady a potom péchované „pichem“...“

Jakub Vrbas, člověk s fotografickou pamětí, který jako kluk vybíhal v hodovou neděli ráno „do žudru podívat se, jestli se máje nesvalila“, pak popisuje žudru jako „milé, chladné čisté místečko, jaké nebylo ani před zdejším panským domem... Ve všech zahradách,“ líčí dále, „nám bujně rostla vinná réva pnoucí se po 2,5 m vysokém lešení... a na staré hrušce jakubce vinul se až do vrchu druh velkozmyných uherských hroznů“. Jakub Vrbas také líčí vnitřek rodného domu. Mohli bychom s ním jít a podívat se, jestli v „petýlku“ kachlových kamen je sůl v solničce opravdu suchá a hřejí-li se tam kočky. Mohli bychom také vyhlédnout oknem přes „štachětlový“ plot ke stodole a pozorovat, jak se slunce opírá o její „dochovou“ střechu celou zelenou mechem a netřeskem.

Je však třeba vrátit se ke krajině.

Její geologický vývoj byl v hrubých rysech dokončen, teplomilný les pokrýval většinu území a objevil se tu první člověk – pastevec a zemědělec. Prosvětlené doubravy této krajiny, která náleží k nejteplejším územím státu, naši předkové odedávna vyhledávali a stavěli v nich svá obydlí. S přibývajícím počtem obyvatel a nárůstem jejich požadavků na půdu a dřevo se rozloha lesních ploch zmenšovala. Les ustupoval do míst, která nebylo možno zemědělsky využívat, tj. na prudší svahy a hřebeny pahorkatiny dosahující 300–400 m n. m., a tam se v různé kvalitě udržel dodnes.

„Panský lesy sú pěkný, ale obecni a sedlcký ochoze nejsú valný. Indá v lesích aji pásávali, tož to moc pustošili a list vyhrabajú na stelivo, vláčijú noše o strhání. Nový stromky v sedlckých nevysazujú, dy by tam nic neobstálo.“

Tak zhodnotil moudrý vesničan stav lesů v půli 19. století v knize A. Šebestové (dále Š) a jiný si povzdechl: „Esce kde je ten les, že si trochu chábí nasbírajú, aji levčí kúpíjú, ale kde není lesa, uhli daleko, je zle pro chudobných lidí.“

O podobě původního lesa a skladbě jeho dřevin si můžeme učinit představu v přírodních rezervacích, které byly na území Kloboucka vyhlášeny, tj. především SPR „Zázmoniky“, „Hrádek“ a „Velký Kuntínov“. Tam roste – nebo může dorůst – les teplomilných doubrav s dubem lesním a pýřitým, babykami, jeřábem břekem, dřínem a v chladnějších úžlabinách nebo v úpatí svahů s lipami, habry, javory, jasany, buky a také jedlemi doloženými archeologickým průzkumem Velkomoravských sídlišť.

V těchto lesích nebo na jejich okrajích lze nalézt ostrůvky typické stepní vegetace. „Lze těžko rozhodnout“, napsal nikolčický kronikář, „která roční doba je u nás hezčí: zda na jaře v plném květu ovocných stromů a planých trnek, či na podzim v závoji žluti, okru a oranže. Pozoruhodná je jarní flóra v našich lesích a stráních. Sněženek je téměř k lyžování, pak hned dymnivky, zapalice žluté a bílé sasanky, konvalinky. Vzácněji hlaváčky, zlatohlavé lilie, vstavače, kosatce, kavyly, běložárky, katrány ... Jen koniklec v Podhájčí“, povzdechl si, „před lety nějaký vandal do jednoho vyryl. Vrátime jej však do přírody, už máme připraveny sazenice“. Nejkrásnější ukázky této vegetace jsou ovšem v přírodní rezervaci „Louky pod Kumstátem“, vyhlášené již v roce 1955. Tam kvete třemdava, tam v předjaří uvidíme

koniklec zahalený do bělavého kožíšku chmýří, tam vlaje kavyl a pasou se ovečky katráňů. Seznam těch vzácných a chráněných rostlin je dlouhý. Nechce se věřit, že poklady této banky druhů nehlídá bdělé oko kamer, vždy mají pro krajinu i život lidí větší význam než banky plné peněz.

Les z krajiny ustoupil a uvolnil místo polím a lukám. Povšimněme si nejprve luk, protože jsou, či spíše byly, jednou z nejcharakterističtějších a nejkrásnějších složek krajiny. Svým způsobem místy nahrazovaly chybějící les. Vždy bohatství jejich flóry i fauny bylo veliké a množství vlhkosti, kterou dodávaly do ovzduší, nezanedbatelné.

„Celý to pastvíska pod vinohrady bylo 250 měříc. To šel snad kdejaký chlap z dědiny sít a do 10 hodin do rána bylo všechno zasečený“, vypráví pamětnice a jiná ji doplňuje: „Stejně ho sušili, a když bylo usušený, šel hrabat kdekdo, aji ty hospodyně, co nikdy nešly do pole. To taky bylo veselo, no tolej lidu a zpěvu, hajní v lesi ani nedýchali, co poslouchali.“ (Š) „To vše už není“, stýskají si autorky kapitoly o Krumvíři z knihy „Malebné Kloboucko“. „Není ani studánka „Pod Grumvířskou lúku“, nebo stružka, kterou odtékala voda od pramene do potoka, byla zorána spolu s loukami a na místě výborné pramenité vody vyvěrající zpod Sklenářova kopce je pouze bahnitá mokřina. Jak často studánka napájela unavené po celodenní kopačce je vinohradech!“

Krumvířské louky, které daly vesnici jméno, jsou minulostí a s nimi čápi, čejky, kachny březňáčky, čolci, žáby a nesčetné druhy lučních květin. I tady by byl seznam jmen dlouhý.

O zemědělské velkovýrobě, která byla původcem těchto změn a často nevratně narušila ekologickou rovnováhu krajiny, se zmíním dále, nyní otevřeme kapitolu vod.

Vody tekoucí, vroubené olšemi a vrbami a meandrující v lučinách, tu nenajdeme, ač mnohá údolí jsou pro ně jakoby stvořená. Je třeba zaostřit zrak. Ano, tamhle v nejnižší části údolního dna je zeleně zbarvený pruh. Přejdeme-li blíž, najdeme umělé, silně zahloubené koryto a v něm střípky zakaleného zrcadla, které odrážejí nebe: voda. Opravdu tu je. Teče, pracně našetřena z mokřadů na nepropustných půdách a z pramenů ve stráních. Svodnice – tak nazývají místní tyto potoky – a my máme dojem, že si snad jiného názvu ani nezaslouží. A přece. Bořetický rodák, který ve svodnici Trkmance zamlada „plaval na psa“, v dopise psaném Obecnímu úřadu popisuje Trkmanku, jak se „úzká v bocích sotva vleče námahou“ a svůj dopis končí prosbou, aby na březích této „krasavice“ byly vysázeny topoly a vrby a aby na ní byl založen nějaký rybníček. A v tom, jak řekl bořetický starosta, mu vyhovíme, jen co obec získá k tomu vhodnou půdu od státu.

Nedostatek lesa, pole na svažitém terénu bez mezí, vinice po spádnici, nedostatek rozptýlené zeleně a spraš, to jsou běžné znaky této krajiny. Připočteme-li k nim průtrž mračen, je neštěstí hotovo.

„14. května 1861 odpoledne,“ zapsal borkovanský kronikář, „vystoupila nehrubě strašlivá mračna, z nichž však v krátké chvíli povstalo strašlivé hřímání a neustálé blesky zsinaly až k zemi a strašlivý liják, který neustále po 3 hodiny trval, způsobil takovou povodeň, že v obci této mosty, místem i stavení, tímto tekoucím přívalem vody porouchané a přeč odnešené byly, osení a sazivo s kopců sebral, žleby dílem zaplavil a dílem sebral na polích borkovanských, které se pak poušti podobalo, bylo k vidění hrozné vodou vybrané zmlý a z nich vyčihající kamene.“

A protože podobné katastrofy nebyly ojedinělé, r. 1897 po velké povodni na Spáleném potoce žádaly postižené obce o zemskou subvenci na regulaci vodních toků. Dostaly ji, a tak svodnice dostaly dnešní podobu.

Jestliže vodní toky v minulosti ani dnes nijak nepřispívaly ke kvalitě krajinného obrazu, byly to rybníky, které jej zkrášlovaly. Jakub Krčín by záviděl, vždy v žádném z jím založených rybníků se nezrcadlily vyrovnané řady vinic ve svazích nad bílými štíty sklepů, žádný z jeho rybníků nebyl tak velký jako Kobylské jezero 6 km dlouhé a 2 km široké v nejširší části. Z archivních dokumentů, zejména nejstarších odstupních smluv, se dozvídáme, že rybníky existovaly již ve 14. století, a že byly stálým předmětem sporů, z nichž nejvíce vleklý se odehrával mezi Krumvířem a Brumovicemi. Tehdy šlo především o ryby, které se při povodni na Kobylském jezeře přestěhovaly do krumvířských rybníků, a naopak. Rybníků bylo tehdy na Kloboucku velké množství, celé soustavy. Dokonce i v Kloboukách byly dva, ač městečkem neprotékal žádný vydatný potok.

Když se jako houby po dešti v první polovině 19. století objevily cukrovary, z nichž nejbližší byl Martinický, mizely rybníky jeden za druhým a byly nahrazeny řepnými poli. Kloboucká krajina zchudla.

Výsek z mapy „Tabula generalis marchionatus“ vydané v Amsterdamu roku 1790.

Vypouštění Kobylského jezera trvalo od r. 1833 do r. 1836. Hejna vodních ptáků prý zmateně létala nad krajinou a lidé už jen vzpomínali: „V tém (Kobylském jezeru) že se utopilo lidí! Aji šablu jsme tam našli. To snád' jak byly ty vojny za starodávna, že tam nahnali Francúzů a Rusů... Mlýn na jezeře v Kobyli býval na starej svodnici až do roku 1836. Potom v něm bývali panští drábi aji s potahama a v r. 1858 ho rozebrali načisto.“ (Š)

A pak, když nebylo vody ani mlýna, „Udeřily velká sucha, byla velká núza o vodu a tak ježd'áli odtad' až k Vídři kdesik s vozama do mlýna.“ (Š)

O 150 let později, na konci druhého tisíciletí, kdy se jakoby sečetly všechny rozsáhlé zásahy do krajiny, počínaje nadměrným odlesněním, odvodněním, zorněním, zcelováním a konče terasováním, se objevuje – zatím spíše slovo než čin – pojem revitalizace. Z průvodní zprávy ke studii revitalizace říčky Harasky je v této souvislosti, nebo spíše v souvislosti s obnovou rybníků, nutno uvést některé závěry zobecnitelné pro celé Kloboucko. Nejvýznamnějším jevem ovlivňujícím tok Harasky je eroze půdy. Příčinou eroze, kterou je potenciálně ohrožena téměř celá plocha povodí, je způsob obhospodařování zemědělských pozemků, terasované svahy a těžebně dopravní technologie v lesích. Niva a koryto toku je trvale zanášeno. Dalším problémem povodí je jeho malá retenční schopnost, projevující se velkou rozkolísaností průtoku a vysycháním. I tu ovlivňuje způsob hospodaření v krajině a také odvodnění pozemků a likvidace rybníků. Jedinou možností je obnovení rybníků, vybudování nových rybníků a současně zvýšení retence vybudováním protierozních opatření v povodí. Až se na Harasce, Trkmance, Hunivce či Spáleném potoce zaleskne slunce v hladině nového rybníka, uzavře se kapitola o jednom z velkého množství hříchů, kterých se lidé dopustili na této krajině.

Jan Herben na začátku 20. století napsal: „Kde se oře, tam naši sedláci stromu nestrpí. Stojí-li tu někde ze starších časů letitý břak nebo planá hruška, připadají jak poustevníci na poušti.“ Co by asi napsal dnes při pohledu na obrovské lány bez stromů, žíhané erozí jak tygří kůže, a jak by komentoval silniční příkopy zarovnané ornici spláchnutou s polí a nánosy „bahna“ na vesnických návších? Jakým dojmem by na něho zapůsobily bloky orné půdy od obzoru k obzoru, které v této krajině – zejména v katastru Velkých Bílovic – dosahovaly výměry přes tisíc hektarů a byly největší v tehdejší ČSSR?

Při scelování zaniklo mnoho krásných názvů starých tratí, ve kterých je zakódována nejen láska sedláka k půdě, ale také libozvučné zprávy předků o krajině, její historii i místních zvláštích. Zaslouží si, aby nebyly zapomenuty. Zde jsou některé ze seznamu uvedeného v Borkovanském občasníku:

„Ořechové žleby, Čertovy žleby, Bílé hlíny, Hladna, Pod horou Veselou, Dlouhý, Rozehnal, Částkovec, Ztracené pole, Klinky u kříže, Padělky od Lupiška, Na Vysoudilkách“ a dále trati viničné: „hora Veselá, hory Netroufalky, hora Friedberg, hora Pískořov, hora Světlá a hora Příčiny“.

Uvedením těchto názvů jsme otevřeli jinou, veskrze úsměvnější kapitolu o kloboucké krajině, kapitolu vinic, sklepů a vinařů. Podle Štěpána Štefky, „pěstitele obecní ovocné školky, milovníka stromů i vinohradů ve Velkých Pavlovicích“ (Š), se na tehdejších vinicích rodilo víno těchto podivuhodných názvů: Muškatel, Cinifádl, Časlador, Špičák, Voňák, Skorák, Francúz, Kuláč, Ryzlink, dále méněhodnotné Šreky, Topol a Kyselák. Pod těmito názvy se skrývají mnohé dnešní odrůdy, ale i takové, které vyhubil révokaz.

Vinice, to je ozdoba, chloubka a znak této krajiny. Pro jejich osobitou úsměvnou krásu zapomínáme na svodnice i zorané louky a jakási radost vstupuje do našich duší. Historie vinic sahá daleko do minulosti. Je známo, že staří vinaři hledali poučení u řeckých a římských autorů z 1. století po Kristu. V průběhu staletí, která od těch dob uplynula, se střídaly doby rozkvětu s dobami úpadku, z nichž největší byl po třicetileté válce a pak na konci 19. století, kdy byl do země zavlečen révokaz, jehož zhoubné působení bylo znásobeno perenosporou. Zavedení americké podložky probralo vinohrady z agonie a nastala pomalá rekonvalescence, poté přišlo období „chemického šílenství“, o němž je lépe pomlčet. Tehdy byly aplikovány postřiky 15–22× ročně a z vinic, které byly celá staletí ekologicky téměř bezproblémové, se rázem staly vinice zasluhující výstražné tabule s lebkou a zkříženými hnáty, pro živočichy bohužel nesrozumitelné.

Typhlodromus pyri se jmenuje mnoha výzkumy ověřený dravý roztoč, který – řečeno nadneseně – vlplouvá dnes do vinohradů na vlajkové lodi biologické ochrany. Převezme-li nad vinicí patronát a je-li vinice zatravněna, vrací se do ní příroda velmi rychle. Tato dobrá zpráva byla potvrzena výzkumem.

Vra me se teď na chvíli do doby, v níž Augusta Šebestová poslouchala a zaznamenávala, co si lidé povídají. „Říkávali, že za starých časů dyby šahl do vinohrada, u alí mu ruku, dyby byl vkročil, u alí mu nohu, ale co já pamatuju, když si tak něco zmysleli (krásti hrozny), aji třicet rýnských museli platit pokuty... Včil je velká roztopáš v tých věcách.“ Tímto výrokem jsme se lehce dotkli starých horenských práv a nyní se podíváme, co všechno bývalo v sýpce nad presúzem: „Na sýpce viselo na hambálkách huzený maso, špek, v mískách visí sušené ovoce, na šústkách hrozny, na trokách a v kisanách strava, na zemi obilí a turkyň. V presovni sú kádě a skřichy na víno a na obilí a pres.“ (Š) V takovém presúzu, zejména jsou-li bečky plné vína, nezbyvá než si blaženě povzdechnout: „Maso huzené, vínečko červené, to je, Bože, strava, z tej nebolí hlava“. Tady víno rozvazuje jazyk, z lidí padá únava a lze se tam leccos dozvědět. Například že: „Naši kmocháček zkúmalí ty obecni úcty a jaksik se jim to nevidělo, a tož se smilí, že kdyby se z těch biřtli, co se ten rok snědly, udělala lana, že by stačila až do Vídně.“ (Š) „Ten stařeček majú tak rozumnú krávu, ona už sama zastaví u jejichho pola. Povídali mně to kaj: Co myslíš, Bartoňu, kráva je neprirovnávaja rozumnější než nekeré člověk a fajnovější jak nekerá panička. Že mám pracky udíbaný, už jatelinu ode mě nežere a ja s něma mosím jest. Kde bych si v poli pracky umyl.“ (Š) „Já jsem hned povedala, že budú lidí stonat. Najednú nebylo brablcu v dědině ani k spatření. Když zapadnú nemoce do dědiny, uletijú všeci brablcu.“ (Š)

Jistě se tam vykládalo také o bořetické jalovici Míle, vezoucí ječmen do Podivína, kterou ani blížící se vlak neodradil od úmyslu stát na přejezdu na kolejích, nebo o tetičce Vichtoře z Šitbořic, která před Laďou a jeho kamarády ukryla demizón slivovice „v homně pod marholó. Dež v lítě chcele demijón vekupat, tak vekládale potem naše stařence, že jenem do něho trocho okle motekó, ha belo po šlijovici. Mosela bet hodně selná, protože Vichtora také říkale, že marhola do tédňa načisto hoschla.“

Potud dobrá nálada a úsměvy z vinného sklepa, když se starosti, únava a bída odložily před jeho dveřmi. Teď bych ráda ostrým stříhem přešla k věcem vážnějším.

Lze konstatovat, že krajina Kloboucka je výsledkem práce několika desítek generací. Není tu nic, čeho by se nedotkla lidská ruka. Nepatří k nejkrásnějším a baroko, které krajinu umělo kultivovat a akcentovat ji stavebním dílem, se jí, až na skromné výjimky, vyhnulo, patrně proto, že to bylo území až příliš otevřené vojenským vpádům všeho druhu. A přece tu byli a ještě jsou lidé, kteří pochopili, v čem tkví její krása. Je to krása, již by si obyvatelé romantických krajin řek, jezer a hor ani nevšimli: krása přírodního detailu uprostřed rozlehlých polí, krása výhledů do kraje, krása nebe, od něhož země neodvádí pozornost, a jedinečná krása vinic. Ptala se Augusta Šebestová: „Stěhovali byste se do druhé dědiny?“ A dostala tuto odpověď: „My říkáme, že líto je se od nás odstěhovat: Kdo se od nás odstěhoval, každej chybil. U nás je všechno lepší než inde. Aji ty zvony krásněji zvonijú jak inde...“

My víme, že pocity lidí se od těch dob změnily, a víme proč. Změnil se způsob života na vesnici i vesnice samotná. Změnil se – a to je nejzávažnější – vztah vesničana k půdě. Bylo řečeno, že vazba rolníka k půdě je rozhodujícím znakem evropské rurální kultury a že u nás je prožívána o něco silněji v souvislosti s historií místa a historií národa. Tato vazba k půdě životelce nebyla jen materiální, ale měla duchovní a kulturní rozměr a její součástí byla krajina jako celek. K rodové cti sedláků ze starých gruntů patřilo udržovat krajinu úrodnou a pořádnou. Vycházeli ze zkušenosti předků a respektovali přírodní zákony. Tím vším jakoby zvyrazňovali specifické rysy dané krajiny, takže nebyla zaměnitelná s krajinou sousední. Jejich počínání obvykle nebylo motivováno estetickými záměry, přesto však výsledek většinou esteticky působil.

Lze jen doufat, že až se usadí kal povodně, která se v podobě kolektivizace přehnalna krajinou, objevíme kořeny těchto tradic ještě živé.

KLOBOUKY – KULTURNÍ CENTRUM KRAJE

Emil Kordiovský

V průběhu staletí své existence se staly Klobouky – správní centrum velkostatku premonstrátského kláštera v Zábřdovicích – díky své poloze i postavení přirozeným centrem kraje. Soustředoval se v nich život ze širokého okolí, zejména o četných trzích, jež byly proslaveny v širokém kraji. Vzpomínají na ně i diváctí bratří Mršítkové, kteří se při těchto příležitostech scházeli v hospodě u Vystavělů se svými přáteli z Klobouk, Kobylí, Brumovic, Boleradic... Druhým činitelem, jenž zvýrazňoval výjimečné postavení Klobouk v kraji, byla existence farnosti při kostele sv. Vavřince. Zábřdovští konventuálové obsazovali zdejší faru nejednou vynikajícími osobnostmi své komunity, která pak díky své duchovní autoritě ovlivňovala obyvatelstvo v okolí. Od r. 1787 zde bylo zřízeno děkanství kloboucké, jemuž podléhaly fary v Borkovanech, Dambořicích, Moutnicích, Otnicích, Boleradicích, Šitbořicích, Žarošicích, Archlebově a v Divákách. V době po tolerančním patentu se staly také centrem evangelíků ze širokého okolí a městečko se stalo od konce sedmdesátých let 19. století až do počátků Československé republiky sídlem pastora a pak superintendenta moravských evangelíků dr. Císaře. Dodnes je v Kloboukách sídlo sboru s kazatelskými stanicemi v Bohumilicích, Borkovanech, Brumovicích, Morkůvkách a ve Velkých Hostěrádkách. Po zániku patrimoniální správy byly od roku 1850 sídlem soudního okresu pro 13 obcí. I tato skutečnost přiváděla do Klobouk sedláky, řemeslníky, učitele a další představitele kulturního života.

Myšlenkovým a kulturním centrem se tedy Klobouky nestaly náhodně a díky historickým souvislostem ve druhé polovině 19. století stály na vrcholu kulturního dění širokého okolí: jednak zde v té době žila celá řada významných osobností, jednak další toto přirozené centrum navštěvovaly. V práci významného klobouckého rodáka Vojtěcha Samce „Co daly Klobouky našemu národu“, která byla sice minulým režimem cenzurována, najdeme desítky jmen osobností, jež byly s Kloboukami nejen duchovně, ale i fyzicky spjaty. Jen je vyjmenovat a stručně zhodnotit jejich podíl na povznesení Klobouk a kraje by vydalo na několik stránek, a tak nám nezbyvá než z nich vybrat jen ty nejznámější a snad i nejvýznamnější.

Věnujme se nejprve duchovním správcům, kteří ovlivňovali myšlenkový svět zdejších obyvatel. Nepochybně mezi ně patřil opat a stavitel klobouckého zámku Ambrož z Telče (1589-1597), dále farář, vědec a spisovatel Martin Alexij Vigišius, který v letech 1668-1669 postavil kapli sv. Barbory a založil v r. 1678 pravděpodobně první spolek v historii Klobouk „Bratrstvo ke cti sv. Barbory za dosažení šťastné smrti“. Jedním z nejpřednějších správců kloboucké farnosti byl pak titulární kanovník brněnské kapituly Jiří Vrba. Tento neohrožený kněz a zpovědník žalářovaných italských vlastenců našel odvahu postavit se za své nebohé svěřence i proti samému císaři, za což vlastně po celý život pykal policejním dozorem. Na velikost této postavy upozornil zejména kloboucký rodák, učitel a vlastivědný pracovník Jakub Vrbas ve své knize, která dostala v posmrtné edici název Pohledy do minulosti Klobouk. Mezi Vrbovy blízké spolupracovníky po krátkou dobu patřil kaplan hrabě Sylva Tarouca (1816-1881) i pozdější přední národní buditel, zakladatel českého středního školství a olomouckého muzea, zemský poslanec a zdejší rodák páter Ignát Wurm (1825-1911).

Druhá půle devatenáctého století přivedla do Klobouk také velké osobnosti evangelické komunity. Mezi nimi je třeba vyzvednout Josefa Totuška (1808-1877), stavitele věže evangelického kostela a budovatele důvěry a snášenlivosti obou náboženských vyznání v Kloboukách a dr. Ferdinanda Císaře (1850-1932), superintendenta evangelické církve na Moravě a přítele tehdejšího docenta vídeňské univerzity Tomáše G. Masaryka a jeho paní Charloty. Císařovým pokračovatelem byl pak další kloboucký pastor a historik zdejšího sboru František Bednář.

Duchovní život Klobouk doplňovaly i osobnosti „světského“ ducha. V popředí hospodářského, politického a společenského života stála rodina Wurmů, z nichž jsme již jmenovali pátera Ignáta Wurma. Připomenutí zasluží také jeho otec Antonín (1794-1880), starosta a politik, který odmítl nabízenou kandidaturu na frankfurtský sněm a svým příkladem strhl i další jihomoravské osobnosti k tomuto vlasteneckému postoji v pohnutých revolučních

měsících roku 1848. V jeho postoji jej utvrzovalo i vystupování synů Ignáta a Josefa (1817-1888), poslance na zemském sněmu v Brně a rovněž dlouholetého klobouckého starosty. Myšlenkový vývoj klobouckých dětí, a tudíž i dospělých, rozvíjeli zdejší učitelé. Klobouckými školami prošla řada nejen významných pedagogů, ale i odborníků, kteří svým dílem ovlivňovali nejen Klobouky a okolí. Mezi nejvýznamnější je možné zařadit Jana Friedricha (1822-1890), vlasteneckého učitele a muzikanta, jemuž vděčnost za působení před školními lavicemi při jeho odchodu na odpočinek vyjádřila i obecní rada, nebo jeho evangelického souputníka Pavla Rohana (byl prvním správcem společné školy a pak jejím ředitelem v letech 1876-1890), Josefa Úlehlu (1897-1905) nebo Viktora Brettschneidera (1911-1934). Mezi přední pedagogy, kteří na zdejších školách působili, patřil Karel Jaroslav Bukovanský (1844-1932), amatérský archeolog, historik, básník a buditel, který se po svém působení na Ostravsku vrátil do Klobouk a vedle funkce obecního kronikáře sepsal i jeden ze svazků Vlastivědy moravské, Kloboucký okres (1909). Dalším klobouckým rodákem byl Jakub Vrbas (1858-1952), jenž učil v nedalekých Ždánicích, založil zde muzeum, sbíral lidové písně a organizoval kulturní život. Jeho vylíčení osudů Klobouk ve druhé půli 19. a první půli 20. století ve zmíněné knize patří k nejplastičtějším zpracováním osudů městečka, plně srovnatelnému s dalšími díly předních národopisných a historických badatelů Moravy své doby. Klobouky sehrály svoji roli i v povznesení úrovně zemědělství, nebo po dlouholetém úsilí právníka a starosty JUDr. Františka Drbala byla v roce 1921 zřízena v Kloboukách zemská odborná škola zemědělská jako dvouletá zimní hospodářská škola. Mezi nejpřednější osobnosti, které sice neovlivňovaly myšlení klobouckých občanů přímo, zato však zprostředkovanou formou o to více, patří první československý prezident Tomáš G. Masaryk. Jeho rodiče žili v Kloboukách v letech 1871-1880 a po celou dobu sem Masaryk zajížděl na kratší či delší prázdninové pobyty, při nichž se stýkal se zdejšími příslušníky inteligence i s dalšími osobnostmi ze širokého okolí. V Kloboukách například vzniklo jeho dlouholeté přátelství s brumovickým rodákem Janem Herbenem, zde studoval a získával podklady pro svoji habilitační práci o sebevraždě jako sociálním jevu a nakonec si zde vyjasňoval i svoje náboženské postoje v rozhovorech s dr. Císařem, který jej přivedl ke konverzi k evangelické víře. Takováto kumulace duchovních hodnot, jež se v Kloboukách sešly, pochopitelně ovlivňovala celkové ovzduší města. Projevilo se to i v časně organizovanosti v různých spolcích i v jejich vytčeném zaměření. Kloboucké spolky patřily k jedněm z prvních na Moravě. Byly jimi pěvecký a čtenářský spolek „Lev Kloboucký“ v letech 1863–1874, místní odbor Matice školské v Kloboukách, vzniklý roku 1884 a „Učitelská jednota v Kloboukách“, založená v roce 1892. V roce 1895 byla založena pobočka Národní jednoty pro jihozápadní Moravu a v červnu 1896 Český politický spolek. Byly založeny také obvyklé spolky, jako jsou dobrovolný hasičský sbor, ustavený 2. července 1888, v roce 1900 vzniklý Sokol a jeho protiváha tělocvičná jednota Orel založená v roce 1912. Na přelomu století se Klobouky výrazně podílely na Národopisné výstavě slovanské v Praze v roce 1895. V roce 1903 uspořádaly vlastní národopisnou výstavu. Na ni navázal roku 1906 založený Muzejní spolek, který se stal nejstarším muzejním spolkem na dnešním Břeclavsku. Ten byl také iniciátorem vzniku zdejšího muzea, založeného v roce 1908. Působením těchto klobouckých osobností i jejich spřízněných přátel a činnosti spolků došlo v posledním půlstoletí habsburské monarchie k národně uvědomovacím bojům české společnosti, v níž se staly Klobouky centrem kulturního dění v kraji. To se odrazilo i v postoji tří desítek mužů, kteří bojovali za naši samostatnost v první světové válce, i v obětech protinacistického odboje. Podobně jako my vidíme řadu osobností z druhé půle 19. století, jsou mezi našimi současníky takové osobnosti, které příznivě ovlivnily duchovní život Kloboucka v nelehkém 20. století.

DEPARTMENT OF THE ARMY
 ENGINEERING DIVISION
 DISTRICT OF COLUMBIA
 Part I
Gemeinde
OBERKLOBAUK.
 Military Department: 1890
 1890

SLOVO STAROSTY

Klobouky u Brna jsou nenápadné městečko asi v polovině cesty z Brna do Hodonína. Leží v malebném údolí, které je tvořeno jihozápadními výběžky Ždánického lesa. Vyhlídka z kteréhokoliv kopce je úchvatná – naskýtá pohled na Hodonínsko a Kyjovsko, lemovaný vyvýšenými Chřiby a Bílými Karpaty.

Kloboucko bylo podle archeologických nálezů osídleno již v paleolitu někdy mezi 40 a 20 tisíci léty před Kristem. Kraj byl osídlen i v následujícím neolitu a eneolitu. Únětická pohřebiště se skrčenými kostrami a keramikou, které byly na našem katastru nalezeny, pocházejí z doby bronzové.

Novodobější dějiny Klobouk souvisejí se zábrdovickým klášteřem, který kolem roku 1210 založil pán Lev z Klobouk. Tento mocný feudál vykonával funkci sudího hradského obvodu brněnského a působil i jako komorník hradského obvodu olomouckého. Některé okolní vsi obdržel patrně od krále Přemysla Otakara I. jako dar za vykonané služby. Založením klášteřa se Klobouky záhy staly významným střediskem rozsáhlého klášteřního panství. Roku 1298 král Václav II. vyňal Klobouky z pravomoci hradských úředníků a v soudních věcech je podřídil klášteři. Pro Klobouky bylo významným i udělení práva pořádání týdenního trhu a jmenování městečkem. Povolněním konání druhého výročního trhu, které udělil král Ferdinand I., nabylo městečko ještě většího významu.

Asi od poloviny 14. století existoval v městečku soud, který zastupoval rychtář a konšelé. Fara a kostel zde byly již v r. 1349. V první půli 15. století, kdy probíhaly husitské války, byly Klobouky zastaveny králem Zikmundem pánům z Doubravice. Poté Klobouky postihly česko-uherské války, jejichž následkem městečko zchudlo a zpustlo. Zanikla i řada okolních vesnic. Koncem 15. století byly Klobouky vráceny zpět zábrdovickému klášteři. Postupně přibývalo obyvatel, začala se zde usazovat i drobná šlechta, jejíž zemědělské usedlosti – svobodné dvory – byly za poplatek osvobozeny od roboty.

V 17. století, v době stavovského povstání a třicetileté války, Klobouky pustošila císařská a uherská vojska.

Za stavovského povstání bylo kloboucké panství odňato premonstrátům a bylo zkonfiskováno ve prospěch země. Potlačení stavovského povstání znamenalo pro poddané zrušení jejich privilegií. Bylo povoleno pouze katolické vyznání, evangelíci byli šikanováni a mnozí z nich odešli do exilu. V důsledku sešlosti klobouckého kostela došlo k jeho zbourání a v roce 1655 bylo započato s výstavbou nového, prostornějšího duchovního stánku. V roce 1665 vystavěl zábrdovický klášter vrchnostenskou hospodu a v letech 1668–1669 kapli zasvěcenou sv. Barboře.

Doba panování Marie Terezie a Josefa II. byla i pro Klobouky dobou reforem. Nejen zavedením daní, ale i zrušením zábrdovického klášteřa (1784), pod který Klobouky 550 let s přestávkami náležely. Kloboucké panství připadlo náboženskému fondu, který byl později prodán do světských rukou. Vyhlášením tolerančního patentu v roce 1781 se řada klobouckých rodin přihlásila k evangelickému vyznání. Protože byl v Kloboukách pouze katolický, rozhodla se evangelická obec pro stavbu vlastního kostela a školy. V roce 1787 byla však zřízena pouze modlitebna, která téměř sto let sloužila i jako fara. Teprve v roce 1882 byl položen základní kámen ke stavbě evangelického kostela, který je nejen moderním chrámem se znamenitou akustikou, ale představuje také vzácnou technickou památku: nad lodí je na ocelové konstrukci zavěšena valená klenba ve tvaru trojlistu.

Po roce 1848, který byl ve znamení revoluce, následovala rozsáhlá úprava státní správy i samosprávy. Klobouky se staly jedním ze 78 soudních okresů na Moravě a ve Slezsku. Rozvoj národního, politického a kulturního života však nastal teprve v posledních desetiletích 19. století. Ustavovaly se různé politické organizace a strany, hospodářské spolky, jejichž snahou bylo povznést hospodářství městečka a jeho okolí na vyšší úroveň. Časté byly výstavy dobytka, ovoce a polních plodin. V této době došlo i k výraznému rozvoji řemesel a peněžních ústavů, byl zahájen provoz železniční tratě Čejč – Klobouky – Ždánice, zavedeno bylo telefonní spojení. V roce 1888 byl zřízen dobrovolný hasičský sbor; významné postavení u tehdejší kloboucké veřejnosti zaujímal i čtenářsko-pěvecký spolek Lev Kloboucký.

Postupně se přidával spolek muzejní a divadelní. V roce 1900 byl založen Sokol, v roce 1912 vzniká křesťansko-katolický Orel.

V minulém století patřilo Kloboucko k národnostně uvědomělým oblastem, kde se soustředil čilý společenský ruch. Scházeli se zde bratři Mrštíkové, malíř František Pečinka, vlastivědní sběratelé Augusta Šebestová, Hynek Bím, Karel Jaromír Bukovanský, Jakub Vrbas. Do Klobouk přijížděl navštěvovat své rodiče i náš budoucí první prezident T. G. Masaryk. Kloboučtí občané jej uctívají pamětní deskou, která je zabudována do čelní zdi městské radnice.

První světová válka ovlivnila i životy klobouckých občanů. Nebylo téměř domu, ze kterého by neodešli muži na frontu. Mnoho z nich zaplatilo svým životem, mnozí jsou pochováni dodnes neznámo kde a kdy. I proto byl v roce 1922 před budovou tehdejší měšťanské školy odhalen památník obětem tohoto do té doby největšího válečného konfliktu lidské historie.

V poválečném období, v době vyhlášení samostatné Československé republiky, dochází v Kloboukách k významnému hospodářskému rozvoji.

Rovněž druhá světová válka si vyžádala oběti na lidských životech z řad klobouckých občanů. Příkladem občanské statečnosti a nesmiřitelnosti s fašistickou diktaturou jsou kloboučtí učitelé Jaroslav Kux, František Pacák a Ludvík Wolf, všichni členové vlastenecké tajné organizace Obrana národa, kteří se stavěli na odpor fašistické krutovládě. Všichni tři byli v období heidrichiády v r. 1942 gestapem zatčeni a v Kounicových kolejích v Brně popraveni. I jim Kloboučtí věnovali pamětní desku jako poděkování za jejich statečnost a hrdinnou oddanost vlasti.

Po skončení druhé světové války v roce 1946 vítězí ve volbách lidovci, následují národní socialisté, komunisté a sociální demokraté. Padesátá léta ve znamení kolektivizace a nespravedlivých soudních procesů jsou tak jako všude neslavnou a tragickou kapitolou našeho městečka. Dne 20. října 1964 byly Klobouky povýšeny na město.

Ani v této době však naši občané neztratili ke své rodné obci pevný vztah, jak dokazuje rekonstrukce naší dominanty – větrného mlýna v osmdesátých letech. Tato technická památka byla obnovena díky zapáleným nadšencům, kteří uspořádali mezi klobouckými rodáky finanční sbírku a odpracovali obětavě několik tisíc hodin zdarma ve svém volném čase. Větrný mlýn byl zrekonstruován ze sloupového mlýna, zakoupeného v Pacetlukách na Kroměřížsku. Slavnostně byl otevřen dne 1. června 1985. Stojí na jižní straně města a kloboučtí jej považují za svůj „maják“ – symbol obce. Koncem šedesátých let bylo rozhodnuto o výstavbě nové základní školy. Dosud užívaná „měš anská škola“ byla v nevyhovujícím, takřka havarijním stavu. Nová budova školy byla dokončena až v r. 1973 a byla vybavena odbornými učebnami, školní jídelnou, tělocvičnou a plaveckým bazénem.

Významné místo v klobouckém školství zaujímá i střední odborná škola. Vyučování započalo v budově tehdy zemské odborné školy jako dvouleté zimní hospodářské školy v roce 1921. Postupem času vyvstala nutnost postavit novou školní budovu ve středu obce. V roce 1930 byla slavnostně otevřena nová dvouposchoďová škola, která prošla proměnlivým vývojem. Ve válečných letech byla hospodyňskou školou pro dívky, po osvobození Klobouk zde byla zřízena vojenská nemocnice. Po roce 1948 začalo být upřednostňováno zemědělské školství, které přetrvávalo až do 90. let.

Sametová revoluce přinesla našim občanům nejen svobodu, ale také řadu změn, které se promítly do života našeho města. Již v lednu 1990 byla uskutečněna kompletní výměna vedení na naší radnici jako první na Břeclavsku.

Komunální politika, kterou se s minulým i nynějším městským zastupitelstvem snažíme vytvářet, je především služba našim občanům.

Město Klobouky u Brna se stalo pověřeným úřadem pro okolní obce Borkovany, Kašnici, Velké Hostěrádky, Krumvíř, Brumovice, Morkůvky a Boleradice. Zajišťuje výkon státní správy stavebního úřadu a matiky i nově zřízeného živnostenského a sociálního úřadu. Externě u nás působí notářka a advokátní poradna. K rozmachu dochází i v soukromém podnikání, nejvíce v činnosti obchodní, zemědělské a stavební.

K privatizaci průmyslu dochází jen pozvolna, a to většinou se zachováním dosavadního výrobního programu.

Z bývalých družstev se stávají akciové společnosti. Chemoplast, a. s. nadále zpracovává umělou hmotu. Bývalé družstvo Jihokov, nyní Neria, a. s. vyrábí otopná panelová tělesa. Společnost Hudson, spol. s r. o., dříve TOKOZ,

obhospodařuje divizi dřeva, kovo a víno. JZD bylo po revoluci transformováno na zemědělské družstvo skutečných vlastníků. Vlivem hospodaření minulého režimu, kdy došlo k několikamilionovému zadlužení, však nelze v současných podmínkách prosperity dosáhnout.

Z finančních prostředků města byla dokončena budova nákupního střediska, která, jak se zdá, našla po několika podnikatelských pokusech své uplatnění. Je zde umístěna výroba bylinných olejů a octů, která poskytne pracovní uplatnění asi 30 lidem z Kloboucka.

Privatizováno bylo i zdravotní středisko, které je ve společném majetku 4 lékařů.

Zdraví našich občanů nám není lhostejné, proto jsme se zasadili o tolik potřebného očního lékaře, který na zdravotním středisku v Kloboukách ordinuje jednou týdně. Město vybavilo nákladnými lékařskými přístroji nejen tuto oční ordinaci, ale i ordinaci kardiologa, který rovněž na zdravotním středisku ordinuje jednou týdně.

Přistoupili jsme k dobudování technické infrastruktury. Byla dokončena kompletní plynofikace města. Pro nedostatek kvalitních vodních zdrojů v našem městě bylo rozhodnuto o výstavbě městského vodovodu, který v současné době spravuje město Klobouky u Brna. Provedli jsme generální opravu veřejného osvětlení a městského rozhlasu, zrekonstruovali komunikaci ulice Brněnské a v Bohumilicích železniční most.

Mnoho našich spoluobčanů si často stěžovalo na nekvalitní televizní příjem. Když se naskytla možnost, položili jsme televizní kabely, jimiž se signál zkvalitnil a zvýšila se nabídka televizních programů. Pro větší informovanost našich občanů zařizujeme televizní studio, odkud se budou vysílat textové a obrazové zprávy ze života městečka. Současně s TV kabely bylo položeno i nové telefonní vedení a postavena nová digitální telefonní ústředna, takže již není problém se z Klobouk kamkoliv dovolat.

Školství bylo v Kloboukách vždy v popředí zájmu. Opravili jsme a nově vybavili budovu mateřské školy v Kloboukách i v Bohumilicích. Při zřízení městského víceletého gymnázia v roce 1993 vyvstal problém nedostatku učeben ve stávající školní budově. Se souhlasem městského zastupitelstva tak byla v roce 1995 zahájena přístavba, která byla provedena v rekordně krátkém čase – téměř přes letní prázdniny. Tato stavba v hodnotě 27 mil. Kč byla financována z prostředků města. Gymnázium, stejně jako základní školu, navštěvují žáci nejen místní, ale zajiždí sem i řada dětí z okolních spádových i nespádových obcí. Svědčí to o kulturnosti prostředí a kvalitě výuky, kterou se může učitelský sbor pyšnit.

Ve střední odborné škole byl v roce 1991 otevřen nový maturitní obor – rodinná škola, která je zaměřena na administrativní služby, a posléze přibyl i obor obchodní akademie. Budova byla postupem času rekonstruována, přistavovala se nová kuchyně s jídelnou, nově byl přistaven a vybaven internát pro dojíždějící studenty. Zrekonstruována a moderními pomůckami byla vybavena stávající chemická laboratoř. Také počítačová učebna byla zařízena nejnovějšími počítači a je k dispozici studentům i mimo vyučování. Je tedy zřejmé, že vedení školy vychází svým studentům v jejich přípravě maximálně vstříc a je kvalitním přínosem pro naši společnost.

Ceníme si soustavné činnosti základní umělecké školy, která vychovává stovky mladých hudebníků. Učí se zde hrát na všechny nejvýznamnější hudební nástroje, hraje dětská cimbálová muzika a dechovka. Také se vyučuje klasický balet, umělecké tance a lidové tance.

Ani v otázkách ekologie nezůstáváme pozadu. V roce 1993 byla slavnostně otevřena skládka tuhého komunálního odpadu, vybudovaná v části klobouckého katastru – v Martinicích. Hlavním investorem této finančně náročné stavby, která stála 40 mil. Kč, bylo město, jež vzalo na sebe břímě úvěrů poskytnutých bankou, které stále ještě splácíme. Na financování skládky se podílely i okolní obce Kloboucka, které jsou členy konsorcia. Skládka je majetkem města a z jejího provozu je nutné získat další finance na rozšiřování skládky, aby mohla sloužit 40-50 let. V současné době připravujeme stavbu čistírny odpadních vod, která bude sloužit i obci Kašnice, která přislíbila finančně se podílet na její stavbě. I tato stavba si vyžádá nemalé finanční náklady, proto bude třeba opět se zadlužit a vzít si úvěr. Finanční pomoc nám přislíbil Státní fond životního prostředí v Praze.

Nezapomínáme ani na místní náboženskou obec. V roce 1996 jsme uhradili zabudování věžních hodin a osvětlení katolického a evangelického kostela. Z rozpočtu města byla částečně opravena budova evangelického kostela

a v současné době uvažujeme o zásadní rekonstrukci kaple sv. Barbory. Rovněž jsme se snažili upravit místo posledního odpočinku. Na hřbitově byly vydlážděny cesty a upravena zeleň. Okolí kaple sv. Barbory, kam dříve chodívali Kloboučtí na nedělní procházky, nebylo řadu let udržováno. Proto byly odborně ošetřeny vzrostlé stoleté lípy a vysadilo se zde velké množství zeleně. Vybudovali jsme zde lesopark. Pro děti zde bylo zbudováno dětské hřiště s prolézačkami, aby sem znovu chodily celé rodiny. Podporujeme tělovýchovu. Fotbalové hřiště v Hájku bylo osázeno kvalitním trávnikem. O jeho údržbu se starají sami fotbalisté. Byla dostavěna budova kabin s posilovnou a klubovnou. Usilujeme o uskutečnění dávného snu našich sportovců, jímž je dokončení celého sportovního areálu, ve kterém budou tenisové kurty, hřiště na volejbal a okrasná zeleň.

Přestože jsou Klobouky obcí, kam dojíždí do školy, do zaměstnání či k lékaři občané z okolních obcí, počet trvale žijících obyvatel našeho města klesá. Je to způsobeno i tím, že město dosud nemělo obecní byty, které by mohlo řadě zájemců nabídnout. V říjnu 1999 však byla zahájena výstavba dvou domů o 10 bytových jednotkách.

Rovněž se uvažuje o vybudování podkrovních bytů na střeše stávajících bytových domů SBD Pálava. V roce 1994 jsme zakoupili od brněnské firmy GIAS hlubinný termální vrt, který v hloubce 3200 m objevil silně mineralizovanou vodu o teplotě 93° C, vhodnou k léčebným účelům. Tento neobyčejný přírodní potenciál nabízí výstavbu městských lázní, které by byly v naší republice jediné. Je to však velmi nákladná akce, do které město nemůže vstoupit samo, proto hledáme vhodného partnera. Pokud by se celá věc zdařila, městské lázně by sloužily především jako léčebné a rehabilitační středisko. Nejen že by zatraktivnily naše městečko, které by se stalo venkovskými lázněmi, ale vznikla by řada možností v podnikatelské sféře a řada pracovních příležitostí jak pro kloboucké občany, tak i pro obyvatele spádových obcí.

Snažíme se o udržování tradic, dědictví po našich předcích. Dokladem toho je pořádání svatováclavských tradičních hodů, májového a svatováclavského jarmarku a obnovené tradice krojového plesu. Věřím, že připomínáním těchto kulturních hodnot vypěstujeme i v mladé generaci patriotismus k našemu malebnému městečku. Že si tuto vlastnost zachovali ti dříve narození spoluobčané, dokazuje i ohromující účast klobouckých rodáků a občanů na oslavách, které proběhly ve dnech 27. a 28. června 1998. Bylo tomu právě 700 let, kdy král Václav II. povýšil Klobouky na městečko a udělil mu v roce 1298 právo tržní.

Oslavy tohoto významného výročí probíhaly v mnoha akcích během celého roku. Začaly již začátkem roku, kdy město za výrazné pomoci klobouckých ochotníků pořádalo dne 28. února „Krojový ples s předtančením české besedy“. Koncem dubna přijeli do našeho města filmaři televize Nova, aby u nás natočili další díl soutěže „Bodyguard“. Pořad se natáčel v duchu starých jarmarků a také zde se zapojili kloboučtí jako diváci i coby „jarmarečníci“. I když počasí moc nepřálo, sjeli se lidé i z okolních obcí, aby si tuto „událost“ nenechali ujít. Trvalou hodnotou je kniha „KLOBOUKY U BRNA“, kterou jsme k našemu výročí vydali. Podílelo se na ní mnoho autorů a spolupracovníků. Na naše výzvy přinášeli kloboučtí občané a rodáci různé fotografie a rodinné kroniky, zachycující vývoj Klobouk. I díky těmto obětavcům jsme mohli vydat pětisetstránkovou knihu, plnou dokumentárních barevných fotografií, zajímavého a poučného textu. Slavnostní křest knihy proběhl ve dnech konání oslav 27. a 28. června 1998.

Slavnost se zdařila. Vždy se na její přípravě podílela řada místních organizací. Zahrádkáři pořádali v sokolovně výstavu vína s ochutnávkou za doprovodu cimbálové muziky. Myslivecký spolek připravil v zámecké budově výstavu mysliveckých trofejí, která měla velký ohlas. Hasiči uspořádali přehlídku požární techniky i s plošinou, z níž mohli zájemci vyhlížet na město. V školním klubu se konala vernisáž výstavy obrazů klobouckého rodáka pana Vlastimila Strašila a výstava fotografií Josefa Špačka. Střední odborná škola pořádala Den otevřených dveří. Zde vystavoval své plastiky a dřevorezby Ing. Josef Zelinka, který ve škole vyučuje. V jídelně školy probíhala prezentace firem zemědělsko-potravinářského komplexu a na nádvoří byla umístěna výstava zemědělské techniky. Vedení základní školy a městského víceletého gymnázia umožnilo prohlídku prostor obou škol i nově zbudované moderní nadstavby gymnázia. Veřejnosti byl přístupný interiér kaple sv. Barbory, kostel sv. Vavřince, katolická fara a evangelický kostel. Dále byly otevřeny naše chlouby – městské muzeum a větrný mlýn.

Snad ani nemůžeme vyjmenovat všechny ty obětavé občany, kteří se s chutí a nadšením podíleli na našich oslavách a rozvíjejí náš společenský život během celého roku. Tento jejich osobní přístup ke všemu, co se v obci děje, čím městečko žije, dokazuje, že dění a události dotýkající se Klobouk nejsou našim občanům lhostejné. Za celou dobu, co jsem na radnici, bylo mým snažením vzkřísit téměř zapomenutý pojem „Kloboucko“, což se, myslím, do určité míry daří. Na jarmarky se do Klobouk sjíždí až 5 000 lidí, obnovilo se zde obchodní a správní centrum a pro školství spádovost sahá až do jiných okresů. V roce 1994 jsme spolu se 17 obcemi našeho regionu vydali knihu „Malebné Kloboucko“, v níž obce slovem a obrazem popsaly svůj vývoj. Se starosty sdružených obcí Kloboucka se pravidelně scházíme na pracovních jednáních střídavě na různých radnicích. S potěšením jsem přijal jejich myšlenku vydat knížku o současném životě lidí, o obnově tradic a o činnosti zastupitelstev obcí Kloboucka.

Jsem rád, že jsem se zde narodil, i když se přiznám, že jsem měl hodně příležitostí pracovat jinde. Jsem hrdý na to, že jsem mohl pro svou obec něco vykonat. Mým vysněným úkolem je výstavba termálních lázní, aby přispěly k rozvoji celého našeho regionu. Rád bych, aby to byla brzká skutečnost. Dnešním i budoucím generacím našeho regionu chci popřát, aby jim tento kraj byl šťastným domovem. Nech jejich přičiněním vzkvétá do nové krásy.

Ing. Jindřich Koubek,
starosta města

Počátky naší obce sahají do dob Velké Moravy. Podle archeologického výzkumu bylo pohřebiště slovanské osady datováno do druhé poloviny 9. století. První písemná zmínka o vesnici je však až v listině biskupa Zdíka z roku 1131. Na počátku 13. století patřila významnému moravskému feudálovi Lvu z Klobouk. Jeho syn Lev z Boleradic postavil nade vsí svůj hrad, jehož pozůstatky jsou dodnes patrné. V té době již stál kostel sv. Jana Křtitele, který patří k nejstarším církevním stavbám okresu. Největšího rozkvětu dosahovala obec za pánů z Víckova, kteří ji roku 1350 koupili od pánů z Kunštátu. Obec měla již v roce 1532 svou radnici a v roce 1537 ji povýšil císař Ferdinand I. na městečko. Škola byla u nás založena Českými bratry již v roce 1607. Slibný vývoj obce zastavila Bílá Hora a s ní konfiskace majetku odbojného Jana Adama z Víckova, třicetiletá válka, požáry a emigrace jako důsledek rekatolizace. Ze 106 osedlých gruntů jich po válce zůstalo jen 30 a stagnace pokračovala.

Teprve v druhé polovině 19. století nastal zřetelný obrat k lepšímu. Roku 1882 přichází k nám vzdělanec a buditel farář Filip Toufar a po něm učitel Cyril Metoděj Hladký – oba přátelé bratří Mrštíků. Díky jejich vlivu započalo u nás národní, kulturní a společenské obrození. Byl založen pěvecký spolek Cyrilská jednota, poté divadelní spolek, vzrostla úroveň lidových zábav a plesů, byl ustaven Potravní spolek a Vodní družstvo, následoval Včelařský spolek a Spolek veteránů. V období první republiky byl rozvoj obce v podmínkách demokratického státu završen. Bylo postaveno nejen mnoho rodinných domků, ale i radnice, četnická stanice, kino, hasičská zbrojnice, svoji činnost vyvíjely tělovýchovné organizace Sokol, Orel a politické strany.

Padesátá léta narušila přirozený rozvoj obce, protože byly zrušeny všechny živnosti a na sedláky byl vyvíjen nátlak, aby vstoupili do družstva. Počet obyvatel se začal rychle snižovat, a to z tehdejších 1 200 pod 1 000 obyvatel, nebo lidé si hledali obživu jinde. Určitá stabilizace nastala až od konce sedmdesátých let. Za pomoci občanů byly v akcích „Z“ realizovány stavby pohostinství, prodejna, kulturní dům, přístavba základní školy a rekonstrukce mateřské školy. V té době bylo postaveno asi dvacet rodinných domů a zlepšilo se i hospodaření zemědělského družstva. Nadále však klesal počet obyvatel a stoupal jejich věkový průměr.

Snahou nového zastupitelstva po roce 1990 je dosáhnout obratu, a to v těsné spolupráci s občany. Vybudovali jsme vodovodní a plynovodní síť, postavili novou radnici, opravili základní školu, obnovili rybník a provedli řadu dalších úprav, kterými se zkvalitnila podmínky života našich občanů a které mají také vliv na změnu jejich smýšlení. Zvýšenou péčí jsme věnovali našim památkám. S pomocí občanů jsme opravili naši nejvýznamnější památku, kostel sv. Jana Křtitele, jehož původ sahá až do 9. století. Jeho věž jsme vybavili novými zvony a vlastní prací jsme opravili varhany, odborně byla restaurována socha sv. Jana Nepomuckého a opatřena původními barvami. I u nás se rozvinula podnikatelská činnost, ale zatím se nepodařilo vytvořit dostatečný počet pracovních míst. Přestože většina našich občanů za prací dosud vyjíždí, nepříznivý demografický vývoj je zřejmý zastaven. Je pro nás potěšitelné, že se u nás usídlili i noví obyvatelé z Brna.

Důležitější však je, že se prohloubil vztah občanů k obci. Již v roce 1993 jsme se přihlásili k Programu obnovy venkova a v tomtéž roce vznikla iniciativní skupina pro jeho realizaci. Od počátku razí myšlenku, že se náš místní program nesmí týkat jen technických sítí a úprav objektů, ale musí mít svůj duchovní rozměr. Tento záměr se nám daří uskutečňovat.

Vedle velkých stavebních akcí se rozšířila spolková činnost a rozvinuly se naše lidové tradice. Naši hasiči si opravili svou zbrojnici, která nyní patří k významným budovám obce; spolupráce základní a mateřské školy s obcí dostala novou dimenzi a stala se neopomenutelnou součástí života obce. Pro folklor byli získáni mladí a ti obnovili obřadní hodový tanec Moravského Slováčka, zvaný Zavádka. Cimbálová muzika Vonica, jejímž primášem je náš občan ing. František Koráb, hraje na našich hodech, výstavách vín, na plesech a v představeních našeho divadelního souboru. Aktivní jsou rybáři, chovatelé, dále včelaři, myslivci, čtyřicetičlenný pěvecký sbor a tradiční sportovci. Nově byl založen Spolek vinařský a v roce 1998 občanské sdružení „Nedánov“, které má jméno podle našeho nejvyššího kopce. Věnuje se kulturní a sportovní výchově dětí a jejich lásce k rodnému kraji. V keramické dílně manželů Šemorových se vytváří užitková, zahradní a umělecká keramika. Lidový řezbář pan Antonín Krmíček proslul svým Betlémem, který každým rokem doplňuje o další figury a stavby.

Nejvýraznějším reprezentantem Boleradic je však náš divadelní soubor, který po sto letech své činnosti vystoupil na svůj Olymp, když ztvířil hrou bratří Mrštíků „Rok na vsi“ na divadelní přehlídce v Hronově 1997. V minulých letech již zdařilo účinkoval ve Švédsku a v Anglii, ale přece jen tím největším úspěchem bylo jeho letošní vystoupení v New Yorku, které našim krajanům přineslo slzy radosti a nadšení.

Každým rokem se v naší vsi uskuteční řada svátečních pořadů a událostí, které potěší a citově obohatí naše občany. Vrcholem byl sjezd rodáků v roce 1997, spojený se slavnostním svěcením zvonů a našeho praporu; tehdy jsme všichni spolu prožívali pocit hrdosti na náš společný domov.

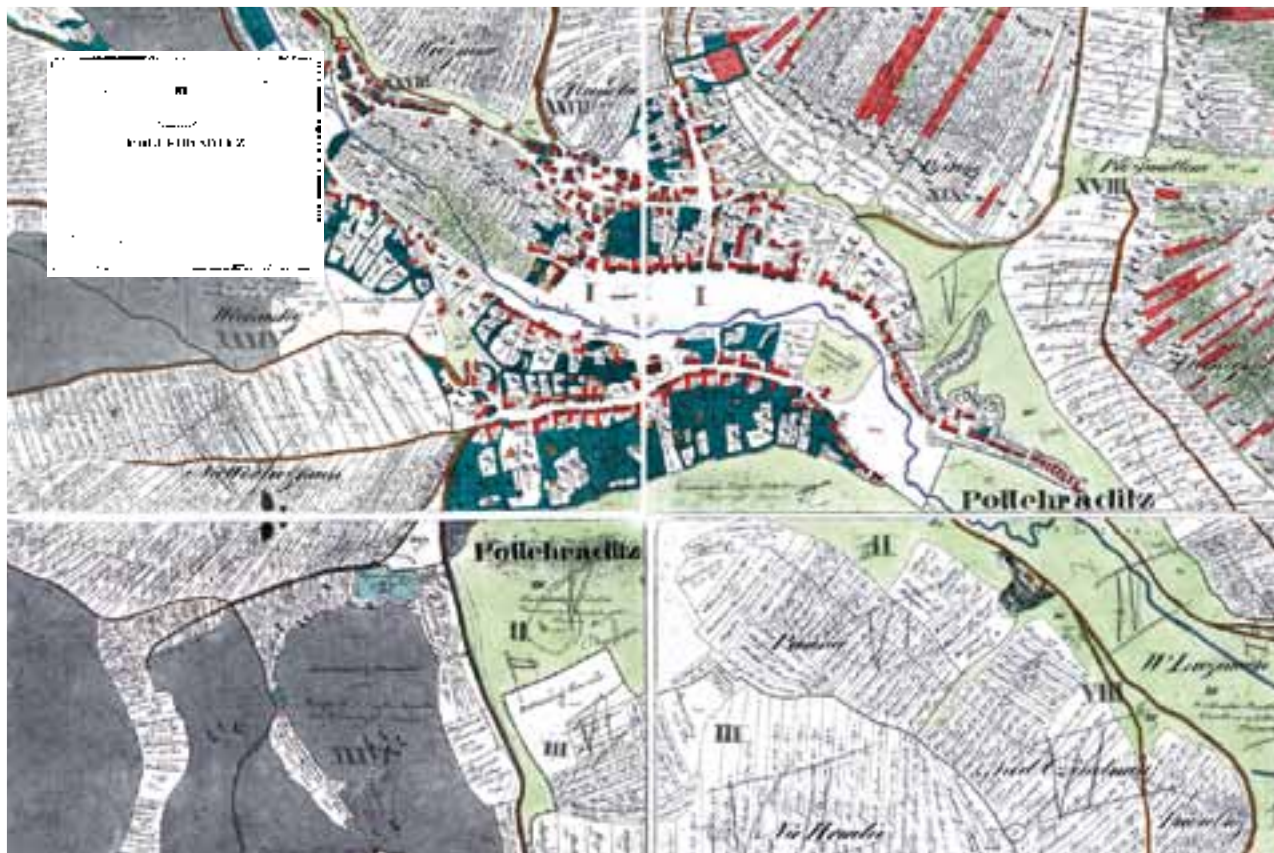
Program obnovy venkova je přirozený proces, v němž se může uplatnit každý občan. Je toho ještě mnoho, co je třeba udělat, zlepšit a změnit, ale důležité je, že se proces společenské změny podařilo rozběhnout. Dnes je těžké si představit, že by se měl tento proces zpomalit.

Jan Koráb,
starosta obce

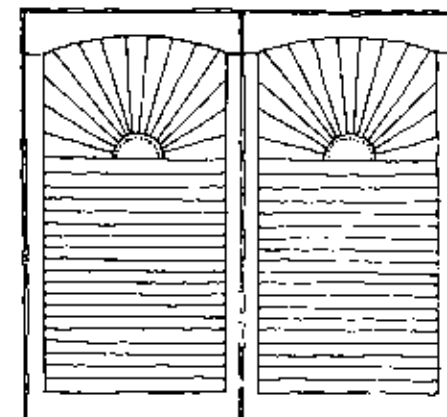
BOLERADICE

Z indikační skici z roku 1827 je na první pohled patrné, že půdorys vesnice určovaly středověké cesty a potok Haraska. Původně meandrující tok, jehož niva byla s ohledem na nebezpečí záplav ponechána volná, byl technicky upraven a nad vesnicí byl založen rybník. Krajina před pozemkovými úpravami byla členitá, s rozptýlenou zelení, jak zachycuje fotografie z roku 1953. Po jejich provedení se obraz krajiny změnil – převážily v něm velké bloky orné půdy, většinou ohrožených erozí a svahy s terasami. Některé z nich již sesuvy půdy poničily.

Třetinu katastrálního území tvoří listnaté lesy; v jejich prostoru byla vyhlášena rezervace „Velký Kuntínov“, kde v teplomilné doubravě kvete vzácný včelník rakouský.

Stavební akce dostavby sítí a obnovy vesnice jsou četné i rozsáhlé; pospolitost občanů a jejich angažovanost, která je základem změn k lepšímu, je zde skutečností.

HISTORIE A SOUČASNOST

HISTORIE A SOUČASNOST

OBRAZ VESNICE

Ve vesnici se zachovalo mnoho domů s typickými znaky lidového stavitelství Kloboucka. Některé mají bohatou štukovou výzdobu, jiné jsou prosté. Truhlářská vrata mívají motiv slunce. V předzahrádkách jsou ještě ovocné stromy a tradiční venkovské květiny. Lavina přestaveb a novostaveb na demolicích zasáhla obec také. Módou se stal nástup na zvýšenou úroveň přízemí po předsazených schodech a zvykem nedodržovat stavební čáru. Budovy občanské vybavenosti jsou svým vzhledem poplatné době svého vzniku.

OBRAZ VESNICE

Boleradičtí hráli divadlo ve Švédsku ŠVĚDŮM CHUTNALLY KNEDLIKY Boleradičtí v Anglii

"Děle jsem si pro sebe v duchu uvědomil, abych toho uvěřil: Jáme v Londýně, jáme v Londýně a Boleradičtí tu budou hrát divadlo." Vypovědi ml. Alena Chaloupová, režisérka ochotnického divadla iho souboru Boleradič. Jejich soubor totiž letos v termínu vystupoval v londýnském divadle The Gnomes Theatre. Uvedl zde stejné jako kral ve švédském hru pana Kozíka Savie a píseň. Hru, která vypoovídá o životě v našem kraji, píseň píseň a tanců a samozřejmě nechybí naše překrásná kroje. I letos Boleradičtí doprovázela cimbálová muzika Veselá z Křivavice.

V Grate 17. 1. 93

Mila! sem Chaloupová,
děruji těm se dopis. Když máš čas, Jarda a
přijdi a čas otáje, budu jen rád. Uvidíš
tam dělníky slyš, souhlas. Přijď tím to
zbrnět mnohá snadná a to vzhledem mnohá
zlam. pro a třeba i divadlo — a vlnitě
vše!
Kis
Santiniel Křížek

Historie divadelního souboru z Boleradice
Dne 1910
Dne 1910
Dne 1910 — na předání
Dne 1910

Veš: Hostování divadelního souboru z Boleradice
V roce 1910, kdy byl do 100. narozeniny 1910, hostoval ve studiu
Londýna. Soubor existuje od roku 1920 a má dnes 30 členů.
Když byl v roce 1920 přelidkem anebřerých souborů v DM,
když rok vystoupil ve Švédsku a letos byl uveden do Británie
divadelní souboru, které se nachází v londýnském divadle Kraling.

Divadelní soubor z Boleradice uvedl pat přebesavení pro
Francieka Kozíka Savie a píseň. Dopravená hudba,
převzen v tenze vychází z londýnského divadla a je akustická v
dnešní době v Boleradici. Přesto, že měla být uvedena v
divadle, soubor zaujal publikum doprovodem souboru Veselá 100-á
divadla a výpravě kostýmy.

Přebesavení souboru nastupuje v Londýně, kteří se
vystupují v Londýně, divadelní souboru z londýnského
divadla a vystupují soubor přebesavení ze své vlastní
divadla. Znovu může pokračovat, že tento druh divadla
přebesavení přebesavení divadla v Londýně, divadla
divadla divadla.

Velupřesavení
J. K. Kozík Chaloupová
Gr. Kraling Křivá

Divadelní soubor Osvětové besedy Boleradice

Ladislav Stroupežnický
NAŠI FURIANTI

Alena Chaloupová
Premiéra 2. dubna 1990

Divadelní soubor Osvětové besedy Boleradice

Alois Jirásek
Lucerna

Premiéra 5. dubna 1991

Divadelní soubor Osvětové besedy Boleradice

SABLAR OCH VISOR

Premiéra 1992

Divadelní soubor Osvětové besedy Boleradice

ROK NA VSI

Premiéra 1993

Divadelní soubor Osvětové besedy Boleradice

BRATŘI MĚŠTŮ BOLERADICE

Premiéra 1994

Divadelní soubor Osvětové besedy Boleradice

PANI MĚŠTŮVÁ

Premiéra 1995

SPOLEČENSKÝ ŽIVOT

Handwritten text in cursive script, likely a letter or document from the early 19th century.

Matiční slavnost

VOJNÁRKA

OCHOTNICKÉ DIVADLO V BOLERADICÍCH

Kořeny bolederadického amatérského divadla sahají až do konce 19. století. První významná etapa začala roku 1882, kdy zde začal působit kněz Filip Toufar, který byl nejen vzorným farářem, ale i rádcem, učitelem a nadšeným vlastencem. Oběžník z 31. března, jímž farář Toufar zve členy Cyrilské jednoty k rozdělení úloh pro divadelní hru Kříž u potoka, považujeme za základ divadelní činnosti v naší vesnici.

Druhou významnou etapou se stalo období od roku 1982, kdy bolederadičtí ochotníci získávají za představení Maryša „ocenění za osobitě ztvárnění české klasiky“ na Národní přehlídce divadelních souborů ve Vysokém nad Jizerou. V následujícím období se ujala režijního vedení učitelka Alena Chalupová. Soubor se stabilizoval, získal nadšené ochotníky všech věkových kategorií a profesí. Přes třicet nadšených a obětavých členů uvedlo ročně alespoň jednu premiéru, převážně z české klasiky. K nejvýznamnějším patřily ty, které postoupily na Národní divadelní přehlídce.

Tou první byla inscenace hry Naši furianti, která získala hlavní cenu v roce 1988, spolu s oceněním cimbálové muziky Vonica. Od toho roku s námi cimbálka trvale spolupracuje. V roce 1989 to byla hra Nejkrásnější válka a v roce 1991 Jiráskova Lucerna. Tato inscenace ve Vysokém zvítězila a poprvé jsme postoupili na Jiráskův Hronov. Další úspěch na sebe nenechal dlouho čekat. Soubor nastudoval historickou hru se zpěvy a tanci od Františka Kožíka „Šavle a píseň“. Vypráví o osudu Jana Adama z Víckova, jehož rod vlastnil Boleradice v letech 1530-1621 a přivedl obec k největšímu rozkvětu. Po úspěšném uvedení na našich jevištích odjel soubor v červnu 1993 na zájezd po Švédsku. Zde získal nejen obdiv, ale i nové přátele z taneční folklorní skupiny z okolí města Lindesbergu. V roce 1994 soubor hostoval v Questors Theatre v londýnské čtvrti Ealing. Jedno představení shlédli i členové našeho velvyslanectví a souboru poděkovali „za nevšední umělecký zážitek“!

Vrcholné období nastalo 13. dubna 1996, kdy jsme na domácím jevišti uvedli hru bratří Mrštíků „Rok na vsi“. První ocenění se nám dostalo na „Hanáckém divadelním máji“ v Němčicích nad Hanou, poté jsme získali první místo na „Krakonošově divadelním podzimě“ a postup na ochotnický Slavín – na celostátní přehlídce amatérského divadla „Jiráskův Hronov“.

Naše představení se konalo dne 7. srpna a jeho odezva byla strhující. Takto je hodnotily Lidové noviny: „Nečekaně zazářili amatéři z Boleradic s téměř tříhodinovou inscenací Roku na vsi, která se stala hitem letošního Hronova. Uměřené herectví, cimbálová hudba a citlivá režie podtrhly nejlepší rysy

amatérského divadla – sílu autentičnosti, jež tkví v opravdovém vnitřním splynutí s tématem“.

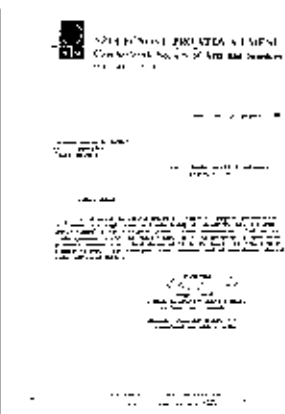
Takovouto recenzi napsal prof. Jan Císař: „Představení je prosté, čisté, neokázalé. Herec neučiní nic, co mu není vlastní, nic, čemu by sám nevěřil a za čím by nestál. A v tomhle je síla celého představení a vůbec celého kolektivu. A všichni vědí, že tohle je jejich pravda – pravda jejich divadla, jejich života – a urputně si ji hájí. Včetně cimbálové muziky Vonica, která také povídá, hovoří o životě, vede dialog s herci i s diváky. To není folklór, jenž zpestruje divadlo, to je další nedílná součást té komunikace. Tady se potom udál ten skoro zázrak, jenž prostupuje celé představení. Možná je to skoro zázrak amatérského divadla.“

Teprve podruhé byla udělena novináři a divadelníky neoficiální cena „Zlatý Alois“ za nejvýraznější inscenaci – a to nám!

Alena Chalupová,
režisérka Divadelního spolku bratří Mrštíků v Boleradicích

29

Vrcholným zážitkem souboru byl dvoutýdenní zájezd na velikonoce 2000 do New Yorku, na základě pozvání Společnosti pro vědu a umění. Účastnilo se jej 26 členů divadelního souboru s cimbálovou muzikou Vonica.

„Hned druhý den po našem přiletu do New Yorku jsme vystupovali pro asi 100 krajanů v sokolovně ve čtvrti Manhattan.

Hlavní vystoupení se uskutečnilo v neděli velikonoční v Bohemia Hall ve čtvrti Astoria. Na toto naše vystoupení přišlo asi 350 krajanů, většinou střední generace. Po skončení nám chodili gratulovat.

Kromě těchto vystoupení se v New Yorku prezentovala cimbálová muzika Vonica. Od Velkého pátku vystupovala každý den, dokonce ve známé restauraci Zlatá Praga.

Potkali jsme se s krajany, kteří sem přijeli na rok, i s těmi, kteří tu žijí.“

Z článku břeclavských novin Nový život.

SPOLEČENSKÝ ŽIVOT

Která je to která? Šafářova dcera.
Já jsem ji miloval z jitra do večera.
J. Marcha

45

Původní školní budova byla vystavěna v sousedství kostela již v roce 1788 a v roce 1884 dostala patrovou nadstavbu. V roce 1968 bylo dostavěno západní křídlo, plastická výzdoba průčelí byla odstraněna a okna vyměněna.

Návrh úpravy byl vybrán ze tří alternativ. Záměrem bylo připomenout historii budovy, ale přitom vytvořit prostředí blízké dětem. Výtvarná práce na jižním průčelí byla zpracována z motivů podle přání školní mládeže, na severním štítu je začleněn historický znak s motivy, které jsou pro obec charakteristické. Děti stoupající po schodech ke škole budou mít symboly své rodné obce denně před sebou.

Před školou byl vysázen záhon květin, plocha mezi školou a kostelem byla nově vydlážděna. Spolu s opravou kostela vzniklo prostředí, hodné duchovního centra obce.

46

47

48

NÁVRHY A REALIZACE

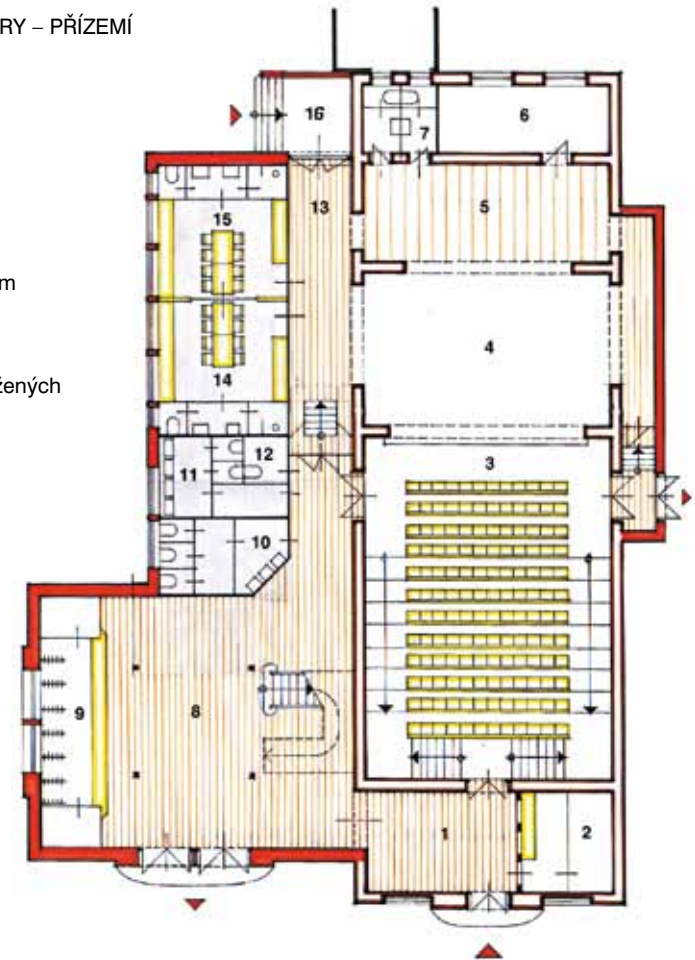
Divadelní soubor bratří Mrštíků z Boleradic patří mezi naše nejúspěšnější ochotnické soubory. Jejich tvořivá činnost, umělecké výsledky i vliv přesáhl místní význam. Soubor uspořádal v roce 1996 poprvé divadelní přehlídku „Sešlost“ a od té doby ji koná každoročně. Navštěvuje ji řada souborů z celé republiky. Bývalá budova kina, v níž se divadelní představení a přehlídky konají, však nevyhovuje základním provozním ani hygienickým požadavkům. Snem souboru je dostavba současné budovy kina tak, aby se stala důstojným stánkem umožňujícím pestrou kulturní činnost. Proto byla navržena dostavba vstupní haly se šatnou diváků a dostavba šaten herců se sociálním zařízením. Navržené podkroví nad halou umožní pořádání výstav, koncertů, představení malých divadelních forem a společenská setkávání. Současná budova vyžaduje také rekonstrukci instalací a akustická opatření.

SOUČASNÉ PROSTORY – PŘÍZEMÍ

- 1 zádveří
- 2 pokladna
- 3 hlediště
- 4 jeviště
- 5 zázemí jeviště
- 6 sklad
- 7 WC

NOVÉ PROSTORY

- 8 hala se schodištěm
- 9 šatna
- 10 WC Ž
- 11 WC M
- 12 WC tělesně postižených
- 13 chodba
- 14 šatna žen
- 15 šatna mužů
- 16 nouzový východ

Hasičskou zbrojnicí si postavil sbor z vlastních prostředků v roce 1934. Ke stému výročí činnosti sboru vznikla iniciativa k její stavební opravě. Převážnou část opravy střechy, sanaci vlhkého zdiva a obnovu průčelí provedli hasiči sami. Přístavek byl dostavěn o krytý prostor, kde se o hodech podává občerstvení a během roku slouží jako místo setkávání. Patrona hasičů namaloval podle sochy v místním kostele pan učitel Josef Zelinka. Hasičská zbrojnice – obohacená výtvarným dílem – se stala jednou z nevyraznějších staveb v obci.

V minulém období byly do čela návsi postaveny budovy kulturního domu a restaurace, nedávno byl dostavěn obecní úřad. Vzniklo tak nové centrum občanské vybavenosti obce, jehož vzhled je poplatný době vzniku, a budovy mají řadu technických problémů. Pro občanskou vybavenost jsou požadovány další prostory. Na travnaté ploše návsi se staví máj, konají hody i stávají kolotoče. Motivační skica dává podnět k diskusi o formě a náplni dostavby budov, aby jejich současný nesourodý výraz byl zmírněn. Sjednocení mají přinést mansardové střechy, umožňující využít podkroví. Na veřejnou plochu je navrženo posezení u vodní plochy s fontánou, kovaná mříž nad studnu a u tanečního parketu dřevěný hudební altán.

50

51

52

NÁVRHY A REALIZACE

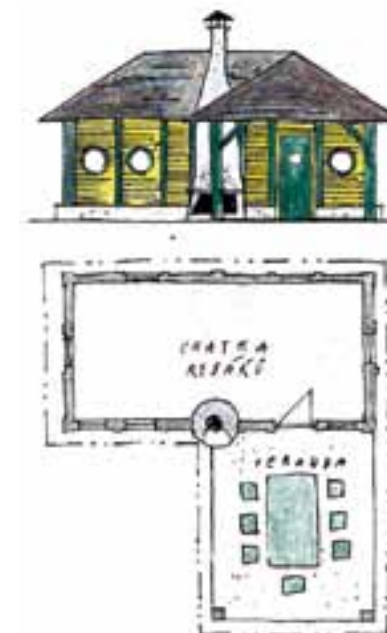
53

54

Rybník, založený v 50. letech má více funkcí, z nichž důležitá je také funkce rekreační. Proto byla pláž upravena, připravuje se dosázení stromů místo stárnoucích topolů a celková úprava. Místní rybářská skupina, obhospodařující rybník, si postavila provizorní chatku. Návrh ji rozšiřuje a zasazuje do krajinařské úpravy pobřežního pásma.

Bytový dům na vesnici je problém. Jeho obyvatelé mají městský způsob bydlení i chování. Podnětem pro úpravu domu i okolí byla zpracována řada motivačních skic. Jedna z nich ukazuje, jak by mohla být upravena stráž před bytovkou.

NÁVRHY A REALIZACE

Kostel a škola, postavené nad říčkou Haraskou, jsou přístupny po venkovním schodišti. Aby vyhovovalo rytmické chůzi i normě, byla navržena jeho přestavba. Ohradní zeď kolem kostela bylo nutno opravit, pomník padlých a sochu sv. Jana Nepomuckého odborně restaurovat. Na pietní úpravu zeleně kolem kostela – kde býval dříve hřbitov – byly zpracovány návrhy výsadby keřů a míst k posezení.

Obec Borkovany se nachází na severním okraji okresu Břeclav u státní silnice Brno-Hodonín. Svými katastrálními hranicemi sousedí Borkovany na severu s okresem Vyškov a na severozápadě s okresem Brno-venkov.

Narodil jsem se v Borkovanech. Dětskýma očima jsem obec vnímal jako ohromně rozlehlou. Měla mnoho kopců a mnoho různých uliček, cest a chodníků. Pro nás kluky to bylo velice lákavé, trvalo nám sice dost dlouho, než jsme poznali všechna zákoutí a zkratky, které nám sloužily při hrách, ale o to rafinovanější hry jsme mohli na „našem území“ hrát. Některé uličky a proluky mezi domy končily v tajemných prostorách, do nichž dospělá noha nikdy nevkročila. Mohu říci, že obec je jako stvořená pro nekonečné množství dětských her. Já osobně jsem v obci prožil mnoho dobrodružství a tajemných výprav.

Později, jako dospělý, jsem se dozvěděl, že ony příkré kopce, naše rozhledny, náležejí do subkarpatské pánve Dyjskosvrateckého úvalu. Od Borkovan lze pozorovat nejvyšší horu Bílých Karpat, Velkou Javorinu. Jihovýchodně se po pravé straně vynořuje vzdálené panorama Malých Karpat a z druhé strany je vidět vlnitý hřeben mnohem bližších Chřibů. Otočíte-li se z Borkovanského kopce k severu, spatříte širokouhlé panorama celého velkého Brna a za ním se zvedající Českomoravskou vysočinu. Obec samotná leží v hlubokém amfiteatrálním uzávěru zaříznutého údolí, které je otevřené k severozápadu. Katastrální území obce je značně členité od 255 do 305 m nadmořské výšky.

Obec Borkovany se připomíná na začátku 13. století. Její název se vyvíjí od Borconani přes Borkowan k názvu dnešnímu, který nese od roku 1850. Z dřívějších období jsou známy nálezy z mladší doby kamenné i z pozdější kultury únětické a halštatské, ale i sídliště z doby laténské a římské. Obec náležela Lvu Klobouckému, který ji daroval klášteru premonstrátskému v Brně v roce 1209. V roce 1511 klášter zastavil ves Borkovany Janu Petrovskému na 50 let. Poté připadly Borkovany zpět klášteru až do jeho zrušení a dále měly stejné držitele jako Klobouky.

Z listiny z roku 1516 lze vyčíst, že Borkovany byly původně přifařeny do Klobouk. Původní filiální borkovanský kostel byl malý a stál na obezděném hřbitově uprostřed obce. V roce 1746 dal zábrdovický klášter – duchovní správce Klobouk – postavit nynější kostel, zasvěcený Nanebevzetí Panny Marie. V roce 1753 zřídil v Borkovanech zábrdovický premonstrátský opat Krištof Matuška samostatnou faru. Byla postavena na poschodí. Za dobu samostatné farnosti se zde vystřídalo 20 farářů.

V katastru obce je borkovanský les. Místní lidé mu říkají Líchy. Přiléhají k němu Randle, vysoké oble tvarované meze s nepravidelným porostem. Les je jedním z výběžků, v tomto případě spíše ostrůvkem Ždánického lesa. Není svou rozlohou veliký, něco přes 100 hektarů. Ve společenství listnáčů, které les vytvářejí, dominuje dub. V části Randle roste mimo jiné rostliny také hlaváček jarní a koniklec.

Borkovany jsou známé svými vyškrabávanými kraslicemi. Tradice jejich výroby je zde více než stoletá. Technika barvení a vyškrabávání se postupem let měnila až po dnešní dobu kdy se na barvení používají anilínové a lihové barvy. Jako nástroje pro vyškrabávání slouží různé upravené pilníky, nožky a podobně. Původně se zdobila vajíčka hlavně v období velikonoce a používala se vajíčka uvařená. V současné době se zdobí prázdné vaječné skořápky a pro mnohé ženy se „résování“ kraslic stalo celoroční záležitostí. Z Borkovan odchází do světa ročně kolem 120–150 tisíc kraslic. Těžko někdo dokáže vyjmenovat země, kam byly borkovanské kraslice vyvezeny. Znají je, mimo jiné, i v Bílém domě a v Kremli a po nějakou dobu si pro ně do Borkovan osobně přijížděl americký velvyslanec z Prahy. Také některé malířečky se mohou pochlubit děkovnými dopisy od prezidentů Beneše a Havla. Tak jako nenajdete na světě dva úplně stejné lidi, tak ani borkovanské kraslice nemají své dvojníky. Kraslice se nedělají sériově, každá je poznamenána originalitou a momentální inspirací malířečky.

V současné době žije v obci 750 obyvatel. Působí zde několik soukromých podnikatelů, kteří zaměstnávají asi 30 osob. Na zemědělských pozemcích hospodaří soukromá společnost KORI s r.o. V opravené budově školy z roku 1910 je mateřská škola a základní škola s 1. – 4. třídou. V obci jsou dvě restaurační zařízení, tři prodejny potravin, masa – uzenin a výrobků studené kuchyně. Veřejnou pravidelnou dopravou je obec spojena s Brnem, kde také většina občanů má své zaměstnání. Poloha obce je lákavá pro rekreaci obyvatel Brna, a proto 63 domků v obci slouží jako rekreační chalupy. V opraveném areálu sokolovny jsou pořádány tradiční krojované hody a v měsíci červenci se koná již pravidelné folkové kulturní léto. K udržení a rozvíjení lidových tradic v poslední době neobyčejně přispívá naše škola. Děti pod vedením svých učitelek vyrobily Betlém a každoročně jej v předvánoční době instalují na návsi. Pořádají masopustní průvod a připravují trojí smrt Moreně – symbolu odcházející zimy. Při

hodové zábavě vystupují s tanečním pásmem, vyrábějí strašáky do vinohradu a věnují se mnoha dalším aktivitám, které ve svém součtu prohlubují vztah dětí k obci, ve které žijí.

Do Programu obnovy venkova se obec zapojila v roce 1991, aktivně se však přihlásila až vypracováním a schválením Místního programu obnovy vesnice v dubnu 1995. S finanční pomocí Programu obnovy venkova se v obci podařilo vybudovat víceúčelový objekt, ve kterém je umístěna ordinace lékaře a místní lidová knihovna. V budově bude umístěna expozice borkovanských kraslic. Další velkou akcí, která byla realizována s finanční účastí Programu obnovy venkova, byla rekonstrukce školní budovy, která má nyní novou fasádu, střechu a vchod. S touto podporou obec také pečuje o rozsáhlé parkové plochy v centru i na okrajích obce a ani příspěvek na celkovou rekonstrukci veřejného osvětlení nebyl zanedbatelný.

Po roce 1989 byla v obci obnovena tělocvičná jednota Sokol, ve své činnosti pokračují hasiči a myslivecké sdružení. Nově bylo založeno Sdružení přátel vína, které pořádá každé dva roky místní výstavu vín.

Karel Urban,
starosta obce

BORKOVANY

V době, kdy se Jan Kazda, otec ženicha, podepsal na svatební smlouvě třemi křížky, stál nad vesnicí větrný mlýn, lidé pracovali na poli a utěšovali se v Pospíšilově či Řezníčkově hospodě, které dnes, podobně jako větřák, už neexistují. Výměnkáři měli smluvně zajištěno bydlení a vedle přidělu obilí jim příslušela kopa otýpek a sáh tvrdého dřeva. Vesnice se choulila v záhybech dolíku, který tu kdysi vymodelovalo třetihorní moře, a tváře jejích obyvatel byly vykresleny ráznými tahy božího štětce. Domů a ulic přibýlo, jak je patrné ze srovnání historické mapy s leteckým snímkem. Lidí však ubývá a to je škoda.

HISTORIE A SOUČASNOST

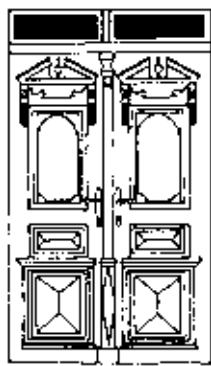
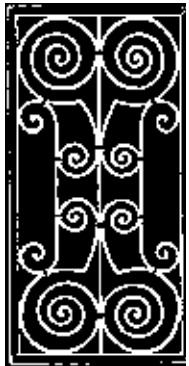
9

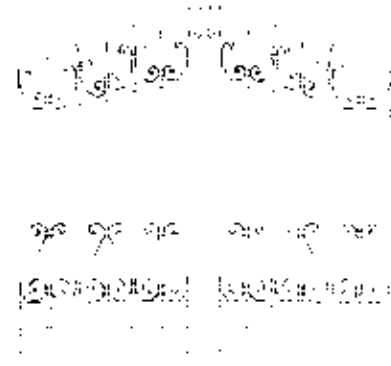
10

11

Borkovany náležely od 13. století k zábrdovickému klášteru. A protože církevní feudálové vyžadovali stejnou míru roboty jako světská šlechta, robotovali borkovanští průměrně 121 dní v roce. „Zábrdovské vrchní, ten má zlýho drába“, zpívalo se na klobouckém statku, k němuž Borkovany patřily, „visí mu karabáč s ramen na záda...“ Sedlák František Pacas, obdělávající pole pod těšanskou kaplí, patří již do století dvacátého, v němž sice robota nebyla, zato však kolektivizace... Na svažitých pozemcích, na jejichž obhospodařování nemohla být použita těžká mechanizace, zůstaly starodávné struktury krajiny, kde se dobře daří vinné révě i ovocným stromům.

12

13

14

HISTORIE A SOUČASNOST

15

16

17

18

Krásu borkovanské krajiny není možno objevit napoprvé. Kdo se pozorně dívá, ví, že slunce či letící oblaka mohou zkrášlit rozlehlá pole i tehdy, nekvete-li na nich právě řepka. Ví také, že v záhybech polí jsou místa, kam se při velkém přetváření krajiny za socialismu uchýlila příroda. Kněz František Trtílek, úspěšný hledač pokladů tohoto kraje, napsal:

Z našeho kraje dohlédneš
zeď vysočiny nad Brnem
a k jihu Javorínu
na slovenském pomezí.
A kdo se srdcem zahledí,
objevuje stále víc
jeho drobných i velkých krás,
drobných i velkých lidí.

19

20

OBRAZ VESNICE

29

30

31

32

Je tu nové dětské hřiště a pod vesnicí relativně nový rybník, půvabné uličky ve svazích, krásné lidové domy, které ještě nikdo nestihl „zmodernizovat“, vchody do vinných sklepů i brány na hřbitovy, barvy léta i zimy, kouř nad střechami návsi, na níž se už mnoho změnilo, a stojí zde i novodobé pohostinství, bez starodávné přívětivosti vesnické hospody.

33

34

35

36

Borkovanské kraslice leží ve vitrinách lidí z různých zemí Evropy i jiných světadílů. Jsou to kraslice půlkové, bečičkové, srdíčkové či zástěrkové, vesele barevné nebo charakteru bílé krajky se sametem. Jejich preciznost navozuje představu nějaké technické pomůcky pro rozvržení motivu, ale nic takového! Možná, že nějaký div techniky je zabudován v „résováku“, kterým paní Nádeníčková a všechny borkovanské malíčky kraslice „škrábou“. Ale kdoví? Co když jejich ruce vedou zkušenosti, cit mnoha generací a radost při pomýšlení, jaké potěšení přináší jiným.

37

38

39

Velikonoční pozdrav z Borkovan

40

BORKOVANSKÉ KRASLICE

Vejdete-li do atelieru Františka Navrátila, nabudete dojem, že se tam uchýlili všichni ti, které jste znali od vidění, z doslechu či z literatury: Jan Skácel, Vincenc Makovský, Bohuslav Martinů, Leoš Janáček, Vítězslav Nezval a další světloňoši našeho kulturního života, aby dál žili v podobě kamene či bronzu. Protože mistr sám je moudrý a zcestoval půl světa, vrátil se ve zralém věku do rodné vesnice. Vystavoval v řadě zemí Evropy a Ameriky. Ani jeho fotografie svérázných postav nezaprou pohled umělce. A získané vědecké renomé akademického sochaře v entomologii – to je samostatná kapitola!

FRANTIŠEK NAVRÁTIL

48

49

50

51

*... Jednou přijde okamžik, kdy
budeme mít potřebu vyndat alba
a začít listovat mezi starými
fotografiemi.
Co nás asi napadne, až se
zahledíme na vybledlé školní
fotografie? Vynoří se ještě
z paměti jména, na která jsme
už dávno zapoměli? Jestlipak se
ta jména přiřadí k příběhům? Ve
školních lavicích jich bylo prožito
nespočet. Záleží jen na nás, aby
příběhy, jež nyní žijí naše děti,
byly co nebarevnější a nebraly
dětem přirozenou hravost
a radost. ...*

... Jednou přijde okamžik, kdy
budeme mít potřebu vyndat alba
a začít listovat mezi starými
fotografiemi.
Co nás asi napadne, až se
zahledíme na vybledlé školní
fotografie? Vynoří se ještě
z paměti jména, na která jsme
už dávno zapoměli? Jestlipak se
ta jména přiřadí k příběhům? Ve
školních lavicích jich bylo prožito
nespočet. Záleží jen na nás, aby
příběhy, jež nyní žijí naše děti,
byly co nebarevnější a nebraly
dětem přirozenou hravost
a radost. ...

Kresby tuší na téma hody
vytvořily děti prvního a druhého
ročníku naší školy.

52

53

54

55

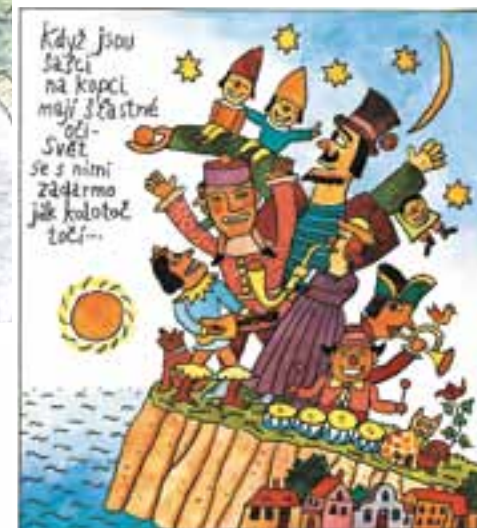

56

Budova školy byla postavena koncem minulého století. Její původní podoba se nezachovala. Bosáže, římsy a plastická výzdoba byly odstraněny a nahrazeny šedivou břizolitovou omítkou. Avšak základní rozměry budovy, tvary střechy a okenní otvory zůstaly zachovány. Provést repliku původních průčelí není možné ani účelné. Návrh průčelí předpokládá obnovení některých ozdobných prvků, charakteristických pro dobu vzniku budovy. Na tympanonu závětrří před hlavním vstupem jsou symboly školy i státu. Na boční fasádě je navrženo použití výtvarné práce akademického malíře Aloise Mikulky.

57

58

59

60

Současná budova obecního úřadu, postavená v akci „Z“, nevyhovuje provozně, ani vzhledem. Její součástí je hasičská zbrojnice.

Návrh usiluje o vytvoření důstojného prostředí, odpovídajícího významu obecní samosprávy. Na budově je navrženo zvýraznění římsy, ostění oken s podokenními vlysy a umístění znaku obce s doplňujícím sgrafitem. Přistavěná část se vstupní halou zvýrazňuje vstup do budovy a dotváří spolu s úpravou zeleně prostor nároží.

Budova dnešní čekárny patří k historickým objektům lidového stavitelství zachyceným již na indikační skice. Přestože do ní byla v nedávné době vestavěna trafostanice, její lidový ráz byl zachován.

Stavební stav čekárny si však vyžaduje celkovou rekonstrukci, při níž je třeba zachovat proporce, materiály a vzhled. Součástí úprav musí být nová opěrná zeď, rekonstrukce schodiště ke kostelu a koncepční dosázení zeleně.

Bývalá selská usedlost stojící na návsi patří k původnímu osídlení obce. Je ukončujícím domem řadové zástavby, která byla porušena sousední novodobou stavbou restaurace. Při úpravách průčelí domu byly použity ocelové výkladce, velká okna a plechová vrata. Tvar budovy však byl zachován.

Návrh představuje jednu z možností obnovy tohoto domu a jeho zapojení do prostředí návsi. Ústředním motivem je zvýraznění reklamními plochami, nadřímsovou atikou a lucernou. Kov a plech by měl být nahrazen dřevem, barevnost střídmá.

NÁVRHY A REALIZACE

Prostorné a svažité návsi dominuje kostel; je zde umístěna většina budov občanské vybavenosti. V prostoru převažuje veřejná i soukromá zeleň a to činí náves příjemnou. Dříve tudy protékal potok, dnes je náves půlena průjezdovou silnicí s velkými asfaltovými plochami.

Záměrem návrhu je oddělit pěší provoz od automobilového a snížit riziko střetu. Průjezdnou silnici je navrženo zúžit do pruhů dle ČSN, část vozovek před čekárnou a restaurací přebudovat na parkovací stání a zpevněné plochy pro pěší. Navrženy jsou chodníky, přechody pro chodce a nová čekárna. Zvonkohra s fontánou má ozvláštnit náves a přinést občanům potěšení. Celá náves si zaslouhuje koncepční řešení zeleně.

64

65

66

- 1 nový chodník
- 2 dlážděná plocha u čekárny
- 3 plocha u restaurace
- 4 pojízdný chodník k rodinným domům
- 5 parkové stání
- 6 rekonstrukce schodiště
- 7 rekonstrukce čekárny
- 8 nová čekárna
- 9 zvonice a kašna
- 10 sadové úpravy u kostela
- 11 úprava středního záhonu
- 12 sadové úpravy parku návsi

NÁVRHY A REALIZACE

Bořetice se nacházejí 15 km jižně od Klobouk na rozhraní dvou regionů – Kloboucka a Hustopečska. Začlenili jsme se od začátku do sdružení obcí Kloboucka, i když svou polohou patříme spíše k Hustopečsku. Roviny Podluží táhnoucí se od Břeclavi k nám se nad Bořeticemi začínají vlnit stráněmi se sady meruněk a vinogradů a přecházejí do jižních výběžků Ždánického lesa, do Kloboucka. Obec se rozkládá nad mělkým údolím potoka Trkmanky, již byly v minulém století odvedeny vody z jezer a četných rybníků.

První písemná zmínka o obci je v Příkladcké listině z roku 1222, kterou dal olomoucký biskup Bruno velehradskému klášteři patronátní právo kostela v Příkladkách. Jako svědek tohoto aktu je uváděn i rychtář Vít – Wido inudex de Poratitz. Obec leží v blízkosti bývalé moravsko-uherské hranice, a proto byla v minulosti mnohokrát vyplněna nájezdníky. V tolerantním 16. století se u nás také usadili novokřtění, kteří byli v roce 1605 vypuzeni do Uher. Největší pohromou pro obec byla třicetiletá válka. Po jejím ukončení zůstalo jen 7 osedlých domů.

První písemná zmínka o vinohradech je z roku 1355, kdy Vichna, vdova po Přibyslavovi z Bořetic, zdědila mimo jiné i vinohrady v Kraví hoře. Nejstarší vinorodé tratě ležely severně od obce ve stráních obrácených k jihu. Od obce je oddělovalo jezero a rybník. Aby hrozny nemusely být do vesnice přepravovány po vodě, byly vykopány pod vinohrady v Kravích horách i sklepy pro víno. Sklepy zároveň sloužily jako úkryt pro obyvatele a jejich majetek ve válečných dobách. Dnes je v této vinařské vesničce vzdálené od obce 1 km soustředěno 260 sklepů. Názvy vinařských tratí se nám dochovaly ze středověku v nezměněné podobě a vždy byly české: Dolní a Horní Kraví hora, Hora nad louky, Hora Bočky, Hora Dlouhý, Novosádky...

Na sprašových půdách se dobře daří červeným vínům. Pěstuje se zde Portugal, Frankovka, Vavřínecké a z nových odrůd André, Zweigeltrebe, Cabernet Moravia. Z bílých odrůd Neuburské, Ryzlink vlašský a rýnský, Veltlínské, Tramín a další odrůdy. Podle vinařského zákona patří obec do oblasti Velkopavlovické. Meruňky a kvalitní vína lákají do obce mnoho návštěvníků a ctitelů dobrého vína, zejména po vinobraní, když mošt začíná kvasit a mění se v burčák. Zemědělské družstvo se po roce 1989 přestalo zabývat pěstováním i výrobou vína, a tak čest našemu vinařství zachraňují a jeho proslulost pozdvihují drobní vinaři a několik drobných podniků.

Po roce 1989 se obec zabývala velkými investičními akcemi. Dokončila výstavbu vodovodu, kanalizace, elektrifikace pro vytápění elektrickou energií, nebo jsme tehdy uvěřili lákání státu na tento druh vytápění. Poté jsme plynofikovali celou obec, upravili vozovky a chodníky. Postavili jsme novou knihovnu, obecní dílny a garáže, deset bytů, dostavěli školní jídelnu a kuchyni, upravili mateřskou školu, postavili novou hasičskou zbrojnici, poštu, květinářství. Ve spolupráci s Atelierem obnovy vesnice upravujeme v současnosti prostory nové návsi a okolí kulturního domu, řešíme úpravy rodinných domů, objektů obecního úřadu a jejich břizolitových fasád, úpravy sklepů a výsadbu nové zeleně. Staráme se také o drobnou sakrální architekturu a každým rokem opravíme jeden kříž, obrázek či poklonu. Opravili jsme kostel a hřbitovní zídku, památkově chráněnou. Připravujeme se na úpravu zelené plochy před kostelem s možností posezení i setkávání občanů.

Již od počátku 90. let podporujeme podnikatele z řad občanů pronájmem všech vhodných prostor, které obec vlastní. Spolu se zemědělským družstvem lákáme podnikatele k usídlení do volných prostor družstva. Na našem katastru byla postavena čerpací stanice pohonných hmot a prodejna stavebnin. Podniká u nás řada živnostníků.

Vedle obnovy budov a prostředí v zastavěném území obce a sklepního areálu jsme připravili koncepční řešení obnovy krajiny. Máme zpracovanou studii obnovy krajiny celého katastru, řešenou z hledisek vodohospodářských, zemědělských, ekologických, ochrany zemědělské půdy a v neposlední řadě i z hledisek estetických. Studie navrácí do krajiny rybník, mokřad a břehové porosty, člení rozlehlé hony podle míry erozního ohrožení půdy na úměrné plochy, obnovuje meze, biokoridory a biocentra. Navrhuje četná vodohospodářská opatření a úpravu dřívě terasovaných svahů, které narušily vzhled krajiny a hrozí sesouváním. Svažitě pozemky je navrženo zatravnit a krajinu obohatit o doprovodnou zeleň podél cest, o ochrannou zeleň kolem areálu ZD i o rozptýlenou zeleň. Chráněna je přírodní rezervace Zázmoniky, v níž je řada vzácných teplomilných rostlin. Studie byla doplněna motivačními skicami, byla projednána se zemědělským družstvem, s veřejnými orgány i s občany. Bude zahrnuta do návrhu územního plánu a postupně realizována. Naším cílem je získat živoucí, krásnou a kulturní zemědělskou krajinu.

Obec si zachovala svůj kraj i zvyky. Všední kraj nosí jen několik desítek starších žen. Slavnostní kraj obléká mládež na poutě v Bořeticích a Žarošicích, na hody a slavnostní příležitosti, při akcích Obecního úřadu a při reprezentaci obce mimo náš kraj. V posledních letech byly zavedeny nové tradice: 27. prosince, na den sv. Evangelisty se koná ve spolupráci s farním úřadem „žehnání mladému vínu“, v plesové sezóně krojovaný ples a o velikonoční neděli výstava vín s cimbálovou muzikou.

Kulturní vyžití občanů považujeme za prioritu našeho programu obnovy. Věnujeme se škole a mládeži; ta se nám odvděčuje při kulturních akcích během roku. Těší nás vystoupení dvou našich divadelních společností: dětská pod názvem „KOPETO“ uvádí pohádky a dospělácká ve spolku zvaném „Drcla loktém o kredenc“, zkráceně DRCLONI, hrají svou vlastní tvorbu. Ta je plná humoru, recese a satiry, nebo je inspirovaná domácími událostmi, životem a vztahy. Jejich představení jsou vždy napjatě očekávána, vyvolávají bouře smíchu a jsou snad největší občanskou iniciativou a společenskou událostí. Podporujeme činnost TJ Sokol, mysliveckého sdružení a pěveckého sboru, přáli bychom si větší aktivitu našich hasičů. Čilý je vinařský spolek, který se podílí na řadě společenských akcí obce, organizuje koncerty a zájezdy za vínem až do Rakous. Letos byla zvolena vláda a parlament „svobodné republiky Kraví hora“ a pracuje se na její ústavě, pasech a měně.

Jsmo rádi, že k nám jezdí hodně návštěvníků i autobusů se zastupiteli obcí, aby si prohlédli naši obec, zúčastnili se našich hodů a slavností a ochutnali naše meruňky a víno. Zveme Vás do našich sklepů, kde se při cimbálové muzice prozpívala nejedna noc.

Václav Petrášek,
starosta obce

BOŘETICE

2

3

4

5

6

7

HISTORIE A SOUČASNOST

Indikační skica z roku 1827 dokládá, že historickým jádrem Bořetic byla zástavba selských usedlostí kolem cesty od Vrbice, pokračující domy malozemědělců do údolí Trkmanky. Později byla obestavěna silnice od Velkých Pavlovic do Kobyly a poté i záhumenní cesty. Na nejvyšším místě byl postaven kostel sv. Anny, který je nejvýraznější dominantou v panoramatu kraje. Hospodářský význam měl už od středověku panský statek. Ve vesnici nevznikla náves, rozlehlá plocha před statkem se stala pouze křižovatkou silnic. Funkci návsi převzal malý a komunikací nerušený prostor za kulturním domem. Součástí Bořetic je areál vinných sklepů pod Kraví horou. Niva Trkmanky prodělala v minulosti mnoho vodohospodářských zásahů. Soustava rybníků byla vysušena, říčka zregulována a louky zorněny. V krajině chybí rozptýlená zeleň. V severní části katastru leží přírodní rezervace „Zázmoníky“.

HISTORIE A SOUČASNOST

OBRAZ VESNICE

V obraze vesnice vidíme stavby z různých období: barokní kostel sv. Anny, znovu postavený po třicetileté válce v roce 1680, obnovenou poklonu, lidové stavby s ovocnými stromy, květinami a litinovými ploty, ohlazené kamenné cesty, rodinné domy obnovující místní ráz. Jsou zde stavby s chybami minulého období a řada současných novostaveb, které jsou danému prostředí cizí. Některé byly postaveny po demolici původního domu. Přestavba rodinného domu (foto 27) na provozovnu (foto 28) znamená nevratnou ztrátu. Avšak kádě před jedním z nejstarších sklepů se již připravují – na Kraví hoře sládnou hrozny.

Pestrý a bohatý společenský život je znamením dobrého vztahu občanů k obci. K starobylým tradicím patří draní peří, zpěv mužáků, slavení církevních svátků a úcta k starším občanům. Udrží se lidové tradice a místní kroj a v dobových kostýmech se oslavilo sto let železnice. Vysazují se stromy, pěstuje tělovýchova. Návštěva v Senátu ČR je každoročním svátkem pátých ročníků školy. Skvělým úspěchem žákyně Katky Šafaříkové je stříbrná medaile z mistrovství Evropy v karate Goju ryu! Činnost dětského souboru „KOPETO“ je obohacením života obce a činnost souboru „Drcla loktém o kredenc“, hrající výhradně vlastní satirické hry vyvolává u obyvatelů výbuchy smíchu. Návštěva potomků novokřtěnců – habánů, kteří přijeli z USA a Anglie podívat se na vesnici, kde jejich předkové v 16. století žili, dává svědectví o tom, že lidé potřebují znát své kořeny.

SPOLEČENSKÝ ŽIVOT

SPOLEČENSKÝ ŽIVOT

45

46

47

48

49

50

51

52

VINOHRADNICTVÍ

53

54

55

Čase, pojd' si
přisednout.
Rozlejeme džbánec
vína na tvou počest.
Na naše zmoudření...
A budeme zpívat
a hájit zrození
a všechny blázny
pochopíme
a hlavně sebe.

Vinné sklepy pod Kraví horou bývaly úkrytem obyvatelstva v době válek. Původně jich nebylo mnoho, dnešní počet již činí 260. Sklepy měly v průčelí jedno či dvě okénka a dveře, za nimiž byly schody dolů. Později byly představeny lisovny – presúzy – a dnes i dvoupodlažní objekty se společenskými místnostmi. Ne vždy se dostavby a přestavby povedly – srovnáme-li je se starobyloou jednoduchostí tvarů a výzdoby. Ale obnova mnohých sklepů v tradiční podobě dokazuje, že sílí potřeba upravit areál do stejnorodého rázu. Návrh úprav k tomu dává podnět.

Vlastní sklep – to je hájemství tradice; vyřízené řady sudů, jejichž čela jsou často zdobena dřevorezbu, jsou plné vzácného daru této země, který odjakživa umožňoval smíření se světem a jeho lidmi. Přesně tak, jak nám napsal bořetický rodák Oldřich Damborský:

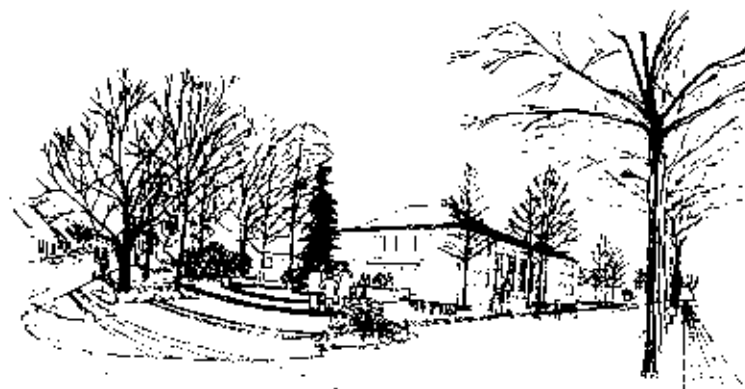
56

Kulturní dům, postavený v akci „Z“ v roce 1960, je centrem společenského a kulturního života a prostor za ním místem konání hodů, slavností a setkávání občanů. Místní program obnovy vesnice vytýčil potřebu celkové kultivace tohoto prostředí.

Nástup do kulturního domu a obecního úřadu z boční ulice a jeho zakrytí stříbrnými smrkami a tamaryškami snižuje význam objektu. Skici úprav ve dvou variantách zvýrazňují přístup k sálu rozšířenou a sadovnickky upravenou plochou od křižovatky a pomocí dlažby arkády a vhodné zvolené zeleně podtrhují význam návsi. Součástí úpravy je rovněž parkoviště.

Utilitární průčelí kulturního domu je oživeno barevnými nátěry, ostěním oken a podokenními vlysy; vstupy do budovy dostaly formu žudek, sklobeton ve schodišti bude nahrazen vitráží od Karla Reclíka.

NÁVRHY A REALIZACE

58

59

60

61

62

NÁVRHY A REALIZACE

63

64

65

Na hody v roce 1999 vyhrávala na návsi dechovka již z nového pavilonu, který nahradil provizorní plechový. Dřevěný objekt se sedlovou střechou je reminiscencí na tvorbu Dušana Jurkoviče. Obdobný motiv byl uplatněn nad vchody při úpravě obchůdků. Návés získala intimitu arkádami, postavenými na obou stranách kulturního domu. Betonová plocha návsi a tanečního parketu bude nahrazena dlažbou tvořící obrazce. Sousední dům telefonní ústředny z plechové konstrukce byl necitlivě a bezmyšlenkovitě vsazen do centra obce. Postupně je dostavován obchůdky, poštou a navržena je jeho celková rekonstrukce s čelní arkádou. I protější bývalý statek bude mít dvůr oddělen od veřejného prostoru ohradní zdí s obdobnými oblouky.

NÁVRHY A REALIZACE

NÁVRHY A REALIZACE

Dokument Přemysla Otakara II., markraběte moravského, ze dne 21.12.1250 je považován za první písemný doklad o obci. Ves vznikla kolonizací a nese jméno po olomouckém biskupovi Brunovi ze Schauenburku. Národnostní změna nastala v husitských válkách, kdy bylo německé obyvatelstvo vystěhováno českým. Obec značně utrpěla v uherských válkách s Matyášem Korvínem v druhé polovině 15. století. Tehdy v jejím okolí zanikly vesnice Divice, Harasy a Kloboučky.

V 16. století byly Brumovice evangelické jako celé hodonínské panství. Působili zde i Čeští bratři, kteří měli od roku 1581 svůj vysvěcený bratrský sbor. Třicetiletá válka přivedla obec na pokraj úpadku. Po ní museli svobodní nekatolíci zemi opustit. Také 19. století přineslo obci velké škody. Způsobilo je Napoleonovo vojsko i Prusové, dále čtyřikrát epidemie cholery a požár, který téměř celou ves zničil. V třicátých letech nastala také velká změna ve vzhledu krajiny. Tehdejší rybníky byly vypuštěny a přeměněny na pole.

Původní kostel byl zničen vpádem Kuruců roku 1637. Zbožná kněžna Marie Antonie z Lichtenštejna nechala vystavět v roce 1716 kapli, která byla v roce 1784 rozšířena na kostel. Po tolerančním patentu se více rodin přihlásilo k reformované církvi se sborem v Kloboukách. Kazatelská stanice byla u nás založena teprve v roce 1901. S ní nastal i velký rozmach kulturní. V roce 1927 byla postavena modlitebna. Značný význam pro společenský život a duchovní rozvoj obce měla škola a její učitelé. Od roku 1784 se učilo v radnici, jednotlivka byla postavena v roce 1820, přístavba v roce 1888. Současná škola byla dostavěna v roce 1912.

Vlastenectví občanů se projevovalo již v 1. světové válce, kdy 11 mužů vstoupilo do čs. legií bojovat za svobodnou vlast. Za odbojovou činnost byli nacisty popraveni Jan Škrha a legionář Josef Srstka, který byl in memoriam povýšen na brigádního generála. V koncentračních táborech zahynulo

všech 17 brumovských spoluobčanů židovského původu včetně dětí. Do bojů s nacisty o přístavní pevnost Dunkerque zasáhl velitel tankové roty kapitán Antonín Sedláček. Na jeho tanku se skvěl hrdý název BRUMOVICE. Na pamětní desce na radnici v Dunkerque je poděkování čs. vojákům za osvobození. K paradoxům minulého období patřilo, že se našemu rodákovi komunistický režim odvděčil žalářováním. Druhým výjimečným hrdinou byl plukovník Alois Vyhnák, který byl jako radista desantu PLATINUM – PEWTER v únoru 1945 vysazen na Českomoravskou vysočinu. Také jeho osud byl dramatický, neboť po únoru 1948 musel odejít do exilu. Osudy našich odbojářů popisuje publikace „Brumovice v zahraničním odboji za druhé světové války“, kterou sestavil MVDr. Tomáš Ševela a vydalo Obecní zastupitelstvo v roce 1995.

Naším nejvýznamnějším rodákem byl spisovatel a žurnalista Dr. Jan Herben. Od roku 1886 vydával časopis „Čas“, za kterým stál T. G. Masaryk. Zde vzniklo mezi nimi trvalé přátelství. Herben stál u zrodu Československé republiky a napsal úvodní text k ústavě, který platí dodnes. Dalším významným rodákem byl RNDr. Josef Lízna, profesor kosmické fyziky vídeňské a Karlovy univerzity. MUDr. František Křůr byl specialistou kožních chorob a pracovníkem Karlovy univerzity, Antonín Flódr, vězněný nacisty, byl znamenitým učitelem, zakladatelem folklorní kapely, Vladimír Kovářik byl ilustrátorem, grafikem a tvůrcem poštovních známek, Metoděj Hanák byl hudebním skladatelem, učitelem a kapelníkem. Současnou osobností je spisovatel a cestovatel Michal Huvar, jenž projel Afrikou trasu po Zikmundovi a Hanzelkovi a vydal o tom dokumentární knihu „Afrikou na dohled“. Dále vydal knihy ze současného kulturního života a přičinil se o nová vydání děl Jana Herbena.

V tvrdých bojích o Brumovice zahynulo 28 ruských vojáků i 6 našich občanů. Po osvobození dne 16. 4. 1945 nastala obnova života v obci a později i zápas o politickou orientaci. Brumovice byly v té době typickou zemědělskou vesnicí. Násilné kolektivizaci vzdorovali naši sedláci až do roku 1958.

S obnovou demokracie po roce 1989 se obnovilo soukromé podnikání. Dnes po bývalém JZD 9. květen hospodaří čtyři soukromí rolníci a dvě společnosti: Agrofarma a Brumovín. Vznikly nové pracovní příležitosti u firmy pana Romana Blanaře, která je největším výrobcem lehacích nábytků v ČR, ve firmě Brumovské výtahy, v stolařství Pavla Lexy, v zámečnictví Antonína Staňka. Ve vesnici provozují další živnostníci. Je škoda, že v současnosti zanikla tradiční a proslulá výroba sotůrků z orobince, kterou se živila řada žen.

Nové obecní zastupitelstvo usiluje o všestranný rozvoj vesnice. Vybudovali jsme poradnu pro děti a udržujeme pečovatelskou službu pro staré a nemocné spoluobčany. Za prvořadé považujeme naše školství. Odměnou je nám mimoškolní činnost našich dětí, kterou obohacují život v obci. Děti dokážou svými vystoupeními vytvořit vzácnou atmosféru pospolitosti a radosti. Čílou kulturní činností vyvíjí Osvětová beseda. Vítání občánků, styk s veřejností a udělování domovského práva vykonává sbor pro občanské záležitosti. Sokol navázal na heslo „v zdravém těle zdravý duch“ a fotbalový oddíl reprezentuje naši obec v soutěžích na travnatém hřišti. Bez hasičského sboru si nedovedeme život na vesnici představit. Mimořádnou kulturní a osvětovou činnost vykonává Klub přátel Dr. Jana Herbena a historie obce. Je zaměřena na pořádání výstav, které se vážou k historii obce a na

pořádání přednášek. Tyto akce jsou bohatě navštěvovány občany i přespolními. Obnovila se slavnost Božího těla. Vždy na první červencovou neděli slavíme v brumovských krojích naše hody. Znovu se k uctění hostů tančí obřadní tanec „Zavádka“. Také vinobraní bylo obnoveno podle starodávných zvyků, se zarážením hory, s vyhlášením artikul, se slibem hotařů. Taneční zábava se koná pod dohledem drábů, kteří „do areštu“ zavírají zloděje hroznů a špatné tanečnický.

Obnovili jsme průčelí školy, rekonstruovali památnou ohradní zeď u hřbitova a veřejná prostranství dosázeli zelení. V roce 1999 bylo nutno rekonstruovat kostelní báň. Byla to nejvýraznější akce Místního programu obnovy vesnice a naplnění jeho vyššího významu. Tak byla pociťována všemi občany.

Brumovští občané chtějí, aby jejich domov byl také krásný. Přičiňují se o to sami. Předzahrádky jejich domů jsou plné květů a před nimi na ulici je čisto. Činorodost spolků a společenský život dodává jejich srdcím pocity sounáležitosti a lásky k domovu. Duchovní odkaz Jana Herbena a jeho přítele T. G. Masaryka je u nás živý.

Josef Charvát,
starosta obce

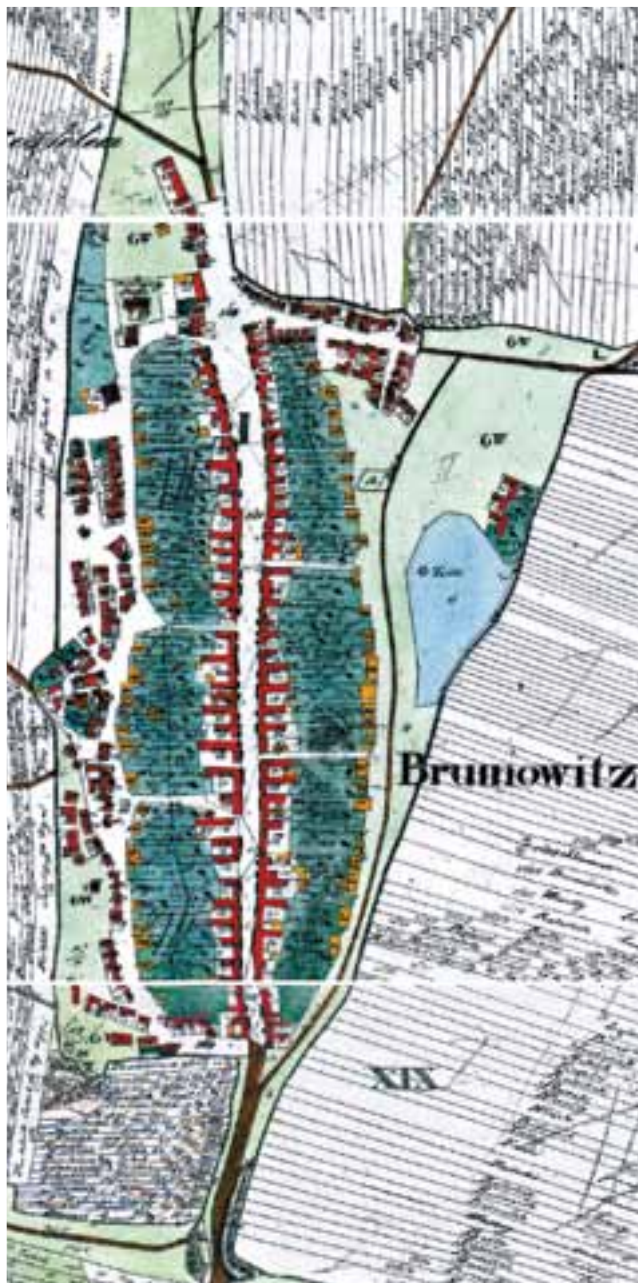

Překlad dokumentu z titulní strany, v němž Přemysl, markrabě moravský, dne 21. 12. 1250 potvrzuje olomoucké kapitule koupi brumovického dědictví těmito slovy:

Přemysl, z Boží milosti markrabě moravský, pozdravení všem na věčné časy. Poněvadž vrtkavost plynoucího času zahaluje pláštěm stáří mnohé skutky smrtelníků, a poněvadž některé hodny jsou býti vzpomenuy, rozhodli jsme, aby, jak pro pamě budoucím, tak pro objasnění řady věcí, byly zaznamenány. Pročež touto listinou chceme ve známost uvést jak budoucím, tak současníkům, že jest svolujeme, aby v Krustu ctihodný otec pan Bruno, biskup olomoucký mocí svého titulu zakoupil pro kapitolu olomouckou na věčné časy a se vším příslušenstvím dědictví brumovické, a to od milého věrného našeho Kuny, bratra Bočkova, jež mu přinesl za zaujetí jeho v našich službách v Rakousku. To všechno děje se s vědomím a souhlasem naším i dědiců řečeného Kuny. Tak též Kuna během slyšení u nás potvrdil, že od řečeného pana biskupa přijal částku za zmíněné dědictví, a to v hodnotě 160 hřiven stříbra. Nadto pro větší názornost a ostražitost tuto koupi, jež po právu se stala, mocí naší touto listinou potvrzujeme a veškerou časnou soudní pravomoc ve věci tohoto dědictví laskavě podrželi jsme na věčné časy pro dříve řečeného pana biskupa Brunona a pro jeho následovníky. Nech také všechno předeslané na věčné časy zachová svou platnost a nech nikdo v budoucích dobách proti naší confirmaci neosměluje se vystoupiti.

Dáno v Brně, léta páně tisícího dvoustého padesátého, na den sv. Tomáše apoštola, za přítomnosti těchto svědků Wetigona z Nového Hradu, Zdislava ze Šternberka, Bočka a mnohých jiných. Dáno skrze ruce magistra Viléma, notáře naší kanceláře.

HISTORIE A SOUČASNOST

Po osmi týdnech bez bane je už kostel opět kompletní

(Nadpis článku v denním tisku)

Rekonstrukce krovu a krytiny barokní bane farního kostela sv. Antonína Paduánského se uskutečnila v roce 1999 za velkého zájmu občanů. Technické vymoženosti usnadnily obnovu této památkové chráněné dominanty obce.

Porovnáme-li leteckou fotografii s indikační skicou z roku 1827, zjistíme, že se příliš Brumovice nezměnily. Pouze obecní louka při rybníku byla z větší části zastavěna a novější zástavba se uskutečnila na severním okraji vesnice. Krajina je intenzivně zemědělsky využívána, lesy zahrnují jen 6% území, což je hluboko pod celostátním průměrem.

Boží muka v parčíku ulice Draha jsou zahrnuta do seznamu památkově chráněných objektů. Mezi památky lidového stavitelství patří poklona se sochou sv. Jana Nepomuckého, kříž na cestě ke Krumvíři i zachovávaný rumpál u domu č. 293. Návštěva prezidenta Dr. E. Beneše v obci v roce 1947 byla vzácným svátkem.

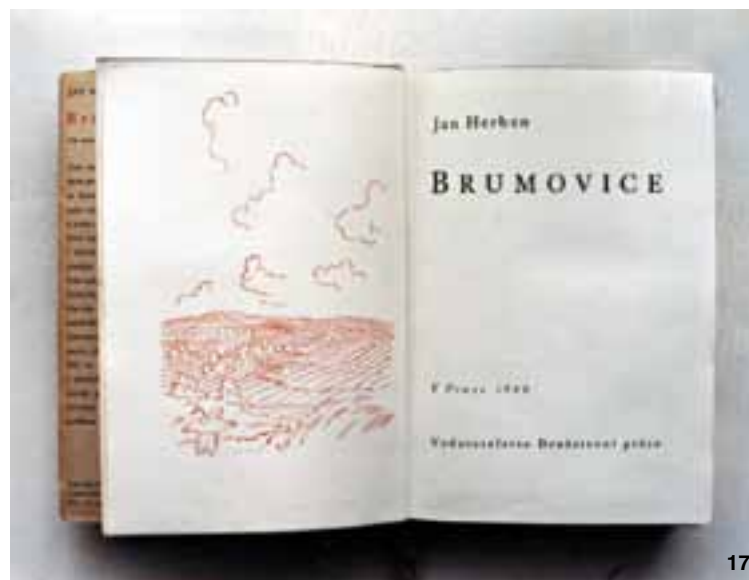

15

*Desatera pro mé syny.
 Žeť! Vaše povinnost je, aby s vámi byli pořádní lidé. Další devít povinností je obyčejná.*

16

17

Vazby spisovatele a publicisty Jana Herbena k rodné vesnici, kde se v roce 1857 narodil, jsou zjevné. O Brumovicích napsal knihu, vrátil se domů nejen ve vzpomínkách a zval sem i svého přítele T. G. Masaryka. V roce 1947 navštívil Herbenův rodný dům i pan prezident Beneš se svou ženou. Obraz nad jejich hlavami je podobizna J. Herbena s maminkou.

18

HISTORIE A SOUČASNOST

19

20

Brumovičti rodáci prokázali hrdinství v obou světových válkách. Jejich vlastenectví je aktuální dosud, jejich osud mementem:

- Generál JOSEF SRSTKA – nar. 1895, čs. legionář v Rusku a Francii, stal se velitelem dělostřelectva I. divize v Příbrami. Účastník odbojové organizace Obrana národa byl popraven v Berlíně v roce 1941.

- Major generálního štábu ANTONÍN SEDLÁČEK – nar. 1912, velitel čs. tankové roty, s tankem BRUMOVICE osvobodil Dunkerque. V letech 1949-1951 byl politickým vězněm komunistického režimu.

- Podplukovník ALOIS VYHŇÁK – nar. 1919. Člen paradesantní skupiny PLATINUM – PEWTER. Po roce 1948 znovu odešel do Anglie a Kanady. Na budově univerzity v Torontu, kde působil, má pamětní desku.

21

22

23

24

25

26

27

28

Klub přátel Dr. Jana Herberna a hástřene obce spolu s obecním úřadem v Nezamovicích pořádají u příležitosti 80. výročí vzniku Československa výstavu pod názvem

BRUMOVICE A VZNIK NAŠÍ REPUBLIKY.

HISTORIE A SOUČASNOST

Domácí kulturu udržuje Klub přátel Dr. Jana Herbena a historie obce. Je dobře, že výstavy navštívilo mnoho občanů všech věkových kategorií; je dobře, že místní kroj stále žije. Jeho krásu zachytil akademický malíř Vladimír Kovářík, místní rodák. Výstavu o kráse lidového kroje zahájil starosta Josef Charvát a zahrála cimbálová muzika Vonica.

37

38

39

40

Pozvánka

Klub přátel Dr. Jana Herbena a historie obce v Brumovicích uskuteční

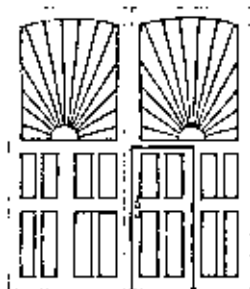
v neděli 20. 6. 1999 ve 14. 30

ve velké zasedací místnosti obecního úřadu výstavu

Historie a krása lidového kroje

MALÍŘ V. KOVÁŘÍK A LIDOVÝ KROJ

Uvykli jsme tomu, že jihomoravské vesnice září květinami; zde jsou jich takřka závěje, a to nejen v předzahrádkách, ale i v pruzích u vozovek. Kdyby se konaly soutěže o nejvíce kvetoucí ulice, Brumovice by jistě patřily mezi první. Jen na nové dětské hřiště u sokolovny se zatím ani popínává zeleň nevešla.

Vinné sklepy, které nebyly přestavěny, jsou ozdobou vesnice a současně i jakousi „členskou legitimací“ vesnic vinorodého kraje. Nově upravená Hospoda na kopečku je přívětivá nejen svým názvem.

41

42

43

44

45

46

47

OBRAZ VESNICE

48

49

50

51

52

53

54

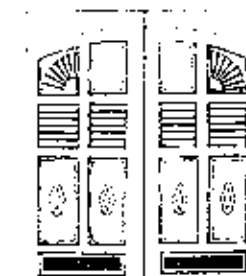

55

56

Na nejvýše položeném místě stojí kostel a škola. Kostel je restaurován, škola dostává nová okna a fasádu, hřbitov obnovenou zeď – s podporou Programu obnovy venkova. Všude kolem stojí staré krásné stromy, které toto historické centrum vesnice zvýrazňují. V Brumovicích jsou i další významné budovy: rodný dům Jana Herbena, evangelická modlitebna, novodobě upravený obecní úřad a pěkné lidové domy. V jednom z nich, v parádní světnici s trámovým stropem, sedí hospodyně paní Suchánková. Průčelí bývalých selských domů však byla změněna: plastická výzdoba byla odstraněna, okna byla vyměněna za třídlínná a vápenná omítka nahrazena břizolitovou.

OBRAZ VESNICE

Budova základní školy stojí v sousedství kostela a s ním tvoří duchovní centrum a architektonickou dominantu obce. V minulém období byla zbavena plastické výzdoby a „zmodernizována“.

Návrh obnovuje některé původní prvky, jako je bosáž, okenní a dveřní ostění, podokenní vlysy a navrhuje nové výtvarné doplňky – vitráž ve schodišti a barevnost průčelí. Uplatňuje soudobý pedagogický názor: je třeba vytvořit prostředí, do něhož by děti chodily rády. První etapa vnějších úprav byla v zadním traktu již provedena. Interiér školy je naplněn atmosférou radostného dětského světa.

NÁVRHY A REALIZACE

Plechové provizorium autobusové čekárny by měl nahradit nový objekt. V dispozici je pamatováno na malou prodejnu – trafiku – a na veřejné záchody. Prosklení a noční osvětlení zpříjemní chvíle čekání, vývěsní tabule poskytnou zprávy a aktuality obce, ohradní zídka s bordurou keřů a květinovým záhonem poslouží k posezení.

64

Severní část obce postrádá místo pro hry mládeže, setkávání občanů a posezení. Proto byl zpracován ideový návrh na úpravu parcely, s vodárenským objektem z období první republiky. Na veřejnou plochu bylo umístěno hřiště, prolézačky, ohniště, vodní prvek a okrasná zeleň. S pomocí občanů a nevelkých nákladů může zde vzniknout potřebné, užitečné a příjemné prostředí.

- 1 listnaté stromy současné
- 2 listnaté stromy dosážené
- 3 skupina vysokých jehličin
- 4 živý plot stříhaný
- 5 zahuštěná výsadba keřů
- 6 plynule kvetoucí záhon trvalek a letniček
- 7 louka květnatá, ne anglický trávník
- 8 společenské posezení
- 9 vodárenský objekt

- 10 malý vodní prvek
- 11 posezení u ohniště
- 12 prolézačky, dráha obratnosti
- 13 víceúčelové hřiště
- 14 zpevněná písčitá cesta s lavičkami
- 15 přístupová cesta
- 16 opěrná zídka s cihelným lícem
- 17 tribunka
- 18 vodní příkop

65

NÁVRHY A REALIZACE

"Přišla jsem za svým milým v květnu 1945 z Čech. Jeho rodiče mě ubytovali v podkrovní. Večer stáli na mostku nad potokem čtyři mládenci a zpívali dlouho do noci táhlé, čarokrásné, mně neznámé písně. Bylo to něco tak okouzlujícího, že jsem si řekla: ano, tady zůstanu do konce svého života!"

Z vyprávění paní učitelky Vlasty Drabálkové.

Archeologické nálezy dokládají osídlení v katastru Krumvíře již od pravěku. Vesnice leží na mírně zvlněných jihovýchodních svazích Žďánického lesa, na bývalé císařské silnici Brno – Hodonín. Otevřenou krajinou proudily z Uher přes naše území hordy nájezdníků, které vše pustošily. Po třicetileté válce zůstaly osazené jen 4 grunty, a tak naše obec patří k nejvíce postiženým. Ale i Napoleonova armáda, která tudy po dvakrát prošla, rekvírovala potraviny, peníze, ošacení i peřiny a brala rukojmí. Její velké ukrutnosti jsou také zapsány v kronikách Hustopečska a Žďánicka.

Naše krajina je od dob prvního osídlování bezlesá. Patříme k velkému, hustě zalidněnému „kraji beze stínu“, jak jej nazval Jan Herben. Kolem dvou potoků bývaly rozsáhlé louky, které daly naší vesnici jméno: první název z roku 1350 uvádí „Grunwiesen“. Postupně byly přeměňovány na ornou půdu. Poslední zbytky byly zničeny melioracemi v roce 1975.

Kulturní a společenský vývoj naší vesnice ovlivnila škola a její učitelé. Měli jsme štěstí na řadu vzdělaných a obětavých učitelů, kteří podněcovali spolkovou činnost a vlastenectví. Učit se u nás začalo již v roce 1827. První Spolek střídmosti byl založen v roce 1845, čtenářský spolek Hromovír v roce 1868 a v roce 1879 pěvecký spolek Horymír. Pan učitel K. J. Bukovanský vedl v roce 1868 skupinu našich občanů ke slavnostnímu položení základního kamene Národního divadla v Praze. Ochotnické divadlo hrávali hasiči od roku 1908 pod vedením učitele Františka Ostřížka a Katolická omladina s režii paní učitelky Marie Fuchsové. Trojice vynikajících učitelů a vychovatelů Mandelík – Funk – Ostřížek udržovala krumvířskou

školu na vysoké úrovni, zasloužila se o osvětu a o náležitou úctu občanstva ke škole. K vzácným učitelům patří i paní Vlasta Drabálková, která je stále naší kronikářkou.

O naši samostatnost se zasloužilo osm našich občanů, bojujících v ruských legiích. Období první republiky znamenalo všestranný rozkvět. Vrcholnou událostí byla návštěva pana prezidenta Masaryka v obci v roce 1924. O to horší bylo období protektorátu. Do Německa byly totálně nasazeny ročníky devatenáctiletých a dvacetiletých, za odbojovou činnost byli vězněni učitelé Josef Válek, Arnošt Ondrůj a důstojník Václav Mokřý. Popraven byl vysokoškolák Miloš Kloc. Z vyhlazovacích táborů se nevrátili tři židovské rodiny bratří Steinerových.

Stavební rozvoj Krumvíře nastal od 19. století. V roce 1855 byla založena obecní cihelna a později další tři. Cihly postupně nahradily vepřovice a na střechách se objevila pálená krytina. Kostel byl postaven až v roce 1870. Památná je budova staré školy, před níž je pomník s bustou T. G. Masaryka, který zůstal na svém místě i v době totality. Také v této době se u nás mnohé postavilo, převážně v akcích „Z“. Byl to nový obecní úřad s poštou, nákupní středisko s pohostinstvím, velký kulturní dům, obřadní síň, byla dostavěna škola a rekonstruováno kino. Byl položen vodovod, započalo se s plynovodem, upravily se místní komunikace a sportovní stadion. Bylo vybudováno koupaliště a národopisný areál pro folklorní slavnosti.

Po roce 1989 bylo prvním cílem zastupitelstva, vzešlého ze svobodných voleb, dokončit rozestavěné stavby, zavést trvalou péči o obecní majetek a zlepšovat životní prostředí. Plocha veřejné skládky byla rekultivována. Hřiště u základní školy bylo zatravněno. U koupaliště a národopisného stadionu byly vysázeny stromy a keře. Dostavěna byla hasičská zbrojnice, zřízena poradna pro matky s dětmi a v části obce byly položeny chodníky. Položena byla kanalizace a upraveny místní komunikace. Proběhla oprava elektrického rozvodu a postavena trafostanice. Zásluhou farní rady, dobrovolných darů občanů a příspěvku obce mohla být provedena rozsáhlá oprava kostela.

Naše vesnice byla vždy převážně zemědělská. Na polích po rozpadlém JZD hospodaří rodinná farma Foretníkova, soukromá firma Živa a soukromí zemědělci. Historický císařský dvůr Rovinky je v pronájmu drůbežářského závodu Xaverov. Velkou láskou občanů jsou vinohrady. Dávají výborná vína, která jsou oceňována na mezinárodních výstavách. Vinař Josef Valihrach dodává vína na prezidentský stůl. Jediným průmyslovým podnikem byly cihelny. Dnes zde soukromá Keramička Krumvíř vyrábí glazovanou keramiku velkého sortimentu. Foretníkova hrnčírna vyrábí neglazovanou keramiku. Krumstar – Sorex dodává kovové výrobky a provozovna Frant. Krbůška opravuje auta. V obci dále působí několik živnostníků.

Jsmo obcí s velkými národopisnými a pěveckými tradicemi. Na Slovácký krúžek, založený v roce 1948, navázal současný soubor Vonica, založený v roce 1982. Vynikající cimbálovou muziku s primášem Ing. Františkem Korábem vede Jan Zaviačič a taneční skupinu Petr Konečný. Jejich účinkování natáčel Český rozhlas i Česká televize a jsou obsažena na dvou kompaktních discích. Spolupracují s pěveckým sborem „Mužáci z Klobók“ a s Divadlem bratří Mrštíků z Boleradic. Účinkovali již na řadě festivalů a zahraničních zájezdů. Těší nás dětský folklorní soubor Pantlička, který účinkoval ve filmu „Každý má talent“ a v televizním pořadu „Zazpívej

slavičku“. Každoroční festival s názvem Kraj beze stínu je největší národopisnou slavností kraje Hanáckého Slovácka a nejvýznamnější kulturní událostí naší obce.

Z naší vesnice pocházejí sólisté i hudebníci účinkující na brněnských divadelních scénách, učitelé na konzervatoři a uměleckoprůmyslové škole, dále pak vědecké osobnosti i významní sportovci.

O společenský život se starají naše spolky, komise u obce a občané. Bartolomějské hody se u nás drží tři dny i déle. Hodovním klenotem je pondělní „Zavádka“, obřadní tanec stárkovských dvojic. Dobrovolníci pochovávají o masopustu basu a skupina žen připravuje silvestrovský program. V plesové sezóně máme ples sportovní, zahrádkářský, hasičský, krojovaný a železničářský. O dětský karneval pečují členky Červeného kříže, pořádá se mikulášská a vánoční dětská besídka. Velikonoce vítají děti řehtačkami. Na Červené pondělí se drží šmigrúst. Aktivní jsou i sportovci. V síni obecního úřadu se konají výstavy a koncerty žáků lidové školy umění v Kloboukách.

Domníváme se, že s tak činodnými občany, kteří projevují tak velký zájem o věci veřejné, se můžeme do budoucnosti dívat optimisticky.

Antonín Konečný, starosta v letech 1990–1998
Jaroslav Komosný, starosta od roku 1998

KRUMVÍŘ

HISTORIE A SOUČASNOST

7

8

9

10

11

12

Historie Krumvíře, plná nepředstavitelných útrap, zaviněných válkami a barbarskými vpády, byla podrobně popsána v poutavé knize „Krumvíř“ od A. Ondrůje. Stačilo málo a v minulosti několikrát vylidněná a zpustlá vesnice by nadobro zmizela z mapy Jižní Moravy. Nestalo se. Pusté domy byly znovu osazovány, pole znovu zúrodnována a rybníky čištěny. Teprve 18. století přináší s sebou klidnější život a mírný rozvoj. Úrodná krajina Krumvíře byla od počátku kolonizace postupně odlesňována, takže je dnes téměř bezlesá. Při pohledu na mapu stabilního katastru z roku 1827 nás překvapí velká rozloha luk, které daly vesnici jméno. Tyto louky, ležící na nepropustných půdách, byly vlhké, výnosné a ekologicky bohaté. Během socialistického hospodaření byly odvodněny a rozorány. Pro krajinu, v níž 50ti letý srážkový průměr činí pouhých 511 mm, to byla jistě velká ztráta. Vinice, v dobách válek často zpustlé, z kraje nevymizely a dnes zaujímají celých 17% rozlohy katastrálního území. Vzpomínky lidí na dávná utrpení byly zasuty časem, ale někde v jejich podvědomí ještě jsou. Víno je dovedlo přetavit v píseň. A ta píseň je pro Krumvíř příznačná, stejně jako snaha občanů přiložit ruku k dílu obnovy a zlepšení životních podmínek.

HISTORIE A SOUČASNOST

13

14

15

16

17

Nejstarší osídlení vesnice bylo v části zvané Chaloupky, kde byly příbytky zčásti hloubeny do svahů. Dnešní domy stojí na jejich místech. Novější část, zvaná Dědina a Na drahách, podél hlavní silnice, nese stopy kolonizačního dosídlování v 17. a 18. století. Selské usedlosti s půdorysem do tvaru písmene „L“ měly až do konce 19. století žudra, okna osazená v líci zdiva, plastickou výzdobu průčelí a předzahrádku s la kovým plotem. Stodoly na humnech měly doškovou krytinu ještě do třicátých let 20. století.

18

19

20

OBRAZ VESNICE

21

22

23

Páteří vesnice je „Císařská silnice“. Dnes je silnicí I. třídy se silným dopravním provozem. Průtah obcí byl rozšířen v roce 1972 na úkor předzahrádek. Řadové rodinné domy jsou přizemní, jejich vstup často kryje pergola s vinnou révou. Dům s komorou v podkroví a s bohatou plastickou výzdobou hanáckého typu je zde výjimkou. Nový dům se štítovou orientací, postavený mezi podélně řazené domy, je ke škodě obrazu vesnice. Věnovat se vinařství patří k zemité tradici a sklep má skoro každý; novější jsou v ulici za hřbitovem.

24

25

26

27

28

OBRAZ VESNICE

29

30

Mimořádnou zpěvnost Kloboucka dokládají zpěvníky Hynka Bíma, Františka Bartoše a Františka Sušila. Středem národopisného dění je obec Krumvíř, kde se v červnu koná slavnost Hanáckého Slovácka – „Kraj beze stínu“. Název je převzatý z díla Jana Herbena. Slavnost vznikla zásluhou Slováckého krúžku, vedeného Martinem Foretníkem st., a koná se na národopisném stadionu vybudovaném v roce 1958.

Na festival se sjíždějí soubory z okolních vesnic a pozvaní hosté. Trvá dva dny. V sobotu se koná soutěž o nejlepšího „verbíře“, dále pak přehlídka dechových a cimbálových kapel a večerní zábava. V neděli je slavnostní průvod obcí, vystoupení dětských souborů a vrcholem je vystoupení lidových souborů. Slavnost doplňuje jarmark s výrobky lidových řemesel a tvorby výtvarníků moravsko-slovenského pomezí.

32

33

31

34

SPOLEČENSKÝ ŽIVOT

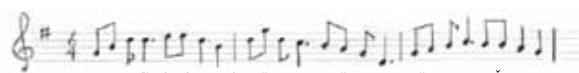
35

36

37

Ta Grumvišská mája tenká, viděl sem ju, viděl sem ju, viděl sem ju ze Špimberka ...

Vonica je pestrá kytička květů na klobouku chlapců z Moravského Hanácka, která reprezentuje lidovou kulturu daného regionu. Založili ji manželé Petrášovi, Jan Kachyňa a Josef Donné. Vedoucím cimbalové muziky je Jan Zaviačič, primášem František Koráb a vedoucím taneční skupiny Petr Konečný. Cimbalová muzika prokázala své umělecké kvality nahrávkami dvou kompaktních disků, spoluprací s Českým rozhlasem, účastí v řadě folklorních festivalů a koncertů v Německu, Rakousku, Portugalsku a Itálii. Za doprovodu divadelního souboru brň Mrštíků z Boleradic vystupovala ve Švédsku, Anglii i USA. Soubor „Vonica“ je pilířem slavností „Kraj beze stínu“.

38

SPOLEČENSKÝ ŽIVOT

Přírodní rezervace „Louky pod Kumstátem“ je svahovou loukou s teplomilnou květenou. Jsou v ní zastoupeny vzácné a chráněné druhy, z nichž nejvýznamnější je katran tatarský, hlaváček jarní, třemdava bílá, koniklec obecný, kavyl lvanův a další stepní květena. Na botanickém průzkumu se podílel i známý prof. J. Podpěra.

39

44

45

40

41

42

43

46

LOUKY POD KUMSTÁTEM

47

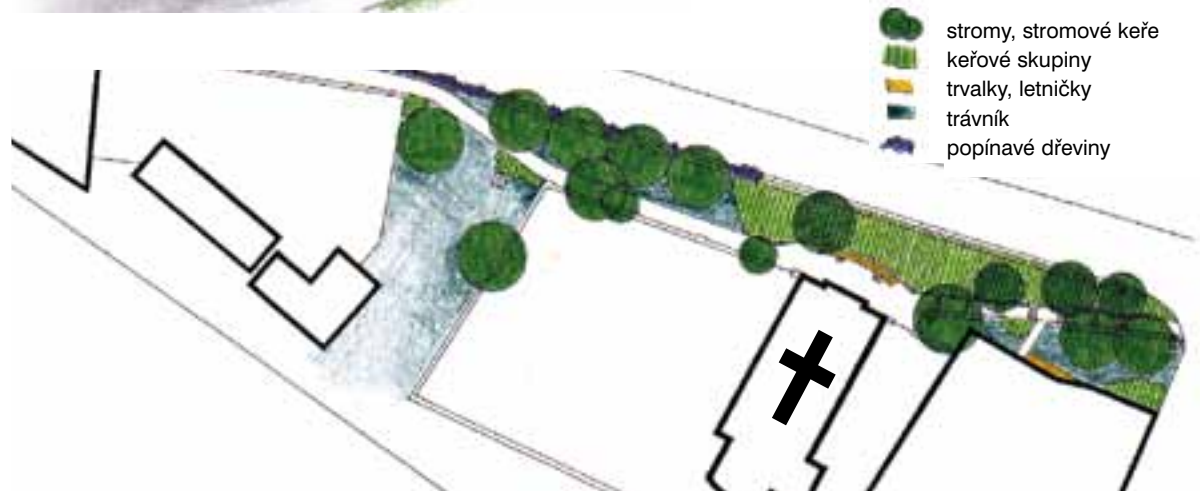
48

Rekonstrukce průtahu obcí si vynutila zářez do rostlého svahu, na němž stojí kostel se hřbitovem. Betonová opěrná zeď je tvrdým technickým zásahem do obrazu vesnice. Myšlenka členit zeď, vytvořit v ní stupně pro výsadbu zeleně tehdy chyběla.

Návrh pohledové úpravy opěrné zdi předkládá její ozelenění nenáročným, bíle kvetoucím rdesnem (Polygonum baldschuanicum), které je vsazeno k patě zdi. Pro popínavou rostlinu bude připravena nosná konstrukce v rytmu sloupů. Přes korunu zdi bude přepadat loubinec, na podzim vínově zbarvený.

Jehličnaté dřeviny před kostelem budou v zájmu viditelnosti průčelí zčásti odstraněny. Schodiště ke kostelu doprovázejí převážně nižší, kvetoucí keře. Před kostelem je obloukovitě rozšířená zpevněná plocha s lavičkami u květinového záhonu. Mezi chodníkem u hřbitova a opěrnou zdí je navržena oddělovací linie stromů.

NÁVRHY A REALIZACE

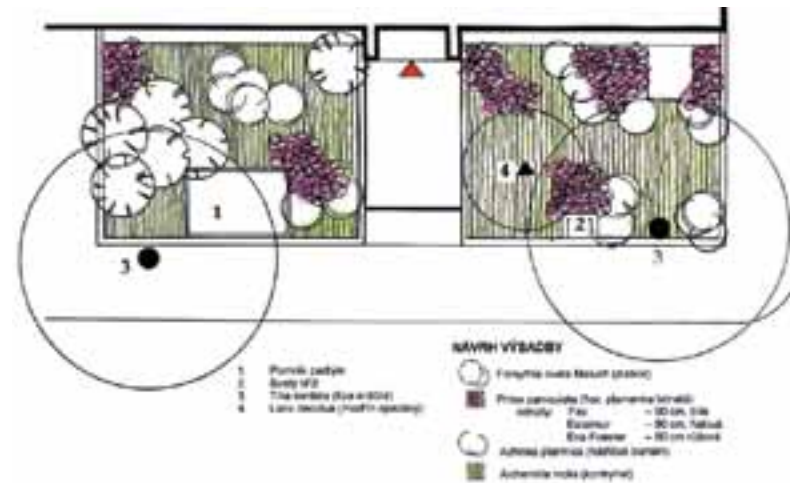
Nároky na zvýšení standardu bydlení vedou k přestavbám a rekonstrukcím. Bývalá selská usedlost má být ze statických důvodů zbořena. Protože je třeba, aby se nový objekt přizpůsobil charakteru zástavby daného prostředí, byly zpracovány dvě různé varianty řešení. Zatímco dispoziční uspořádání ve všem splňuje soudobé požadavky na kvalitu bydlení, je v průčelí navrženo použití stejného materiálu, rozměrů oken, členění vrat a příbuzných tvarů plastické výzdoby, jaké měl původní dům.

49

50

Návrh sortimentu výsadby před školou je redukován na polostinné druhy trvalek a keřů; plocha je sjednocena plošnou výsadbou kontryhele s narcisy; bodově je doplněna skupinami vyšších kvetoucích trvalek. Pomník zvýrazňuje skupina žluté kvetoucích nižších keřů zlatice.

51

NÁVRHY A REALIZACE

Původní přízemní škola byla postavena v roce 1852, její nadstavba v roce 1890. Význam budovy podtrhují dva pomníky, umístěné před její hlavní průčelí – Kříž a pomník obětem I. světové války s bustou TGM.

Skica navrhuje částečnou obnovu historického vzhledu, a svisle členění průčelí. Před vstup do budovy je znovu vráceno žudro, jehož původní výzdobu maloval Josef Matula. Barevnost průčelí zvolí pedagogové.

Většina budov občanské vybavenosti stojí podél hlavní silnice. Kino bylo přestavěno z budovy „Katolického domu“ a obecní úřad byl rozšířen o prostor sousedního domu. Dle fotografie z období první republiky měly budovy bohatě členěná průčelí.

Skica předkládá jednu z mnoha možností úpravy objektu. Její pojetí je: přiznat budovám jejich historický původ a radnici žádoucí důstojnost.

Naše obec Morkůvky patří k nejmenším v okrese Břeclav. Leží v malebném údolí, obklopena vinicemi, poli a lesem. Když příroda zavolí, vše rozkvetne a jsme jedno růžové údolí. O našem kraji se říká, že „víno na Jižní Moravě je trpké jako lidská práce, ale sladké jako úsměv a jiskří jak píseň skřiváček. Víno se s krajinou rýmuje. Požehnaný je kraj vína a poctivý a dobrý je člověk, který tu žije“. Všichni naši rodáci jsou na svou obec hrdí a rádi se domů vracejí.

Na našem katastru se zachovala mozaika teplomilných šípákových doubrav a panonských dubohabřin. Nejcennější porosty jsou chráněny v přírodní rezervaci Hrádek, zbytky stepní květeny se však najdou i na mezích a okrajích lesů. První písemná zmínka o obci je z roku 1350, avšak osídlení sahá až do doby, kdy se v tomto kraji potulovaly tlupy lovců mamutů. Archeologické nálezy dokládají řadu pozdějších kultur. V devátém století se zde usadili první Slované, jejich pohřebiště bylo nalezeno na Hotařském kopci. Pod tímto kopcem stávala ves Topolany, která zanikla na začátku 13. století, tedy v době tatarského vpádu.

Naše vesnice byla založena po obou stranách potoka, protékajícího z jižních svahů. Původní náves se nacházela v části, zvané Kaštánka. S přírůstkem obyvatel se později centrum přesunulo na křižovatku cest k Boleradicím a Kloboukám. První písemná zmínka o vsi je až roku 1356, kdy patřila ke zboží bolearadiického. Po mnohých změnách majitelů ve středověku se dostala roku 1594 pod panství hodonínské a s ním sdílela osudy, z nich nejtěžší byly za třicetileté války až do zániku patrimoniální správy v roce 1848. Morkůvky poté patřily pod soudní okres Klobouky a politický okres Hustopeče.

Na počátku 19. století jsme měli dvě školy, evangelickou a katolickou. Sloučení do jedné školy nastalo až v roce 1871. Od roku 1975 však naše děti dojíždějí do školy v Kloboukách. Ve vsi je kazatelská stanice československé církve evangelické, při níž v roce 1992 vznikl týdenní seminář pro mentálně postižené děti z celého okresu. Je pobočkou kloboucké diakonie a nazývá se poeticky Betlém. Vznikl přestavbou bývalé evangelické školy a od roku 1997 se rozšířil o prostory bývalé mateřské školy. Vážíme si této péče o retardované děti a považujeme ji za mimořádně cennou a lidskou.

Nejvíce obyvatel u nás žilo v roce 1921, celkem 811 osob. Od té doby počet stále klesá až na dnešních 458 obyvatel. Morkůvky jsou typicky zemědělskou obcí, tudíž v současnosti obcí chudnoucí. Pracovní vyjízdka je pro naše obyvatele věcí fatální, a to pro omezené dopravní spojení. Základem společenské činnosti u nás byly vždy dva spolky: Jednota hasičská a Sokol. Sokolové ze svých prostředků vybudovali v roce 1927 sokolovnu, která se stala centrem kultury a vesnických slavností. Při Sokole vznikl i ochotnický divadelní soubor, který se svými hrami vyvíjěl i do sousedních obcí. Bohužel poslední představení se konalo v roce 1972.

Jednoho říjnového večera v roce 1994 jsme v hrůze stáli v dešti a bezmocně se dívali na plameny, které vysoko šlehalo z naší sokolovny. Nebylo síly, která by je zastavila. V té těžké chvíli jsme cítili semknutost celé obce, protože ta bolest byla společná. Pro nás ztráta sokolovny znamenala tolik jako požár Národního divadla v Praze pro celý národ. Vzpomínali jsme na to, co jsme v této budově prožili a co bylo naráz pryč. Byli jsme si vědomi hrozby, že zůstane-li dědina bez kulturního stánku, zanikne v ní i kultura. Proto hned poté začala finanční sbírka, psali jsme rodákům. Sběrka nemohla stačit. Sokolové poznali, že dílo svých předchůdců nemohou sami obnovit. Proto v roce 1997 prodali spáleniště za 1 korunu do majetku obce. Obec začala uskutečňovat rekonstrukci sokolovny na nový kulturní dům jako prvořadou akci svého místního programu obnovy. Za dva a půl roku se dílo podařilo. Přispěly k němu také dotace od Okresního úřadu Břeclav a z prostředků Programu obnovy venkova. Slavnostního otevření se zúčastnila celá dědina a přijela řada rodáků. Opět se máme kde scházet a těšit se v pěkném prostředí z našeho společenského života.

V naší kronice je zachycen vývoj obce, který se v mnohém podobá osudům sousedních obcí. Zachycuje však také osobní zájem spoluobčanů o rozvoj vesnice i ochotu svou rukou pomoci. To dokládá řada staveb, postavených dříve v akcích „Z“, i účast na současném dění. V roce 1995 byl schválen územní plán a v roce 1996 místní program obnovy vesnice. Obnovili jsme památnou boží muku, udržujeme pomník padlých a naši dominantu, zvonici z 18. století. Dokončili jsme rozvod vodovodu do domácností a upravili chodníky, veřejnou zeleň a odstranili divokou skládku. Urbanizace vesnice s sebou přinesla také problémy. Na prvním místě stála vždy účelovost, architektura byla kdesi až vzadu. Paradoxní je, že o poslední zbytky tradiční lidové architektury pečují početná kolonie chalupářů.

Na své významné rodáky nezapomínáme. Uctíváme památku pana učitele Pavla Krupičky, který byl za svou odbojovou činnost popraven fašisty. Jsme hrdí na nejslavnějšího československého stíhacího pilota ve Francii a pozdějšího příslušníka čs. 312. stíhací peruti RAF v Anglii, generála Františka Peřinu. Vážíme si lidového malíře Ludvíka Dobeše, jenž zachytil

minulou podobu naší obce, a pana učitele Františka Novotného, jehož největší láskou byly kopec Sumperk a naše vesnice.

Od 17. století naše obec užívala peče, která byla vzorem pro náš současný obecní znak. Na červeném poli jsou dva zlaté hrozny, v zeleném poli je radlice, symbol zemědělství a kosíř, symbol vinařství. Tento znak a obecní praporek nám byl udělen dne 28. února 2000 předsedou parlamentu.

Největší slavností jsou krojované vavřínecké hody. Začínají v pátek stavěním máje a trvají tři dny. Po dvou týdnech se veselíme ještě na odehrávkách. Také odvodů „legrutů“ udržujeme podle staré tradice. Těší nás, že máme jednotku mladých hasičů, mezi nimiž jsou i děvčata, že v kulturním domě se cvičí a probíhají kulturní akce. Protože jsme malá dědinka, máme k sobě blízko a navzájem si pomáháme, i když v poslední době bývalé sousedské družnosti poněkud ubývá.

Jestliže člověk stojí v čele obce, musí k ní cítit hodně odpovědnosti za všechny občany, ale i lásky. Proto máme-li něco předat těm, co budou nastupovat po nás, pak je to především odpovědnost za klid a blaho naší země. Váží si toho, že jsem byla s osmi starosty našeho okresu přijata dne 4. 11. 1998 panem prezidentem a že se mi dostalo v roce 2000 od přednosty našeho okresu ocenění za dlouholetou práci v čele naší obce.

Růžena Knollová,
starostka obce

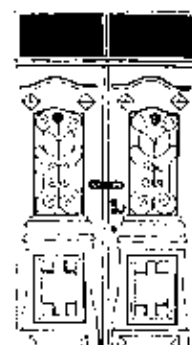
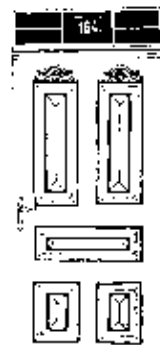
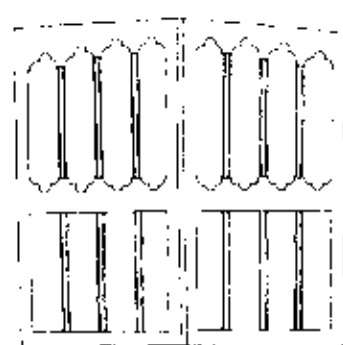
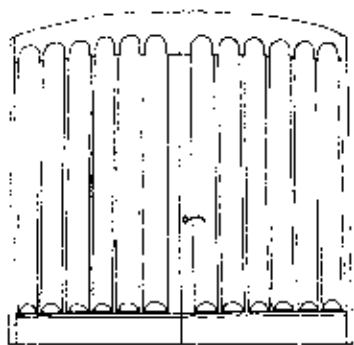
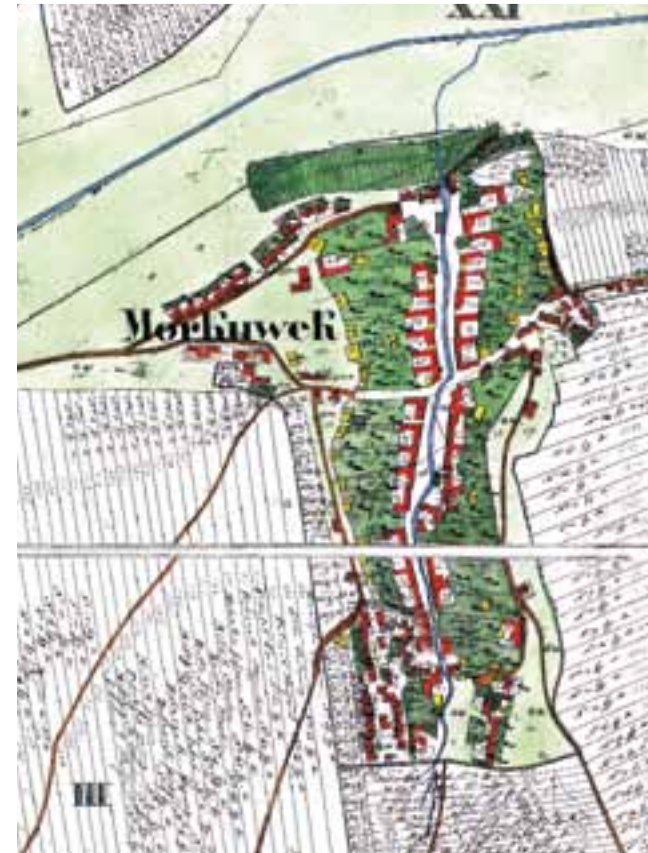

MORKŮVKY

2

HISTORIE A SOUČASNOST

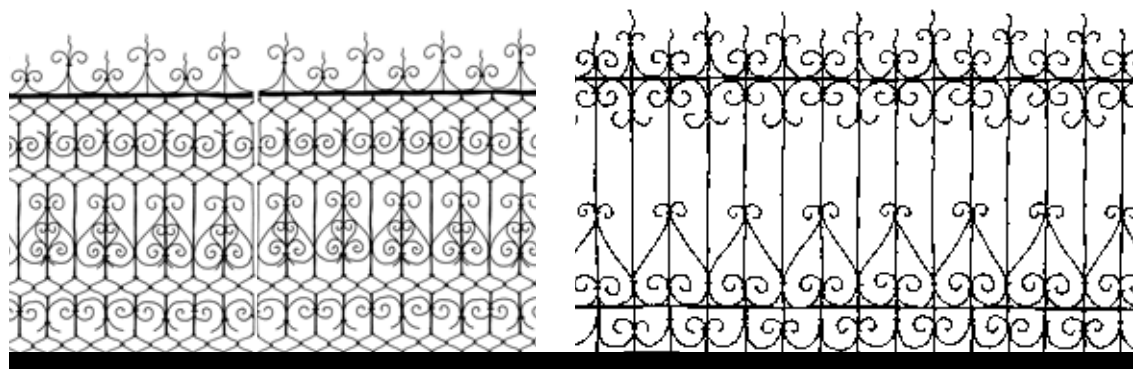
Morkůvky byly založeny podél toku potoka jako ulicová návěs. Tvořily ji selské usedlosti v řadové zástavbě tvaru „L“. Podle Dr. Kordiovského se původní jádro obce nacházelo na horním konci, v místě zvaném „Kaštánka“. Nové centrum leží na křižovatce cest ke Kloboukům a Brumovicím. Po zrušení rybníka na říčce Harasce v 18. století a po propojení cestou do Klobouk se vesnice rozšířila také tímto směrem.

Morkůvky jsou zeleným ostrovem na vlnách orné půdy, zbažené rozptýlené zeleně. Na severním obzoru leží kopec „Šumperk“, opředený bájí, na němž jsou staré viniční trati. Na jihu je hřeben pokrytý lesem. V krajině je možno nalézt zbytky lesostepních společenstev s chráněnými druhy rostlin. Území Hrádek bylo vyhlášeno přírodní rezervací. Morkůvky prosluly svou mimořádnou zpěvností. V knize Hynka Bíma „Lidové písně z Hanáckého Slovácka“ je ze 185 písní plných 110 písní z Morkůvek!

FRANTIŠEK PEŘINA – GENERÁL NEBE

Tak zní název knihy Františka Fajta o nejúspěšnějším československém stíhacím pilotu za II. světové války ve Francii, narozeném v Morkůvkách 8. dubna 1911. Byl členem Novákova týmu čs. leteckých akrobatů, kteří zvítězili v mezinárodních závodech v Curychu v červenci 1937. Po útěku do Francie létal v legendární peruti „Les Cigognes“ – Čápi, v níž sestřelil 14 nepřátelských letadel. V boji pokračoval v Anglii, kde byl zařazen v 312. československé stíhací peruti. Po únoru 1948 musel znovu odletět do exilu, v němž opět sloužil v RAF. Do své původní vlasti se natrvalo vrátil z USA v roce 1993.

Je nositelem 9 československých a českých, 11 francouzských a 4 britských vyznamenání. Z nich nejvýznamnějšími je Řád bílého lva a nejvyšší francouzské vojenské vyznamenání Rytíř čestné legie.

5

6

7

8

Lidový dům v Morkůvkách a na Kloboucku vůbec postrádal bohatější výzdobu průčelí. Obvykle měl sytě barevnou podrovnávku – většinou modrou, ale i zelenou a červenou – a vápnem líčené zdi. Římsa byla cihelná, plastická, někdy měla i zubořez. Žlaby a okapy byly pořizovány až v 20. století. Vrata byla svisle profilována, někdy s motivem slunce, stejně jako vstupní dveře byly dokonale řemeslně zpracovány. Mnoho z těchto domů se zachovalo. Z celkového počtu 225 domů je 149 obydlených, 34 domů obývají chalupáři, 35 je neobydlených a 7 obecních. Bohatost květinové výzdoby předzahrádek spolu se zvykem vysazovat v nich ovocné stromy přispívá k pohodě vesnice. Lavičky před domem zvu k sousedským a příležitostným hovorům i u modernizovaných domů.

9

10

11

12

OBRAZ VESNICE

13

14

15

Podle olejomalby rodáka malíře Ludvíka Dobeše poznáme, jak vypadala ulice, zvaná „Mršník“ v padesátých letech. Srovnáme-li ji s dneškem, vidíme, že se tu objevilo mnoho atributů moderní doby: široká komunikace, zábradlí bránící střetu s motoristy, zámková dlažba, překážející telefonní budka a dopravní značka. Klidnější Kobylská ulice byla těchto úprav ušetřena, takže vozovka tu přímo přechází do sečeného trávníku. Domy na „Kaštance“ ještě dnes připomínají bývalou náves původního založení obce. V bývalé škole našli své klubovny jak mládež, tak i důchodci.

16

17

18

19

20

Vážený přátelé, když dnes procházíte našu dědinu vidíte, že je všady uklizený, chalúpky sú zalíčený a tetičky zametajú aj silnice. Ze všeckých stran cítíte hodovú vôňu – z jednej strany voní vanilka – to sú koláče. Z druhej strany cítíme zelí – a to víme, že se už solijú husy aj kačeny. A to všetko proto, že dnes začínajú hody. Na Pláckách se už začnú scházet chlapi ke stavjání máje. Tož ženský, podťe taky, abychom jich mohli povzbudit. Šak teho piva nám taky zavdajú – tak honem všeci na Plácka, stárci už nás čekajú.

Ale letos budú hody slavnostnejší než indá, protože v sobotu dopoledňa konečně otevřeme ten náš nový kulturní dům. A já mám rados , když

slyším po dědině, že se hodně děcek a chase chystá do krojů. Tož abych vám řekla, jak tá sobota bude vypadat. Napřed ale musím říct, že odpoledňa se neplatí, protože je to vlastně oslava. Tak o třech hodinách je sraz všeckých krojovaných u radnice, kde bude čekat dechová hudba Stříbrňanka. Zeřadíme se a ideme s maršem na Plácka, kde bude enom krátký program. Zazpívá tam smíšený pěvecký sbor pod vedením strýca Kincla a dětská muzika hudební škole z Klobúk. Mezi tým bude nejaký ten pokec a potom nastane to hlavní – rozstříhneme pásku a prohlídneme si to, co sme 2 roky budovali. Potom budeme na Pláckách při oblíbenéj muzice až do dvoch hodin.

Říkáte, že je to málo? Musite si šetřit síle, protože se bude tancovat ešče v nedělu a pondělí – to vás zasěj zvú na hody Sokoli aj stárci. A tady bude hrát taky známá muzika Bílovčanka.

Vidíte, co všechno na vás čeká? K temu potřebujeme hodně síle, abychom to vydrželi až do úterka. Tož hodťe do sebe nejakýho fr ana a dondite honem všeci na Plácka, a tú máju postavíme! Kolotoče už sú tady, tak o zábavu pro děcka je taky postaraný. Stárci už se na vás těšijú a pivo teče prúdem.

Starostka R. Knollová.

21

SPOLEČENSKÝ ŽIVOT

22

23

24

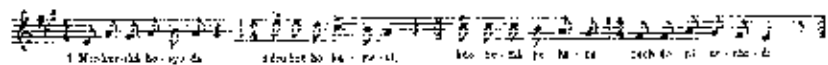

25

V roce 1994 vyhořela Morkůvská sokolovna, kterou si postavili sokolové sami v roce 1925. Byla místem mnoha společenských akcí a slavností vesnice. Její obnovy se ujala obec a vybudovala na jejím místě víceúčelový kulturní dům, slavnostně otevřený o vavříneckých hodech dne 14. 8. 1999.

26

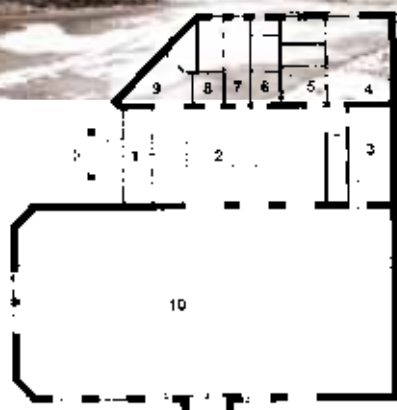

SPOLEČENSKÝ ŽIVOT

Památkově chráněnou boží muku a její okolí zachytil v padesátých letech Ludvík Dobeš. Jak by mohla vypadat zítra, provede-li obec jednoduchou sadovnickou úpravu, je patrné z kresby: záhon trvalek se třemi novými stromy (*Tilia cordata*, *Malus sylvestris* a *Pyrus communis*) a 7 druhů keřů (*Acer tataricum*, *Cornus mas*, *Juniperus scopulorum*, *Keria japonika*, *Ligustrum obtusifolium*, *Viburnum lantana* a *Viburnum opulus*). Na konec polních cest je navrženo dláždění z kamene a u paty boží muky lavička.

- 1 zádveř
- 2 přísálí
- 3 šatna
- 4 klubovna
- 5 bufet
- 6 WC muži
- 7 WC ženy
- 8 WC handy
- 9 šatna
- 10 sál

Kulturní dům byl postaven dodavatelsky podle projektu architekta Zdeňka Ševčíka v nákladu 6,7 mil. Kč. Na jeho výstavbu byla z prostředků Programu obnovy venkova poskytnuta dotace 2 x 500 tis. Kč. Stojí na nároží ulice „Suchý řádek“ a místem zvaným „Pláčka“. To je tradičním shromažďovacím a společenským místem, ale i hřištěm morkůvské mládeže. Vedle tanečního parketu zde byl roce 1999 postaven krytý altánek pro muzikanty.

NÁVRHY A REALIZACE

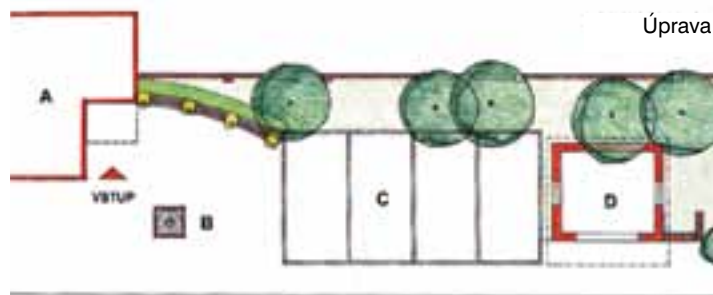

31

Budova bývalého Národního výboru a hasičské zbrojnice byla postavena v akci „Z“ v roce 1971. Je navržena úprava jejího utilitárního vzhledu barevným nátěrem průčelí, výtvarnými pracemi, stříškami nad zádveřím, nad garážovými vraty a nad hasičskou věží. Plochu před radnicí je vhodné rozšířit, vybavit lavičkami a sadovou úpravou. Studnu je třeba zachovat a zvýraznit ji kovanou mříží.

Úprava plochy před radnicí

A radnice
B studna
C parkovací stání
D čekárna

Cesta ke zvonici a ke hřbitovu je pro morkůvské občany cestou pietní. Návrh sadových úprav ji činí zřetelnou a zkrášlenou. Provizorně vybudovaný prostor pro autobusovou zastávku lze upravit prostě, pomocí lavičky a zeleně.

Budovu mateřské školy vybudovali občané v roce 1979 v akci „Z“ podle typového projektu. Dnes je pronajata stacionáři evangelické církve českobratrské v Kloboukách, zvanému „Betlém“. Je v něm umístěna škola mentálně postižených dětí. Skica navrhuje celkovou úpravu se zastřešením a využitím podkrovní.

32

33

V poválečném období bylo nejdramatičtějším zásahem do života obce zakládání JZD. Podařilo se to až v roce 1957 po zběsilé zastrašovací kampani a likvidaci největšího sedláka Jana Matýška. Po založení se družstvo okamžitě propadlo do kategorie družstev úpadkových a celá léta živořilo. Teprve s příchodem předsedy Jaroslava Pavlíka nastal obrat a postupně vznikl prosperující a moderní podnik. Avšak po nařízeném sloučení s okolními družstvy nastala opět stagnace.

V tomto období byla za účasti občanů realizována řada úprav obce. V centrální části byla položena kanalizace a plyn, zpevněny místní komunikace, rozšířeno fotbalové hřiště a upraveno okolí. Podle typových projektů byly postaveny dva bytové domy a řadová zástavba rodinných domků, které nijak nepřispěly k obrazu vesnice, stejně jako necitlivě modernizované domy a usedlosti. Pěkně byl postaven kulturní dům a zahájena dostavba základní školy.

Po roce 1989 se začala naše vesnice výrazně rozvíjet. Nové zastupitelstvo se snaží zajistit svým občanům stejné podmínky, jaké mají obyvatelé bývalých střediskových obcí a měst. Přihlásili jsme se k Programu obnovy venkova a postupně se snažíme jeho cíle uskutečňovat. Dokončili jsme dostavbu základní školy, jejíž součástí je tělocvična, o níž naši občané dávno snili. Je po celý rok využívána cvičenci bez rozdílu věku a má důležité místo v jejich životě. Pro učitele jsme postavili dům s pěti byty. Vybuďovali jsme nové zdravotní středisko, kde ordinují dva lékaři, obvodní a dětský. Nové je jednatelství pošty. Zejména však jsme se zbavili nejpálčivějšího problému – nedostatku pitné vody v našich studních v suchých létech. Přivedli jsme vodu do vesnice a rozvedli do všech domácností. Dokončili jsme rozvody plynu a kanalizace. Zpevnili jsme místní komunikace. I obyvatelé Nového dvora se dočkali živичné vozovky – takže občané mohli zapomenout na „věrné nikolčické bláto“. Při investicích jsme počítali s každou korunou. Protože však v roce 1998 nebyl naplněn příjem daně z nemovitostí o cca 200 tisíc korun, dostali jsme se do značné tísně, kterou jsme obtížně řešili.

Nikolčice – dříve Horní Mikulčice – jsou poprvé jmenovány v opise Zakládacích listiny staroboleslavské kapituly z roku 1046. Dokládá, že tuto ves daroval kapitule kníže Břetislav. Na počátku 13. století byla ves kolonizována a poněmčena, ale v druhé polovině 16. století už zase převládal český živel. V předběláhorské době ve vsi převládalo protestantství, usídlili se u nás i novokřtění. Tricetiletou válkou ves značně utrpěla. Počet obyvatel se snížil na pětinu a byl rekatolizován. Po tolerančním patentu se však řada obyvatel znovu přihlásila k evangelické víře. Držitelé Nikolčic byli páni z Lichtenštejna, z Lipé, z Pernštejna, ze Žerotína, z Valdštejna, z Ditrichštejna a Habsburkové.

Novodobá historie se podobá osudu okolních obcí. V první světové válce neslo obyvatelstvo obrovské břemeno odvodů, rekvirace zásob a zvířat. Padlo v ní 28 občanů, kterým obec postavila před oběma kostely pomníky. Život v meziválečném období byl podle kronikáře téměř idylický. I nejchudší rodiny měly malé hospodářství a pracovaly u sedláků. Zdravá soutěživost mezi příslušníky dvou náboženství vedla k bohatému kulturnímu životu, zejména v ochotnickém divadle. V době protektorátní se vztahy mezi občany ještě více utužily. Několik občanů se zapojilo do protifašistického odboje, František Hlaváček, Rudolf Nečas a Antonín Stejskal přežili v koncentračních táborech. V anglické armádě sloužil Jaroslav Jelínek.

Naši občané si nových životních podmínek váží a jsou na svou obec právem hrdí. Vždy se také na mnohých úpravách sami podíleli. Udržují se naše dávné zvyky; před Jakubskými hody se staví máj, hody se drží dva dny, stárci a chasa v nikolčickém slavnostním kroji. I májová zábava je v kroji. Na ostatky pořádá Zahrádkářský svaz výstavu vín s koštěm, obnovily se tradiční Jánkové hody v Novém dvoře. Bohoslužby a církevní obřady jsou slaveny v obou našich církvích. V květnu se opět začal slavit Svátek matek. Prohloubila se kulturní činnost, soukromá hudební škola Klára učí děti muzice a veřejnému vystupování alespoň čtyřikrát do roka, úspěšně hraje nově založená „Nikolčická pěťka“. Škoda, že zanikl dětský lidový soubor „Baránek“. Rovněž lze litovat, že jezdecký sport se u nás stal minulostí. Nikolčický parkúr, konaný po dlouhá léta, zůstává už jen ve vzpomínkách a stavba jezdecké haly v základech.

Naše škola nám přináší mnoho radostí. Máme dlouholetou tradici, protože školu jsme měli již v roce 1714. Současnou devítiletou školu navštěvuje v průměru 170 dětí i z okolních vesnic. Naši žáci dosahují pozoruhodných výsledků. Několikrát vyhráli okresní kola olympiád v zeměpise, matematice a fyzice, úspěšní jsou v soutěžích z českého jazyka, v recitaci a zpěvu. Rovněž ve sportovních soutěžích získali mnoho titulů přeborníků okresu. Na tom všem se projevuje kvalitní pedagogická práce našich učitelů, kteří se

mládeži věnují také v pestré mimoškolní výchově i v prázdninových táborech. Pravidelně se konají školní akademie, výstavy výtvarných prací a divadelní vystoupení. Oblíbené jsou veřejné soutěže, jako jsou Běh nikolčickými stráněmi, Nikolčická la ka, pohár, lyra. Nejvýznamnější sportovní soutěží jsou Nikolčické hry, které jsou hrami česko-slovenské mládeže. Konají každoročně, střídavě u nás a ve dvou slovenských vesnicích. Sblížují mládež i učitelský sbor obou našich národů, pěstují od dětství vztahy vzájemnosti a skýtají příležitost k osobním přátelstvím.

Čeká nás řada úkolů a mezi nimi ten nejzávažnější i nejkrásnější: zachovat naše tradice a lidské, sousedské vztahy. Přesvědčit mladou generaci, že život doma, na vesnici, je sice těžší, ale plnější a hodnotnější. Že stojí za to, aby se sami podíleli na jeho bohatosti.

Ing. Vojtěch Konečný,
starosta obce

NIKOLČICE

ROKV 1762 DNE 8 FEBR WTOMTO ROCE WIERZ ZAISTIE MAX HAAS ZHIVNVL NATOM MISTIE OBIWATEL RAWSinOWSKY WEZA WINO CARDIOWSKY CERVSSKA ALLE MACDALENA WTOM PADV CHRANIENA BILA NAPRZIMLVVY MATKI BOZSKE PANI MARIE CZASTOCHOWSKE

HISTORIE A SOUČASNOST

8

9

11

12

13

10

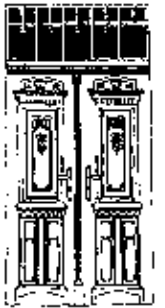
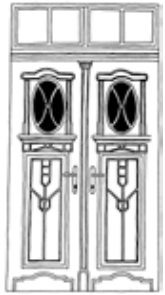
14

Urbanistickou podobou vesnice ovlivnilo poměrně hluboké údolí Nikolčického potoka, který protéká návší. Historická struktura se podstatně nezměnila, jen v severní části vesnice byla situována řadová zástavba rodinných domků a dva domy bytové. Výška zástavby se nezměnila a půvab přízemní vesnické zástavby s červenými střechami zůstal zachován, přestože průčelí mnohých domů prodělala modernizaci v podobě trojdílných oken a břizolitové omítky. Kouzlo ulicové návsi je v množství stromů, rostoucích kolem potoka, pro ně však nevidíme obestavění vcelku. Zato okolní stráně umožní pozorovat celou vesnici v nesčetných variantách.

Zemědělská velkovýroba radikálně změnila krajinu: zmizely z ní remízy, větší část ovocných stromů, strží a polní cesty. Velké bloky orné půdy změnily příznačnou drobnokresbu území. Staré viničné tratě, na kterých kdysi hospodařili habáni, byly zterasovány. Tyto terasy jsou ekologickým a krajinným problémem.

Ale najdou se i místa, která pro velkou sklonitost a členitost terénu zůstala ušetřena.

Nejen příroda, ale ani společenský život v minulých čtyřiceti letech nezanikl. V průběhu roku probíhá celá řada sportovních utkání, kulturních akcí, církevních obřadů a veselic, od koncertů chrámové hudby v kostele sv. Jakuba přes vystoupení dětského souboru po „Nicolčickou pětku“. A ten pastelově nadýchaný místní kroj!

OBRAZ VESNICE

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

Co přispívá ke kvalitě obrazu Nikolčic?

- Potok, který je zelenou osou vesnice.
- Parčík ve středu návsi.
- Půvab lidových domů, zachovávajících místní ráz.
- Květinové předzahrádky.
- Pěkný kulturní dům, ladící s okolím.
- Věže obou kostelů s bordurou vysoké zeleně.
- Sportovní areál (jen jej doplnit zelení!).
- Čistota prostředí.

Co ruší obraz vesnice?

- Dopravní prohřešky, především nebezpečná křižovatka před školou a místy chybějící chodníky.
- Nové rodinné domy se zbytečně komplikovanými tvary.
- Necitlivá reklama v konfrontaci s historickým prostředím.
- Nedostatek úcty k dědictví otců: přestavěny byly původní lidové domy číslo 63, 66 a 69.

OBRAZ VESNICE

32

33

34

NIKOLČICKÉ SPORTOVNÍ HRÝ

Historie česko-slovenských her školní mládeže začíná v roce 1977. Inspiraci přinesla škola v Zelenicích. Hry se střídavě konají v Nikolčicích, v Zelenicích, ležících v okrese Trnava a Šúrovcích z okresu Hlohovec. Do soutěže se připojují i školy z okolních vesnic: z Šitbořic, Velkých Němčic a Vranovic. Soutěží se v lehké atletice, házené a fotbale. Nejde však jen o vítězství, ale o pravidelné setkávání, o navázání osobních vztahů mezi mládeží. Atmosféru her hodnotí všichni zúčastnění jako vynikající. Po rozdělení republiky se pocity vzájemnosti ještě zesílily. Součástí her jsou i pracovní porady pedagogů.

„Stretnutie malo veľmi dobrú odevzu na oboch stranách a verím, že myšlienka spolupatričnosti našich národov sa bude ďalej rozvíja ...“ napsala Mgr. Eva Malásková, ředitelka ZŠ Dolné Zelenice po hrách roku 1999. I my v to věříme.

35

36

BODOVÁ TABUŠKA

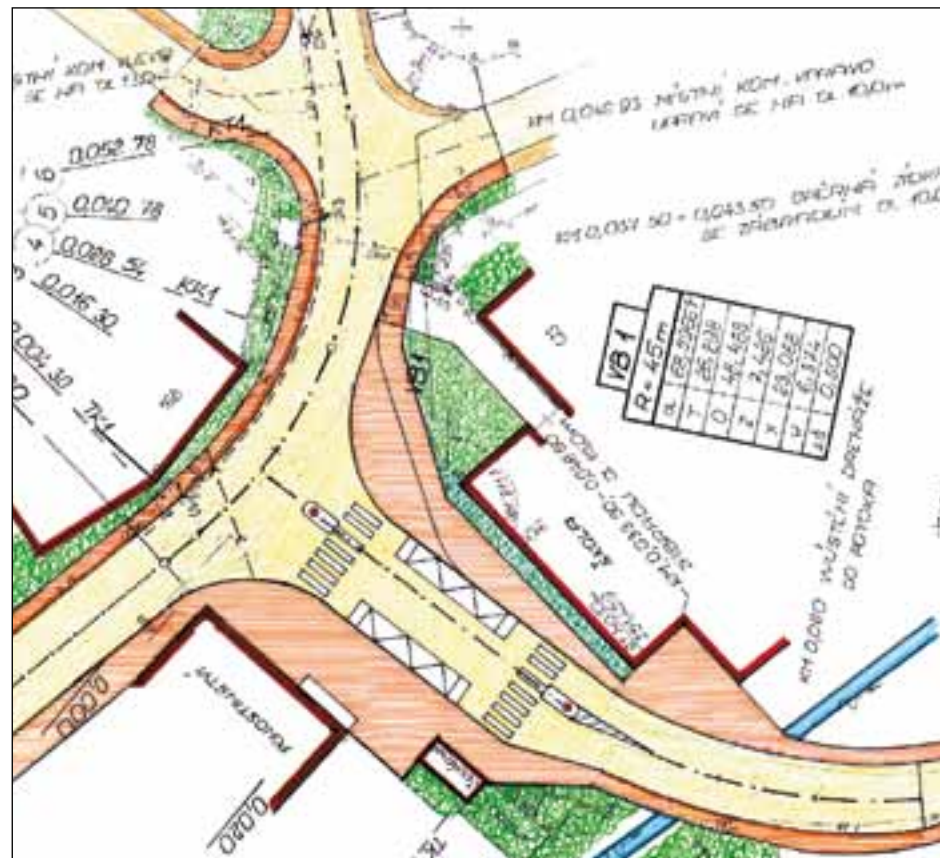
	Slovensko					Česko															
Zápis	100 m	200 m	400 m	800 m	1600 m	3000 m	5000 m	10000 m	20000 m	40000 m	80000 m	Bodování									
ZŠ Nikolčice	1	2	1	1	5	3	3	19	4	8	5	5	4	8	139	58	2				
ZŠ Zelenice	5	6	3	4	3	8	4	1	1	35	2	2	1	3	2	7	15	23	58	3	
ZŠ Dolné Zelenice	5	3	5	5	7	2	2	5	5	39	5	1	3	3	5	0	2	3	22	64	1

37

38

Prostor před kostelem, školou a hostincem je křižovatkou dvou silnic. Při vzrůstajícím automobilovém provozu jsou pěší ohroženi. Návrh řešení předkládá zúžení asfaltové plochy do jízdních pruhů dle ČSN, vyznačení zářívku pro stání autobusu a dvou přechodů, s vloženým ostrůvkem. Získané plochy budou vydlážděny pro pěší. Nová čekárna by měla skýtat důstojnější prostředí než plechová.

Škola byla v Nikolčicích založena již v roce 1883, ke konci století byla nadstavena o patro a umístěn zde nápis: „Cvičená mládež oblíba bohu, ozdoba vlasti, blahobyť obci“. K této „staré“ škole byla přistavěna nová škola, slavnostně otevřená v roce 1932. Ale ani ta nedostačovala soudobým potřebám výuky a teprve v roce 1993 byl komplex doplněn o další učebny a tělocvičnu. Všechny tři části však působí nesourodě, hlavní vstup do školy je situován z boku. Zejména nová část svou strohostí nedosahuje přívětivosti staré školy.

Úprava je navržena v pojetí „veselé školy“, do níž by děti chodily rády. Obnoveny jsou prvky lidového tvarosloví, zvýrazněna je vstupní část se „zlatou branou“, s výtvarnou výzdobou, státním znakem.

39

NÁVRHY A REALIZACE

40

Bytový dům pro učitele, vatvářející nároží ulice a parčíku byl úspěšnou realizací místního Programu. Jeho další etapou bude dostavba garaží a provozní budovy, sloužící k hospodářství obecního úřadu, včetně úprav veřejné zeleně.

Budova obecního úřadu je součástí řadové zástavby bývalých selských usedlostí. I po rekonstrukci si podržela jejich proporce, tvar střechy a krytinu. Břizolitová omítka a trojitá okna jsou poplatné době.

Záměrem návrhu je důstojně upravit sídlo samosprávy obce, aby u občanů posilovalo povědomí o jeho významu. Skica zvýrazňuje vstup do budovy a umísťuje u něj státní znak a znak obce ve výtvarném zpracování. Navrhuje plastické členění římsy, ostění a podokenního vlysu. Do proskleného vstupu vkládá kovovou mříž.

41

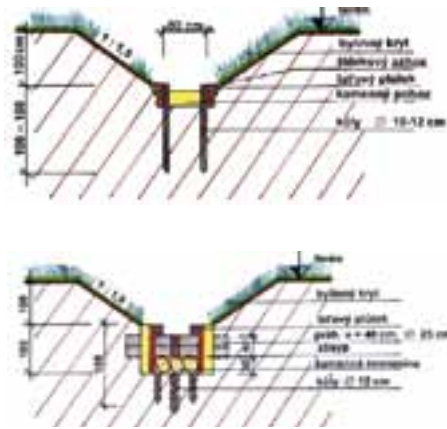
NÁVRHY A REALIZACE

42

43

44

Nikolčický potok byl v horní části obce v délce 367 m příkladně revitalizován. Byla uplatněna nejen technická, ale i biologická opatření: břehy byly opevněny kamennou dlažbou, místy zapaženy dřevěnými kůly a stabilizovány zatravněním s výsadbou břehových porostů. Na projektu se podílela Státní meliorační správa, pro realizaci byl získán příspěvek z Programu revitalizace říčních systémů, poskytovaný Ministerstvem životního prostředí.

NÁVRHY A REALIZACE

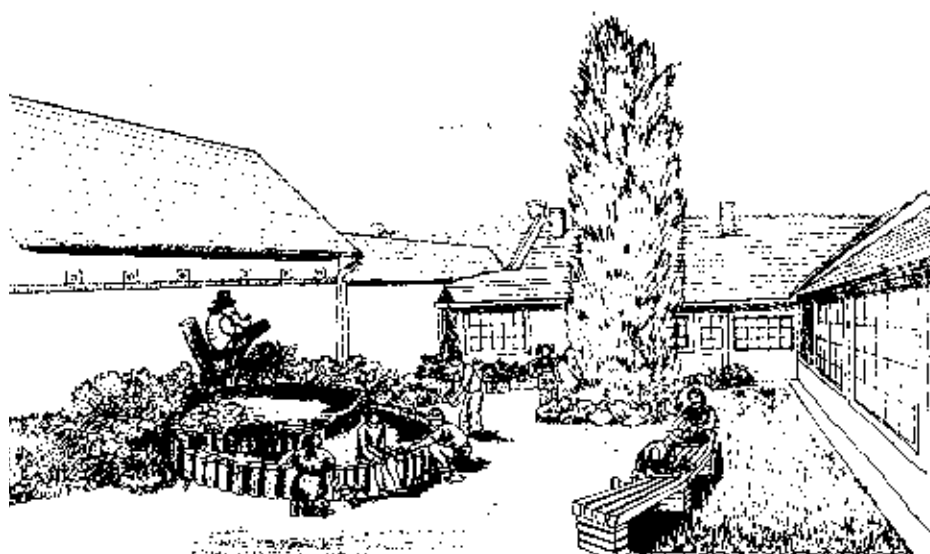
Druhé složení květin v předzahrádce.

Trvalky

1 Aster novi – belgii, 2 Paeonia Chinensis, 3 Phlox paniculata, 4 Camanula lactiflora, 5 Acillea ptarmica, 6 Aquilegia vulgaris, 7 Coreopsis verticillata, 8 Dicentra spectabilis, 9 Aster dumosus, 10 Salvia officinalis, 11 Achillea mellefolium, 12 Agrimonia euparotia,

Letničky

A Calendula officinalis, B Zinnia angustifolia, C Zinnia elegans, D Centaurea cyanus, E Agrosemma githago, R réva vinná

45

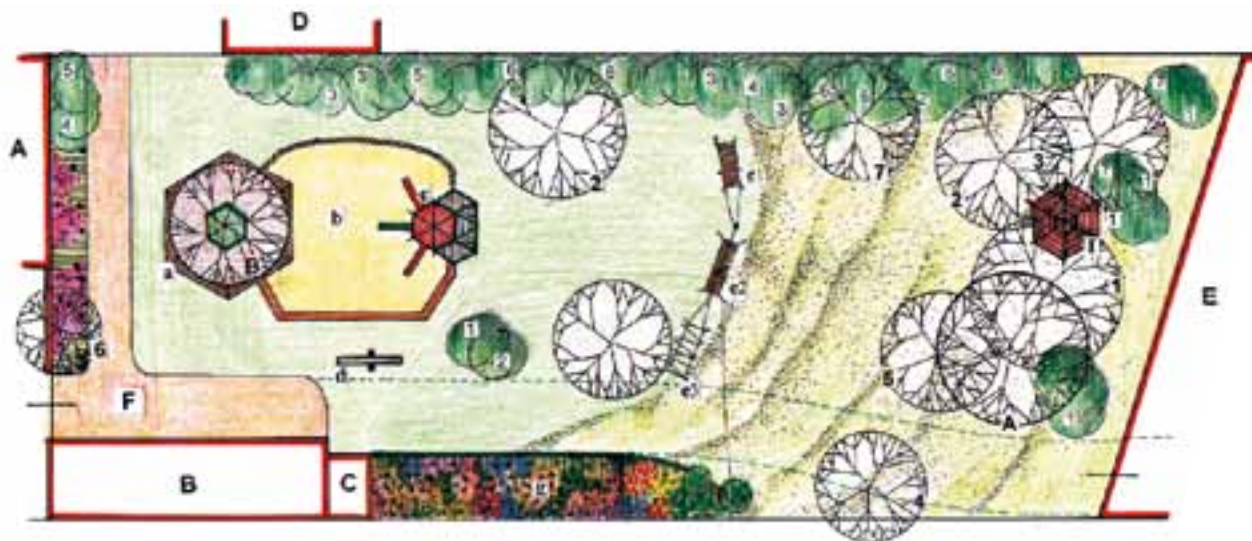

46

47

MATEŘSKÁ ŠKOLA

- A – mateřská škola
- B – letní tělocvična
- C – sklep
- D – garáž
- E – provozní budova
- F – zpevněná plocha

- Prvky dětského hřiště
- a – pevnost
  - b – pískoviště
  - c – skluzavka
  - d – houpačka
  - e – velbloudí karavana
  - e1 – průlezka
  - e2 – houpačky
  - e3 – průlezka z provazů
  - f – altán
  - g – botanická zahrada

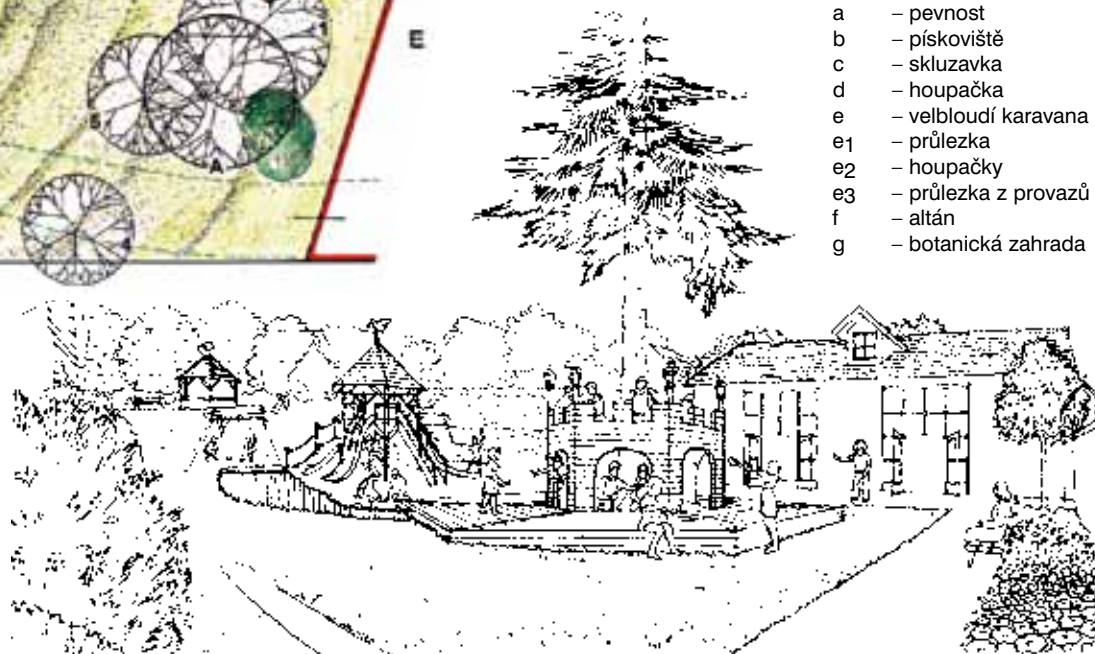
Návrh úpravy mateřské školy ji přibližuje dětem. Vstup je zvýrazněn půlkulatou stříškou a pergolou s vinnou révou. Sdružená okna mají plastická ostění, v podokenních vlysech jsou umístěny výtvarné práce dětského světa. Nátěr průčelí je zvolen ve veselé barvě.

Návrh úpravy dvora mění utilitární dvůr na esteticky příjemné „atrium“. Významnou roli má zeleň – dominuje jalovec a nová výsadba keřů. Trvalková rabata zpestřují lem zpevněné plochy. Základní plocha je pěstovaný trávník. Malou kruhovou fontánku hlídá vodník ve vykotlané vrbě.

Zahrada mateřské školy slouží nejen výchově dětí (navržena botanická zahrádka), ale je přístupná i veřejnosti. Úprava poskytuje příležitosti k dětským hrám a odpočinku dospělých. Při realizaci se nepočítá s prefabrikovaným mobiliářem, ale s pracemi místních nadšenců.

Plocha má dvě části: v dolní je herní plocha, v horní části je přírodní parková úprava. Pod smrkem je navržena tvrz s hlavami zbrojnošů a v podélné ose zahrady je situována skluzavka, uprostřed pískoviště ohraničené kůly a lavičí. Vedlejší plocha je travnatým hřištěm. Pro cvičení obratnosti je navržena „karavana“ s průlezkami a houpačkami. Kůlna má být letní tělocvičnou a klubovnou mládeže.

Na svažitém terénu je navržena „botanická zahrádka“. Horní plocha nad hřištěm má být přirozenou loukou, doplněnou výsadbou stromů; podél oplocení mají být vysázeny okrasné keře. Zahradní altán je situován do osy. Počítá se s možností přístupu nákladních vozidel průjezdem přes horní provozní objekt.

48

Archeologické nálezy dokládají osídlení v našem katastru již od neolitu. V trati Staré hory bylo nalezeno slovanské pohřebiště z 9. století. Na vyvýšenině Hradisko stávala středověká tvrz. První písemná zmínka o vsi „Sdeboric“ je z roku 1255. Tehdy tu už stál kostel a fara. Obec proslula svými vinicemi již v roce 1365 a řídila se vlastním horenským právem. Proto obecní peče tvoří radlice, kosíř a hrozen. Vesnice byla několikrát vyhlášena a poté znovu osídlena. Matriky jsou vedeny od roku 1679, pozemkové knihy od roku 1771, školní kroniky od roku 1857 a obecní kronika od roku 1924.

Obyvatelé Šitbořic jsou většinou katolíci, kteří se vždy pevně hlásili ke svému náboženskému přesvědčení. To se negativně projevovalo v době totality. Duchovním pastýřem byl v těch letech děkan Jaroslav Hudec, kterého v roce 1996 vděčná obec jmenovala „Čestným občanem Šitbořic“.

Nemůžeme říci, že by před listopadem 1989 výstavba v obci stagnovala. Budovaly se inženýrské sítě. V akcích „Z“ byla vybudována pomocí občanů prodejna a mateřská škola. V roce 1984 byla postavena velmi potřebná, by typizovaná škola. Jednotné zemědělské družstvo vybudovalo v osmdesátých letech rozsáhlý komplex hospodářských budov.

Přesto po roce 1989 bylo nutno řešit mnohé zastaralé problémy. Především jsme měli vážný nedostatek pitné i užitkové vody v době sucha. Nejdříve jsme museli řešit technickou, potom finanční stránku stavby vodovodu.

Spojili jsme se s Nikolčicemi a společně se nám podařilo v roce 1996 vodu dovést do domů. Dokončili jsme také rozvod plynu, zpevnění místních komunikací, dobudovali jsme zdravotní středisko. Jsem přesvědčen, že to byl zásadní obrát v životě Šitbořic. Ten totiž začal v některých směrech v důsledku poklesu ekonomiky venkova upadat.

V té době jsme se přihlásili k Programu obnovy venkova. Naším cílem bylo přesvědčit občany o jeho významu a prospěšnosti, o tom, že jediné společně můžeme dosáhnout kvalitnějšího života.

První úspěšnou stavební akcí, která ideu obnovy vesnice přesvědčivě prokázala, byla obnova budovy staré školy s pečeti naší obce na čelní zdi. Poté následovala úprava studny s naší minerální vodou „Štengar“, nová autobusová zastávka, úprava parkové zeleně na návsi za značné pomoci občanů a nadstavba školní budovy pro 5 bytů. Avšak k největšímu posílení integrity občanů přispěla rekonstrukce radnice, jejíž architektura vychází z tradic jihomoravského venkova. Významnou akcí byla rekonstrukce hasičské zbrojnice ke stému výročí založení sboru v roce 1998, na níž se podílela i hasičská mládež a manželky členů sboru. V současné době provádíme rekonstrukci bývalé orlovny, která rozšíří podmínky pro kulturní a společenské akce, přispěje k rozvoji agroturistiky a využije i náš jedinečný pramen Štengar k léčení.

V naší vesnici se udrželo nářečí hanácké, ale lidový kroj má už prvky slovácké. Selský pracovní oděv postupně mizí, užívá jej jen starší generace. Náš sváteční kroj však naše mládež ráda obléká na Václavské a Martinské hody a na Prvního máje. Májová zábava rekrutů je spojená se stavěním máje a s místními zvyky. Je naší nejvýznamnější lidovou tradicí. V Pondělí velikonoční se chodí na mrskut. V neděli pořádají zahrádkáři výstavu vín s ochutnávkou a cimbálovou muzikou. Na udržování našich zvyků a čilého společenského života mají zásluhu všichni občané, ale především naše spolky, hasiči, myslivci a Sokoli. Kostelní pěvecký sbor vystupuje při církevních svátcích a pietních událostech. Každoročně se u nás koná dvoudenní setkání křesťanské mládeže.

Mimořádně úspěšně se u nás rozvinula sportovní činnost. Oddíl kolové má asi 40 členů. Každoročně organizuje „Turnaj mistrů světa“, na nějž se sjíždí světová špička a je snímán Českou televizí. Oddíl má své obětavé trenéry, vychovávající mládež. Chlapci Jiří Bedřich a Ladislav Lejska, Pavel Švihálek a Roman Viktorin se již stali mistry republiky v žakovské kategorii. V roce 1991 byl založen oddíl sportovních šipek, který se nazývá Tomy Darts Club Šitbořice. Jeho hráči se zúčastňují evropských a světových šampionátů. Již 17krát se stali mistry ČR – zejména Lucie a Františka Tomanecy. Předseda klubu pan Jiří Tomanec se stal prezidentem České šipkové organizace.

Teprve v roce 1990 jsme prosadili, že se v naší škole vyučuje pro 1. až 9. ročník. To se příznivě projevilo v mnoha směrech. Učitelství sbor pod vedením PaedDr. Jarmily Novotřákové začleňuje myšlenky obnovy venkova do výuky. Spolupráce obce se školou byla oceněna bílou stuhou k obecnímu praporu v soutěži „Vesnice roku 1998 v Programu obnovy venkova“.

V naší obci máme také řadu výtvarníků. Pan učitel František Pěček uspořádal mnoho výstav svých obrazů, Mgr. Jiřina Kulíšková ozdobila tapiseriemi mnoho veřejných a soukromých budov u nás i ve světě. Jejich

dcera Světlana, jejíž velkoplošná tapiserie byla umístěna na Expo 90 v Osace, vystavovala v řadě zemí Evropy a v současné době působí v Itálii. V neposlední řadě Ing. Josef Zelinka, místostarosta naší obce, proslul svými četnými rustikálními dřevorezby.

Při turnajích v kolové jsme se spřátelili s obcí Dinhard ze Švýcarska. Každoročně si vyměňujeme zkušenosti s řízením obce, s podnikáním, se školstvím. Jsme rádi, že se Švýcarům u nás líbí, že jim chutná naše víno a že obdivují naše chlapy při stavěním máje. Těší nás, že k nám přijely také autobusy starostů a zástupců našich obcí, aby se podívali na naše výsledky.

Máme ještě mnoho dalších plánů. Potřebujeme však, aby se naši občané ještě více podíleli na veřejné činnosti a společných úkolech, nebo všechno, co děláme, je ku prospěchu nám i našim dětem. Pokud Vás v této knížce naše obec zaujme, navštivte nás a ujiť uji Vás, že budete vždy vítáni.

Vladimír Kulíšek,
starosta obce

ŠITBOŘICE

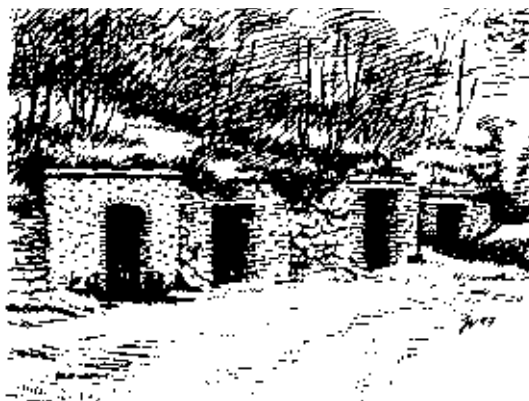

2

Původní barokní kostel s osmibokou věží, připomínaný již v roce 1255, musel být zbořen v roce 1909. Na jeho místě byl postaven současný kostel sv. Mikuláše.

V sousedství kostela byla v roce 1825 postavena škola, která patří k místním památným budovám. Historické jádro obce tvořila široká návěs se selskými usedlostmi. Středem návsi protékal Šitbořický potok. Stav osídlení v roce 1825 dokumentuje indikační skica. Od poloviny 19. století obec hospodářsky a stavebně vzkvétala. V dubnu 1945 ji silně postihly válečné události: téměř každý dům byl zasazen střelbou, 145 domů bylo zcela zničeno. Zahynulo tu 104 vojáků Ukrajinského frontu a 15 místních obyvatel.

3

4

HISTORIE A SOUČASNOST

V bohatém společenském životě obce se prolínají místní lidové zvyky se současnou kulturou a sporty. Před 1. květnem se staví před sokolovnou máj ručně, „po chlapsku“. Je součástí každoroční krojované slavnosti branců – rekrutů, odcházejících na vojenskou službu. Před vánocemi vznikla nová tradice „živého“ Betléma. Oddíl kolové již vychoval borce, kteří se stali v žákovské kategorii mistry ČR. Každoročně pořádá turnaj mistrů světa, na nějž přijíždí světová špička. Mimořádně úspěšný je klub sportovních šipek, jehož členové se stali několikanásobnými mistry ČR a byli účastníky světového šampionátu.

HISTORIE A SOUČASNOST

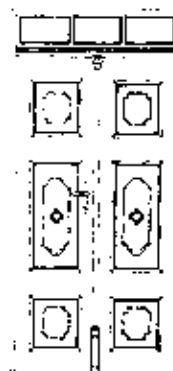

13

Červené střechy s pálenými taškami, sevřená řadová zástavba a množství zeleně jsou prvním dojmem, kterým vesnice zapůsobí zblízka i zdáli. Do vesnice je vklíněno návrší zvané Hradisko, kde stávala středověká tvrz. Na návsi nad zaklenutým potokem byl založen park, jenž je centrálním prostorem. V jeho horní části stojí kostel, secesní fara a „stará“ škola, které jsou dominantami obce. V jejich blízkosti byly postaveny pomníky padlým v obou světových válkách i památkově chráněná barokní socha sv. Jana Nepomuckého. Zvláštností obce jsou vinné sklepy ve svahu Hradiska, vykopané v pískovci a pevném spraši, bez cihelných kleneb. Vzácným přírodním zdrojem je minerální pramen s léčivými účinky, nazývaný „Štengar“. V minulém období byly selské domy přestavovány na patrové. Tím se mění původní ráz vesnice. Tento trend bohužel pokračuje i nyní.

14

15

16

17

OBRAZ VESNICE

27

28

29

30

35

Slavnost se konala o hodech dne 26. 9. 1999. Stárci přinesli prapor slavnostně do kostela. Tam byl po projevu starosty obce vysvěcen páterem Pavlem Kopečkem, místním rodákem. Zastupitelům obce byl předán před radnicí kde byl poprvé vztyčen. Hodová veselice završila oslavu.

Ve znaku obce je peru ze znaku pánů z Deblína a Lomnice, prvních majitelů obce, vinná réva a plucar na léčivou vodu ze Štengarů. Znak navrhl Ing. Josef Zelinka, místostarosta obce.

31

32

33

34

SVĚCENÍ PRAPORU

36

37

38

39

40

Rodák z Šitbořic jemuž minulý režim nedovolil výtvarné vzdělání. Doplnil si je sám a dodnes vytvořil udivující množství soch – také replik soch památkově chráněných – maleb na veřejných objektech a dřevorezeb, z nichž ty, které zdobí čela sudů, patří k chloubě vinařů a jejich sklepů.

41

42

JOSEF ZELINKA

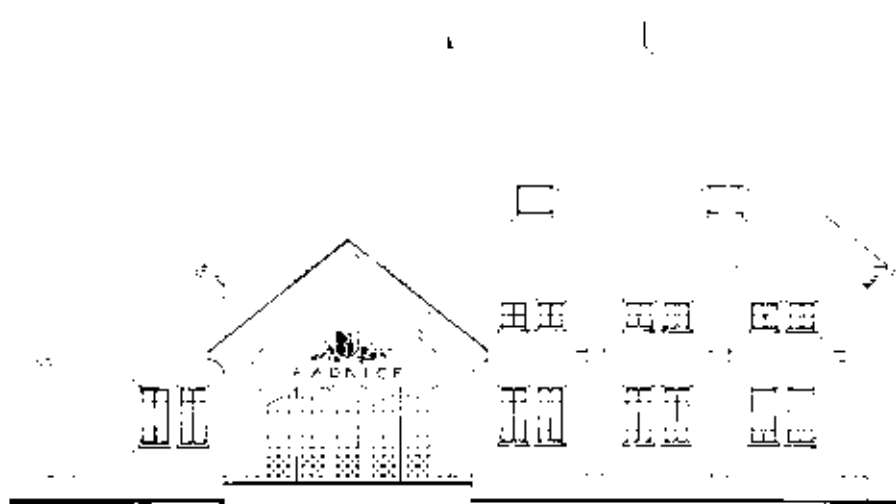
43

44

46

45

47

48

49

Původní hospodářská budova statku, později MNV, byla nedůstojným sídlem obecní samosprávy. Pro veřejnou diskusi byly zpracovány tři motivační skici, z nichž vybraná byla podkladem pro projektovou dokumentaci rekonstrukce, kterou zpracoval architekt Jan Kruml. V přízemí jsou kanceláře, v podkroví s trémovým stropem pracovní starosty a zasedací místnost. Vstup do budovy byl zvýrazněn rustikální přístavbou zádveří, do jehož středu byla začleněna historická studna. Rekonstrukci v pojetí obnovy venkova provedla místní stavební firma Abacus. Schodiště bylo vyzdobeno vitráží a místnosti art protisy místních výtvarnic Světlany a Jiřiny Kulíškových. Budova byla rekonstruována nákladem obce ve výši 4,000.000 Kč. Radnici slavnostně otevřel dne 17. 3. 1997 Dr. Petr Pithart. V další etapě budou provedeny úpravy okolních zelených a zpevněných ploch.

NÁVRHY A REALIZACE

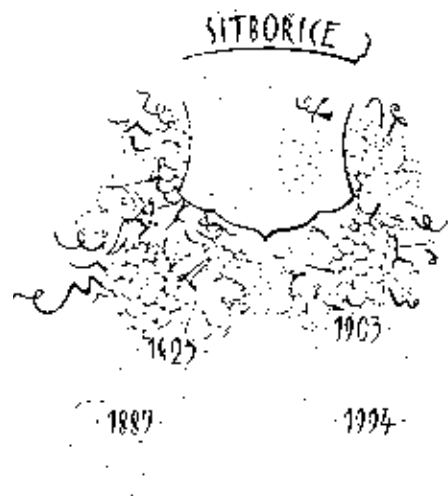

NÁVRHY A REALIZACE

55

57

Vzhled památné „staré“ školy byl zanedbaný. Úprava průčelí byla navržena ve dvou variantách, s obnovou bosáže v přízemí a ostění u oken. Na severním štítě bylo provedeno výtvarné dílo s historickou pečetí, s letopočty postavení, přístaveb a úprav. Součástí prací bylo dláždění chodníku a parkovacích stání, dosázení aleje a úpravy zeleně. Budova je dnes pronajímána místním firmám. Je v ní umístěna i obecní samoobslužná pekárna, hojně využívaná občany na pečení koláčů.

56

- stromy stromové keře
- keřové skupiny
- trvalky, letničky
- trávnik
- popínavé dřeviny

58

NÁVRHY A REALIZACE

59

60

61

Přestože územní plán navrhl demolici hasičské zbrojnice, hasiči rozhodli pravý opak. Ze dvou návrhů na obnovu vybrali ten, který použil motivy původní podoby. Ke 100. výročí činnosti místního hasičského sboru se pustili do díla. Stavební práce včetně sanace vlhkého zdiva provedli převážně členové sboru sami za finančního příspěvku Programu obnovy venkova. Obraz patrona hasičů sv. Floriána namaloval Josef Zelinka. Slavnost se konala dne 5. 7. 1998. Byla na ní předvedena jak historická hasičská stříkačka, tak i soudobá technika sboru, který patří k nejlepším v okrese.

62

63

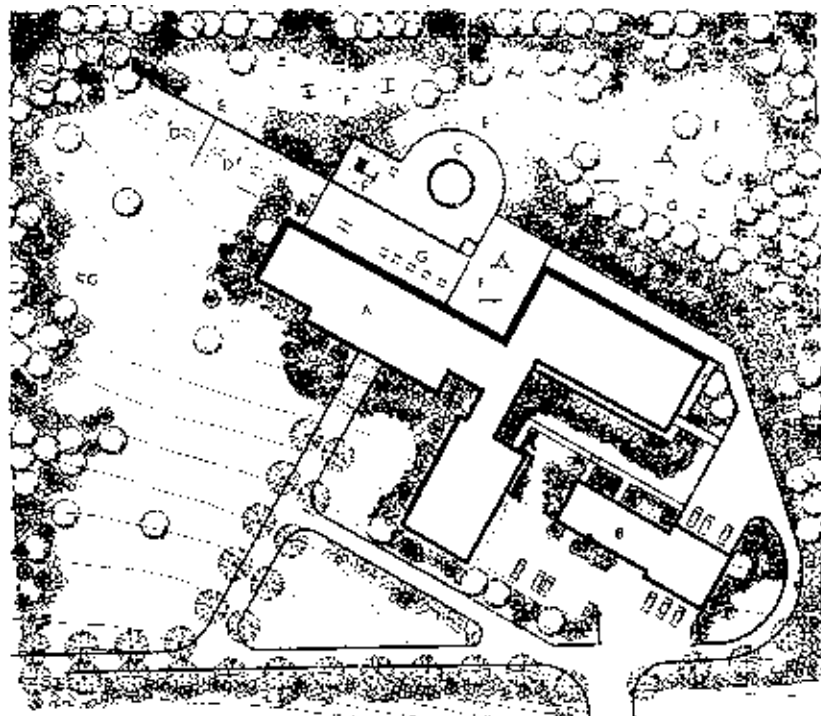

64

NÁVRHY AREALIZACE

65

Bílá stuha k obecnímu praporu za péči o mládež byla obci udělena v celostátní soutěži „Vesnice roku 1998“. Byla tak oceněna jak podpora obce, tak pedagogická činnost, v níž je kladen důraz na sepětí školy s obcí.

Nová škola byla postavena v roce 1984 podle typového projektu. Do budoucna se uvažuje o jejím zastřešení. V podkroví bude umístěna tělocvična a další specializované učebny. První etapou byla přestavba uhelny na tělocvičnu a nadstavba hospodářského objektu, v němž je umístěno 5 bytových jednotek. S pomocí rodičů a učitelů bylo vybudováno hřiště s prolézačkami a jsou dosazovány zelené plochy. V plánu je vytvoření školní botanické zahrady.

68

69

66

67

70

71

74

72

Časté vystupování pěveckého, folklorního a divadelního kroužku, činnost včelařského a přírodovědeckého kroužku, Běh republiky a Běh Terryho Foxe, vysazování stromů, keřů a Stromu republiky, soutěž dýňových strašáků na návsi, předvánoční jarmak s prodejem výtvarů žáků, sportovní olympiáda, vydávání školního časopisu „Šitbořík“ – to všechno jsou aktivity, které se rozvinuly po roce 1989.

Do výuky byly zahrnuty nové poznatky o životním prostředí, do výtvarné výchovy návrhy na úpravu obce. Každý den se tak prohlubuje vztah žáků k obci, rodnému kraji a vlasti.

73

První písemná zmínka o naší obci Uherčice pochází z roku 1220, kdy král Přemysl Otakar I. a markrabě moravský Vladislav Jindřich darovali Uhečice jako léno hraběti Konrádu z Hardegga. Fara se připomíná v roce 1267. Od 14. století náležela ves vilémovskému klášteru v Čechách. Za husitských válek přesídlili mniši do Uherčic, kde zřídili proboštsví a opatství. Od poloviny 16. století byla ves v majetku nekatolického rodu Žerotínů, od roku 1610 byly v držení kardinála Ditrichštejna. Slibný vývoj městečka zastavila třicetiletá válka. Za tureckého vpádu v roce 1663 byly fara, kostel a škola vypáleny a ves zpusťována.

Uherčice byly známy svým vinařstvím. V roce 1633 zde vlastnil vinohrady židlochovický hejtman, některé vinohrady patřily rajhradskému klášteru, jiné kutnohorským jezuitům. Nejstarší uherčická peče z roku 1555 má ve znaku vinařský nůž. Na pečetě z roku 1647 je však již zobrazena madona s Ježíškem. V 19. století se uherčičtí rolníci věnovali ve velké míře i ovocnářství. Také se zde pěstovala lékořice, zvaná sladké dřevce. Rozšířila se výroba knoflíků.

Původní kostel stával na nejvyšším místě na návsi. V roce 1893 musel být rozebrán pro špatný stavební stav. Samostatně stojící věž kostela byla ponechána a památkově chráněna. Přestože byla nejstarší památkou obce, byla v roce 1965 záměrně zbořena. V roce 1896 byl vysvěcen nový kostel sv. Jana Křtitele postavený v novogotickém slohu. Na řece Svatce stával mlýn, připomínaný již v roce 1397, který sloužil širokému okolí. Po požáru v roce 1923 byl přestavěn na sokolovnu. Po užívání JZD zůstala budova zchátrala. Dnes uvažujeme o jejím novém využití. Nejvýznamnější a architektonicky nejnepohodnější naší historickou budovou je renesanční radnice z roku 1602, jejíž stavební stav byl natolik špatný, že jsme ji museli nákladně rekonstruovat. Slavnostně byla znovu uvedena do provozu v roce 1998 k 80. výročí vzniku ČSR. Pro naše občany je nyní nejkrásnější budovou a symbolem domova.

První světová válka se citelně dotkla všech našich občanů. Padlým občanům postavila obec v roce 1927 před kostelem pomník. V klidném období první republiky se vesnice všestranně rozvíjela. V roce 1921 vznikl spofitelní a záloženský spolek Reifeisenka, polní cesta ke křižovatce do

Vekých Němčic byla v roce 1926 nahrazena silnicí a v obci byla rozvedena elektrina v roce 1927. Řeka Svatka byla v letech 1928 až 1931 regulována.

Již 17. března 1937 projížděly obcí první jednotky německé armády. Nedaleké Hustopeče se staly součástí Velkoněmecké říše. Do naší obce bylo usazeno osm německých rodin z Bessarabie a jedna ze Znojma a bylo jim přiděleno devět selských domů se vším hospodářstvím. Vystěhovaní uherčičtí občané dostali od protektorátních úřadů jen finanční úhradu. Německé rodiny u nás zůstaly do dubna 1945, kdy samy prohly na západ před postupující armádou. Z ročníku 1921 bylo 15 mladých mužů nasazeno do Říše na nucené práce. Naši občané Oldřich Anšlág, Josef Kronovet a Josef Čermák vstoupili do odbojové skupiny, která ukrývala lidi pronásledované gestapem a opatřovala jim zbraně. Koncem roku 1944 byli zatčeni a v posledních dnech války zahynuli v koncentračních táborech. Uherčice byly osvobozeny po boji dne 16. dubna 1945.

Naše obec je typicky zemědělskou vesnicí. V roce 1950 zde bylo ustaveno zemědělské družstvo, které neuspělo. O osm let později bylo znovu obnoveno přes silný odpor rolníků. Pod tlakem vyhrožování a slibů nakonec všichni podepsali. Bývalé JZD je dnes součástí akciové společnosti ZVOS, a.s. Hustopeče.

Po roce 1989 se v naší obci začala rozvíjet drobná podnikatelská činnost a služby. Obec zabezpečuje provoz mateřské školy, základní pětileté školy a školní družiny. Škola byla zmodernizována, rekonstruovány byly prostory pro obecní knihovnu, ordinaci obvodního lékaře a dětskou poradnu. Kulturní dům, který slouží pro pořádání společenských a sportovních akcí, byl z větší části opraven. Na hřbitově byla postavena nová zeď, generální oprava byla obnovena jeho historická klenutá vstupní brána. Restauraována byla památkově chráněná socha sv. Jana Nepomuckého. V obci bylo nutno dostavět inženýrské sítě. Plynofikaci jsme dokončili v roce 1994, zpevnili jsme prašné vozovky. Potřebujeme vybudovat kanalizaci a čistírnu odpadních vod. Chystáme se na zřízení domu s pečovatelskou službou. Bývalou budovu Národního výboru s plochou střechou, necitlivě postavenou v sousedství kostela, postupně přestavujeme na poštu, ordinaci obvodního lékaře a bytové jednotky. Upravili jsme zelené veřejné plochy a větší pozornost bychom měli věnovat i krajíně, protierozním a protipovodňovým úpravám.

K nejstarším spolkům patřila Cyrillská jednota, založená 1885 a Sbor dobrovolných hasičů, založený o rok později. Za první republiky vznikly tělovýchovné jednoty Sokol a Orel. V současnosti obec podporuje spolkovou činnost. Spolu s TJ Sokol jsme založili sdružení Relax, jehož cílem je výstavba a provozování sportovního areálu. Vybudovali jsme již nové fotbalové hřiště a chystáme se stavět víceúčelovou halu. Čilou činnost vyvíjí jezdecký oddíl, založený roku 1962. V něm našla řada občanů vztah ke koním a k jezdeckví. Většina z nich se podílela na budování jezdeckého areálu. Je zde stáj pro 12 koní a krytá jízďárna o rozměrech 50 x 18 m. Jezdecký oddíl organizuje vzdělávací kurzy se zaměřením na anglické a westernové ježdění. Celoročně je v provozu jezdecká škola a turistika na koni. Vynikajících výsledků docílil klub stolního hokeje, zvaný SHC Bizoni. Založila jej parta nadšenců v roce 1991. Pořádá turnaje, účastňuje se zahraničních utkání. Na mistrovství Evropy v Bidefordu získala členka Jaroslava Předešlá druhé místo, rovněž se vicemistrem Evropy roku 2000 stal v Marienberku Marek Furch.

Obnovili jsme krojované Jánské hody, pořádají se plesy, májová veselice a spolkové zábavy. Obnovili jsme tradiční vinobraní a o velikonočních slavnostní výstavu vín. Po třiletém přerušení ji znovu pořádá náš Svaz zahrádkářů. Naše školní mládež nám ve svých vystoupeních o Dni matek a o vánocích vždy připraví sváteční náladu. V roce 1999 obnovil činnost ochotnický soubor. V prostorách obnovené radnice se začaly pořádat společenská setkávání a slavnosti občanů. Od roku 1999 máme svůj obecní znak a prapor.

Krajina Uherčic, přestože je zemědělsky intenzivně využívána, má svou krásu a skýtá příležitost k procházkám i rekreaci. Je tu především řeka Svatka s lužními lesy. V lokalitě Hakle je zachována část původního meandru Svatky. Do katastrálního území zasahuje Národní přírodní rezervace Pouzdřanská step – Kolby, v níž jsou zachovány doklady postglaciálního vývoje vegetace na našem území. Z mnoha vzácných rostlinných druhů vesly do povědomí veřejnosti především kavylky a katrány.

Všechny investiční akce místního programu obnovy venkova spolu se spolkovou, společenskou a kulturní činností prospívají tomu nejdůležitějšímu – pospolitosti našich občanů a jejich pevnému vztahu k obci.

Bohuslav Furch,
starosta obce

UHERČICE

HISTORIE A SOUČASNOST

Na indikační skice z roku 1826 je patrná struktura zástavby, cestní síť, parcelace pozemků, náves, kterou tvořily selské usedlosti tvaru L, či chalupnická zástavba v záhumení, rovněž i meandr Svratky, lužní les a lužní louky. Srovnáním této mapy s leteckým snímkem můžeme zjišťovat všechny změny, které ve vývoji vesnice nastaly.

Především vidíme změnu koryta řeky, která byla regulována, zasypaní mlýnského náhonu, trasy zpevněných silnic, nárůst ploch nové obytné zástavby a rozměrný areál zemědělského družstva. Neuvidíme už starý kostel, který byl před více než sto lety rozebrán, ani jeho věž, demonstrativně zbořenou v roce 1965, ani původní úctyhodné stavení mlýna.

Také neuvidíme tehdejší malozemědělsky obhospodařovanou krajinu. Scelením do honů zmizela drobnokresba polních a viničních tratí s množstvím ovocných stromů, mezí a remízků. Široké terasy, vyřezané ve svazích a připomínající skrývky velkodolu, způsobily trvalé jizvy nejen z estetického hlediska. Ještě že do katastrálního území obce zasahuje národní přírodní rezervace „Pouzdránská step – Kolby“, bohatá svou přírodou a vyhlídkou na jihomoravskou krajinu, v níž vévodí Pálava.

Vesnice žije novým životem. Na věže novogotického kostela byly vysvěceny nové zvony, pořízené ze sbírky farníků. Udržovány a obnovovány jsou místní zvyky, tradice a rozmanitá činnost spolků. Proběhly oslavy stého výročí vysvěcení kostela. Zachráněna byla renesanční radnice, chloubou uherčických občanů.

OBRAZ VESNICE

15

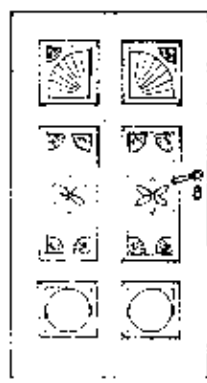
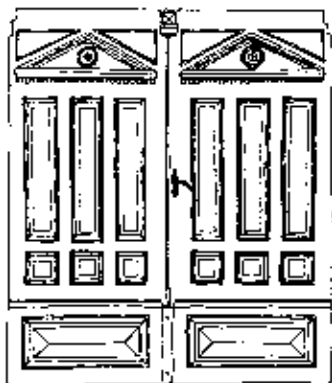
16

17

18

Úrodnost uherčické krajiny se promítla do velkorysého urbanistického uspořádání vesnice, do velikosti statků na návsi nesoucí příznačný název „Městečko“ i do výstavnosti jejich stodol. Mnoho z architektonické výzdoby těchto domů zmizelo při stavebních úpravách v nedávné minulosti a ty poslední se ztrácejí takřka před našima očima ještě dnes. Zůstala boží muka upravená péčí obce stejně jako socha sv. Floriána na barokním podstavci a pěkné úpravy fasád některých domů.

Měřítko vesnice a převažující charakter její zástavby není zatím výrazně narušen – nepočítáme-li budovu starého MNV. Horší chybu, projevující se i v dálkovém pohledu, představují velkorysně zemědělského střediska přímo nad vesnicí postrádající clonu vysoké zeleně.

19

20

21

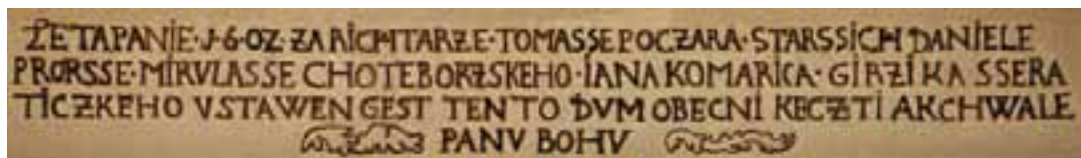
22

23

REKONSTRUKCE RADNICE

31

32

33

Z českého nápisu vytesaného v kamenném nadpraží vchodu do památkově chráněné uherčické radnice se dovídáme, že byla postavena ke cti a chvále Pánu Bohu jako obecní dům. Dříve byla místnost v přízemí úřadovnou pro obecní záležitosti. V sále prvního patra se konaly bohoslužby luteránů, místnost pod podloubím sloužila jako sakristie. Vedle sálu byl byt pastora, v šedesátých a sedmdesátých letech 19. století zde bydleli písaři. Od konce 19. století do třicátých let 20. století sloužil sál pro pořádání tanečních zábav a divadelních představení.

Obec používala místnosti v prvním poschodí jako kanceláře až do roku 1961 a poté přestěhovala kanceláře do nové budovy MNV vedle kostela. Poslední z řady majitelů prodal objekt místnímu JZD, které jej pak znovu prodalo Jednotě. Ta vlastnila budovu až do roku 1990. V lednu 1994 byl objekt uzavřen pro havarijný stav.

Nové obecní zastupitelstvo, vědomo si mimořádné hodnoty budovy, zařadilo její rekonstrukci do Programu obnovy venkova s vědomím, že náklady přesáhnou finanční možnosti obce. Přesto ještě v tomtéž roce došlo ke statickému zajištění objektu. Konečné statické zajištění bylo provedeno v polovině roku 1995. Od června 1996 do března 1997 byla realizována první etapa rekonstrukce, která zahrnovala sanaci vlhkého zdiva, celkovou obnovu přízemních prostor, interiéru a fasády budovy. Provoz hostince byl zahájen 28. března 1997.

Druhá etapa navázala na předchozí práce, stavebně byla dokončena v říjnu 1997. V téže roce byly její interiéry vybaveny nábytkem. Stavební práce probíhaly pod dohledem Památkového ústavu. Slavnostní otevření budovy radnice se uskutečnilo k 80. výročí vzniku Československé republiky dne 25. října 1998.

Od roku 1994 dosáhly náklady na rekonstrukci a vybavení radnice částky cca 11 000 000 Kč, z toho 2 000 000 získala obec po částech od Okresního úřadu Břeclav jako dotaci, od České spořitelny získala úvěr ve výši 5 000 000 Kč. Dotace z Programu obnovy kulturního dědictví ČR a z Programu obnovy venkova nebyla poskytnuta, přestože nákladnost stavby a její historická cennost odpovídaly kritériím obou programů.

Rekonstrukce radnice nebyla jen nejvýznamnějším činem stavební obnovy obce, kterým byla zachráněna cenná historická památka, ale také výjimečným kulturním činem, který posílil místní patriotismus a pospolitost.

REKONSTRUKCE RADNICE

34

35

36

Návrh úpravy školy respektuje skutečnost, že objekt stojí na historicky i urbanisticky významném místě. Proto obnovuje některé prvky dřívější fasády a zdůrazňuje vchod. Navržená úprava byla realizována zjednodušeně.

V sousedství renesanční radnice stojí bývalá usedlost, přestavěná v šedesátých letech na rodinný dům. Skica úprav řeší potřebný soulad domu se sousední radnicí.

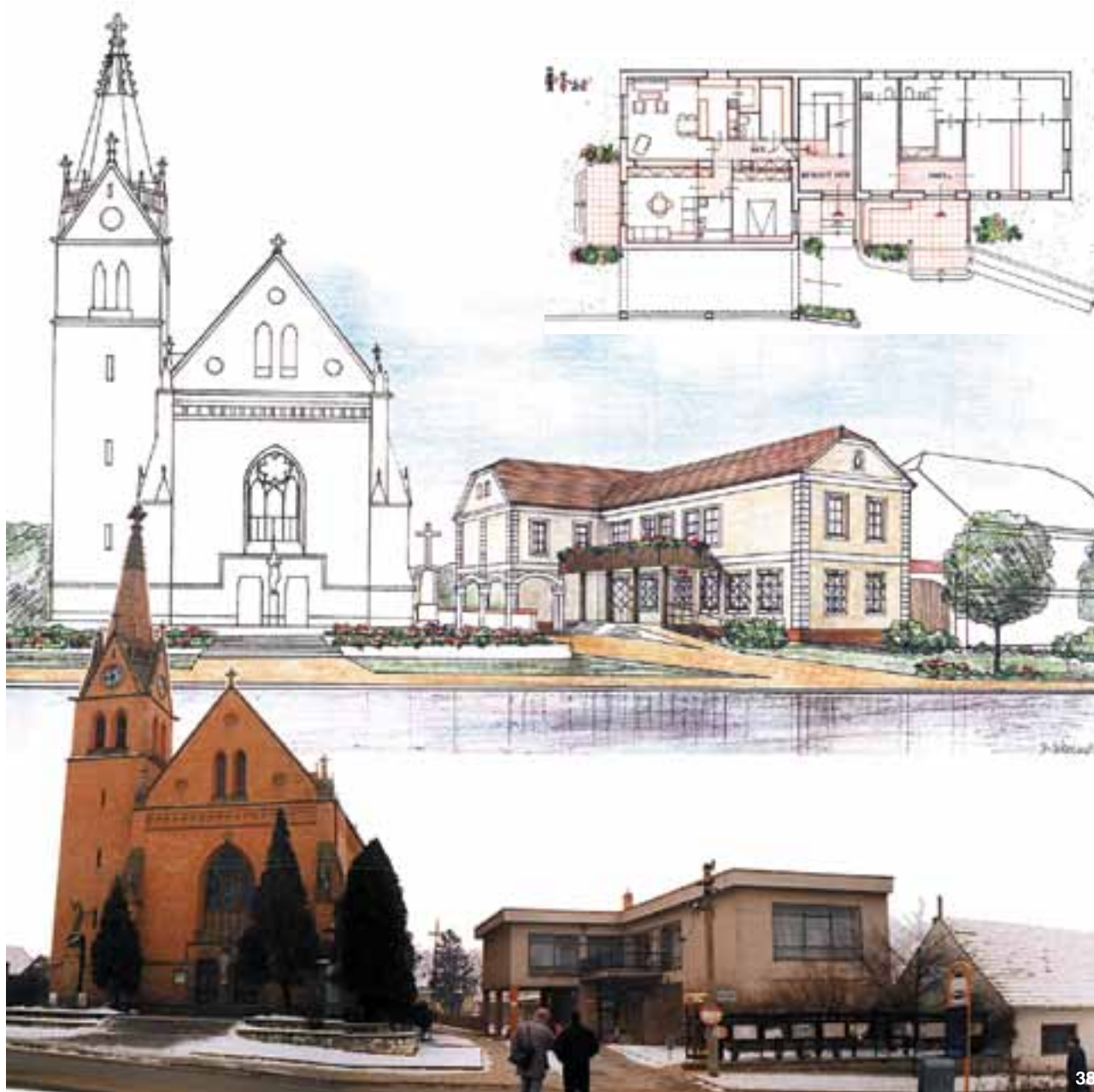
Původně významný mlýn, po požáru v roce 1923 sokolovna, pak využíván místním JZD a devastován. Dnes se hledá nové využití. Jednou z možností je ubytovací zařízení. V přízemí je navržena recepce, společenské středisko a byt správce, v patře ubytování. Architektonické řešení vychází z původní podoby mlýna.

37

NÁVRHY A REALIZACE

Vedle novogotického kostela a naproti obnovené renesanční radnici byla za minulého režimu postavena budova MNV, která je poplatná době svého vzniku. Tento objekt ze železobetonového skeletu, s plochou střechou a ocelovými výkladci je příkladem necitlivosti k danému prostředí.

Obec se rozhodla využít budovu v rámci Místního programu obnovy vesnice pro tuto integrovanou náplň: v přízemí umístit poštu, sběrnou prádla a bytovou jednotku, v patře 3 bytové jednotky. Cílem studie je prokázat, že budovu lze hodnotně využít a rekonstruovat ji s ohledem na historicky cenné prostředí návsi. To znamená, že je možno naplnit ideu soudobé evropské architektury venkova: vytvořit soulad historické a soudobé výstavby, při respektování současných požadavků na standard bydlení.

38

Jsmo malou vesnicí na konci okresu Břeclav, a přesto máme honosný název Velké Hostěradky.

O osídlení Hostěradské kotliny svědčí archeologické nálezy ze starší doby kamenné v trati Hoštinky a v lokalitě Skřípov nálezy kultury halštatské a staroslovanské sídliště. Kopcí, na němž stávala středověká tvrz, se dodnes říká hradisko. Tvrz byla užívána ještě v roce 1613. Z tvrze chodila čeleď v hojném počtu do hospody, která stávala na místě dnešního domu č. 1. V hospodě rádi vítali tyto „hosty z hrádku“ – a odtud pochází náš první název Hostěhrádky. Na začátku 13. století náležela obec Lvu z Klobouk, který ji v roce 1210 odkázal klášteři zbrudovickému. Později patřila vesnice různým majitelům a od 17. století náležela jako součást Ždánického panství Lichtenštejnům. Za třicetileté války došlo k takovému vydrancování, že ves patřila k nejvíce postiženým v okrese.

Zástavba naší obce vznikla v potočním údolí podél dvou cest. jejichž křížovatka se stala naší malou návší. Uprostřed ní bývala obecní studna. Na rohu stávala slavná panská hospoda, pozdější Skopalíkův statek. Dodnes je v síni statku zachován lichtenštejnský znak. Naproti je budova obecního úřadu a škola. Na návsi je římskokatolický kostel sv. Šebestiána, sv. Rozálie a sv. Rocha. Nedaleko stojí kaple církve českobratrské evangelické z roku 1858. Z obou objektů byly za okupace odvezeny zvony. Nové zvony byly pořízeny a slavnostně vysvěceny v roce 1991.

Vývoj obce a její společenský život vždy významně ovlivňovali učitelé. Na počátku 19. století se učilo v soukromém domě, jednotřídní škola byla postavena v roce 1811, nová škola v roce 1895. Působila zde řada skvělých učitelů, z nichž nejvýraznější byl Josef Havlík, organizátor pokrokového moravského učitelstva a zemský poslanec. V roce 1898 založil čtenářsko-pěvecký spolek Metoděj, později Sokol a organizoval divadelní představení. Úroveň naší školy patřila k nejlepším v okrese. Ještě v roce 1947 byla oceněna výnosem ministerstva školství. V roce 1977 však byla škola u nás

zrušena a od té doby děti jezdí do Klobouk. Tato skutečnost má neblahý dopad na kulturní život v obci.

Dalším naším významným rodákem je plukovník Jaroslav Dobrovolný, který se stal členem 311. bombardovací perutě v RAF. Ve válce byl těžce zraněn. Je nositelem řady vyznamenání. V roce 1951 byl uvězněn jako vlastizrádce, po roce 1989 je rehabilitován a vážen. Obec nezapomíná také na své rodáky Tomáše Pažebřucha, Ferdinanda Žandu a Bohumila Buryška, kteří zahynuli v koncentračním táboře. Odtud se vrátil jen Dobromil Pažebřuch. Z vyhlazovacích táborů se nevrátili naši židovští spoluobčané.

Hlavním zdrojem obživy bylo u nás vždy zemědělství. Dovedlo uživit až dvojnásobek občanů, než máme dnes. Vedle běžných plodin se pěstovalo ovoce, zejména třešně měly vyhlášenou kvalitu. Víno se u nás pěstovalo již před třicetiletou válkou. Tehdy měla obec i své zvláštní vinařské právo. Proto byl na historických pečetích hrozen a krojídlo nebo radlice a kosíř. Vinné sklepy u nás nestavíme mimo vesnici, jak bývá zvykem na Slovácku, ale máme je uvnitř našich domů. To nám pro posezení se sousedy velmi vyhovuje.

Do hostěradského mlýna jezdili sedláci ze širokého okolí. I JZD zde mlelo do osmdesátých let a poté jen šrotovalo. Polorozpadlou budovu opravila po roce 1992 rodina Krhánková. Významnou úlohu ve vesnici plnil bývalý panský statek, který v roce 1915 koupila rodina Skopalíková. Pocházela z rodiny Františka Skopalíka, proslaveného sedláka a poslance ze Záhlinic u Kroměříže.

Na statku se hospodařilo na 50 hektarech a pracovalo v něm mnoho bezzemků a místních občanů. Statek byl zestátněn v roce 1953 a poslední majitelka Zdeňka Skopalíková byla odsouzena jako třídní nepřítel k pokutě, propadnutí majetku a zákazu pobytu v okrese Slavkov. Restitucí v roce 1990 byl majetek vrácen jejím dětem. Za podobný „trestní čin“ byl odsouzen do vězení rolník Josef Patka.

Kolektivizace měla u nás dramatický průběh. Zemědělci se založení družstva bránili až do roku 1957, kdy byl z Brna dosazen agitátor, který je mnohými pohrůžkami „přesvědčil“. Družstvo neprosperovalo a trvalo několik let, než nastal obrát k lepšímu. V roce 1975 bylo družstvo sloučeno s pěti vesnicemi. Tento velkopodnik postavil na dvoře statku rozměrnou halu pro přidruženou výrobu.

Po roce 1989 vzniklo u nás několik soukromých podniků. Transformací JZD v roce 1993 bylo utvořeno družstvo vlastníků. Ve výrobní hale pracuje soukromá společnost Morava-ekol, která úspěšně vyrábí výrobky z plastu, zejména čistírny odpadních vod. Expeduje je i do zahraničí. Podobný výrobní program mají firmy Stanislava Pacase a Břetislava Piláta. Firma manželů Rumlových šije batohy a sportovní brašny, Jaroslav Mráz je autodopravce. Dále u nás pracuje řada živnostníků.

Naše vesnice prošla výraznými změnami. V roce 1993 byl zpracován územní plán, v roce 1995 místní program obnovy vesnice. Nejdůležitější byla výstavba vodovodu. Velkých starostí nás zbavila skládka odpadů společně vybudovaná s Klobouky. Byla položena telefonní kabelová síť, elektrické vedení bylo zesíleno, chodníky byly opraveny a položeny nové. Obec zakoupila budovu sokolovny a provedla přístavbu sociálního zařízení.

Pro děti bylo vybudováno hřiště s prolézačkami, pro mládež volejbalové hřiště s umělým povrchem, a to jako první etapa rekreačního areálu. V roce 2000 byla zahájena výstavba plynovodního přivaděče a rozvodu plynu.

Nejvýznamnější zachovávanou tradicí jsou císařské hody, které držíme s dechovou muzikou vždy čtvrtou neděli v říjnu. Při nich starci a stárky oblékají krásný hostěradský kroj. Po hodech držíme i odehrávky hodů. Naše spolky pořádají plesy, dětský karneval, vánoční besídky spojené s cimbálovou muzikou, oslavujeme den matek a pořádáme zábavné odpoledne pro děti, pálíme čarodějnice. Přesto musíme přiznat, že řada bývalých zvyků odchází. Téměř zanikl bývalý ženský všední kroj „selský“. Sestával z bohatě řasených sukní, jupky, zástěry, šátku a v zimě z vlháku. Naším nářečím, blízkým hanáckému, mluví již jen občané starší generace. Rýsování kraslic vymizelo s tetičkami. Těší nás, že hostěradské kroje dosud vyšívá paní Anna Pažebřuchová a obrazy Josef Pažebřuch. Od padesátých let se snižoval počet obyvatel. Jejich domy zůstávaly opuštěné, nebo byly prodávány jako rekreační chalupy. Dnes máme u nás 30 chalupářů. Ti však většinou dobře udržují své domy v původním stavu a zachovávají tak náš místní ráz.

Život v obci se s přibývajícím pokrokem mění. Zlepšují se technické možnosti, ale ubývá zvyků, zpěvu i venkovského způsobu života. Pokles ekonomiky zemědělství se dotýká řady domácností. Projevuje se to i v poklesu aktivit našich spolků. Přesto nás všechny spojuje vědomí společných kořenů a pocity vzájemných sousedských vztahů.

Jarmila Vlachová,
starostka obce

VELKÉ HOSTĚRÁDKY

Struktura osídlení vesnice ze začátku 19. století je patrná z indikační skici, která je první mapou obce. Tvořila ji zástavba v nivě Hunivky a dvě ulice podél potoka Šibrůvky. Náves nevznikla, centrem se stala křižovatka cest. Obec se rozrostla podél silnice na Ždánice a pod svahem na jižním konci. Novodobá výstavba byla orientována převážně u silnice na Bošovice. Staré fotografie jsou obrazem doby, kdy rolník nejen „živil národ“, ale také udržoval krajinu ekologicky vyváženou a krásnou. Dobrý vztah ke zvířatům byl samozřejmostí. Na polích se pracovalo dlouho a pilně, bezzemci na statku sice za malou mzdu, ale – citujeme – „všude bylo veselo“! Mnohé můžeme vycítit z fotografie Skopalíkova statku.

HISTORIE A SOUČASNOST

Ano, Kloboucko je malebné, to je pravda, ale hospodařit na jeho svazích je velmi obtížné. Obdivujeme naše předky, že se tady dokázali uživit.

Milan Valoušek, agronom Zemědělského družstva

V roce 1992 jsem založil firmu v prostorách naší stodoly. Firmu vlastníme s Václavem Šebestou, oba jsme členové obecního zastupitelstva v Hostěrádkách.

Stanislav Pacas, firma ORYX-CZ s.r.o.

Proč podnikáme na vesnici? Protože z vesnice pocházíme a s lidmi si rozumíme. Vesničtí lidé jsou skromnější, poctivější a odpovědnější. Jsou rádi, že nemusí odjíždět, každý má ještě zahradu či vinný náhon. A pak – jsou doma!

Jaroslav Havlín, firma MORAVA – EKOL s.r.o

Svou firmu jsme založili v roce 1998, nyní máme 21 spolupracovníků. Těší nás, že s našimi batohy odjíždí expedice do celého světa!

Alena Rumlová, firma TRAMP s.r.o.

6

5

8

7

9

10

11

HISTORIE A SOUČASNOST

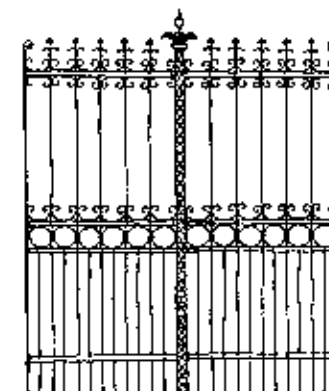

Každá fotografie na této straně dokumentuje nejen objekty, je současně i obrazem doby. Skopalíkův statek představuje éru pokrokového zemědělství, jemuž v dalším rozvoji zabránil únor 1948. Pamětní deska TGM, odhalená v roce 1937, byla za války ukryta, pak znovu odhalena v roce 1946. Na budově obecního úřadu přečkala celé období komunismu do dnešních dnů!

Lichtenštejský erb je znamením dlouhodobé sounáležitosti obce s ždánickým panstvím. Evangelická kaple, postavená do sousedství katolického kostela, je půvabnou součástí obrazu vesnice a současně dokladem náboženské vyhraněnosti minulých století.

Ve vesnici je velké množství lidových domů, které si zasluhují ochrany.

Jejich jednoduchost, účelnost a dobré proporce kontrastují s novými vilami na konci vesnice.

OBRAZ VESNICE

17

18

19

20

21

22

23

24

25

OBRAZ VESNICE

Na budově radnice jsou umístěny tři pamětní desky, které zvyšují význam tohoto sídla obecní samosprávy. Provozní podmínky však neodpovídají soudobým požadavkům a točité schodiště je pro starší občany nebezpečné. Holý štít je nevábný. Návrh na dostavbu tyto nedostatky provozu i vzhledu odstraňuje. Nárožní budova s výtvarně řešeným průčelím má v parteru upravené plochy zeleně a čekárnu.

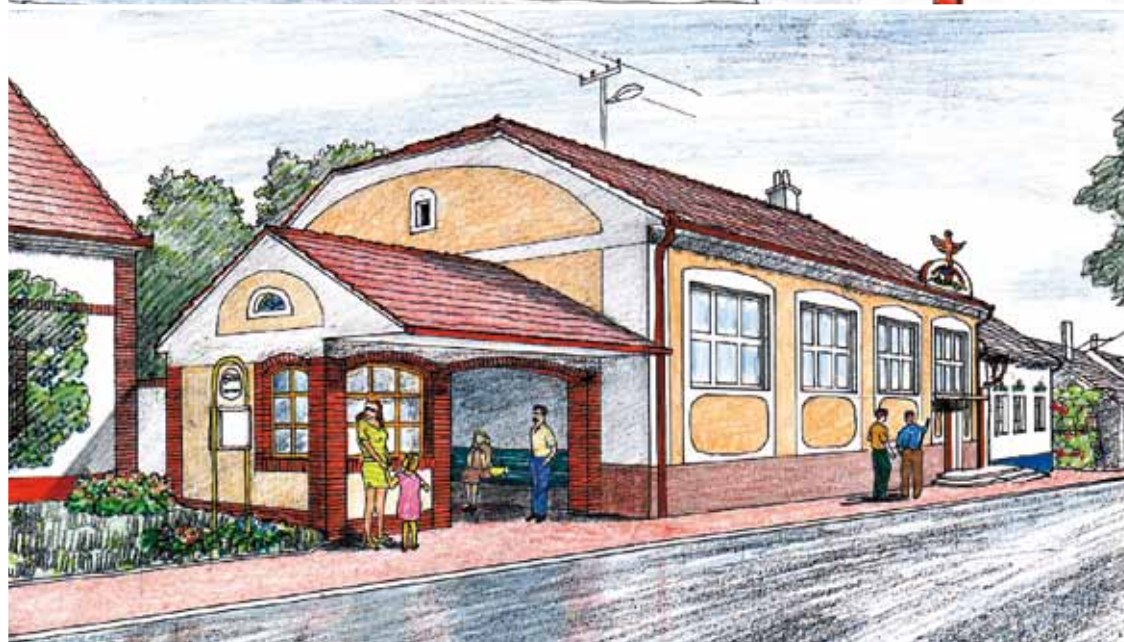

26

27

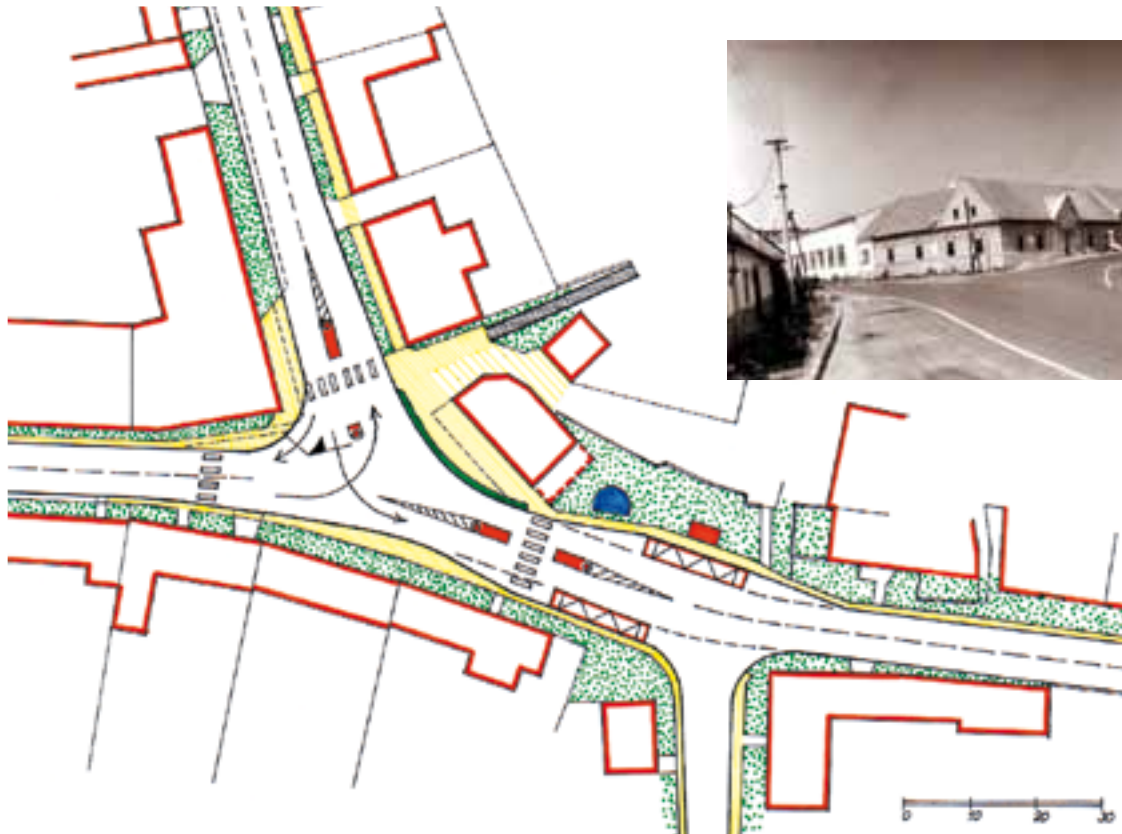
Návrh sleduje zlepšení estetického vzhledu sokolovny, která je víceúčelovým společenským a kulturním zařízením obce. Navrhuje plastické ztvárnění průčelí objektu, jeho barevné zvýraznění a výtvarné dílo, oživující vstup. Navrhuje dále rozšíření nové čekárny, kde jsou omítnuté plochy kombinovány s režným zdívem. Restaurace je navržena v rázu venkovské hospody s kovaným štítem u vstupu.

NÁVRHY A REALIZACE

28

29

Původní vesnickou návěs – se studnou uprostřed – tvořil nevelký prostor pod kostelem, do něhož ústily dvě cesty. Dnes je tento prostor silniční křižovatkou s automobilovým provozem, v němž autobus zastavuje přímo v křižovatce před radnicí a mezi tím chodí chodci. Oba provozy nejsou od sebe odděleny a při zvyšující se frekvenci hrozí kolize automobilů s chodci.

Hlavním záměrem dopravního řešení centrálního prostoru je snížit riziko střetů:

- Jízdní pruhy obou silnic jsou upraveny dle silniční normy.
- Pro stání autobusů jsou navrženy zálivy mimo jízdní pruhy.
- Pro bezpečnost chodců jsou navrženy tři přechody a dva ochranné ostrůvky s pružným majákem.
- Rozšířeny jsou chodníky a zpevněné plochy pro chodce před radnicí a před zálivem.
- Navržena je dostavba radnice a čekárny ve variantách.

Bývalá selská usedlost z roku 1884 má zachované tvary a materiály i půvabnou plastickou výzdobu průčelí, dokládající řemeslnou zručnost a mistrovství stavební kultury konce 19. století. Dům utrpěl výměnou původních oken za trojdielná a nedostatkem stavební péče. Obnovu původního stavu objektu lze považovat za žádoucí čin.

Bytový dům představuje městský způsob bydlení, neodpovídající stylu venkovského života. Přesto se stal domovem šesti rodinám. Pro zlepšení standardu bydlení jsou navrženy lodžie, zvětšující byt o venkovní, víceúčelový pokoj. Ocelová (případně dřevěná) konstrukce samostatně stojící, je kotvená do zdiva budovy. Průčelí je zatepleno a opatřeno barevným nátěrem.

NÁVRHY A REALIZACE

33

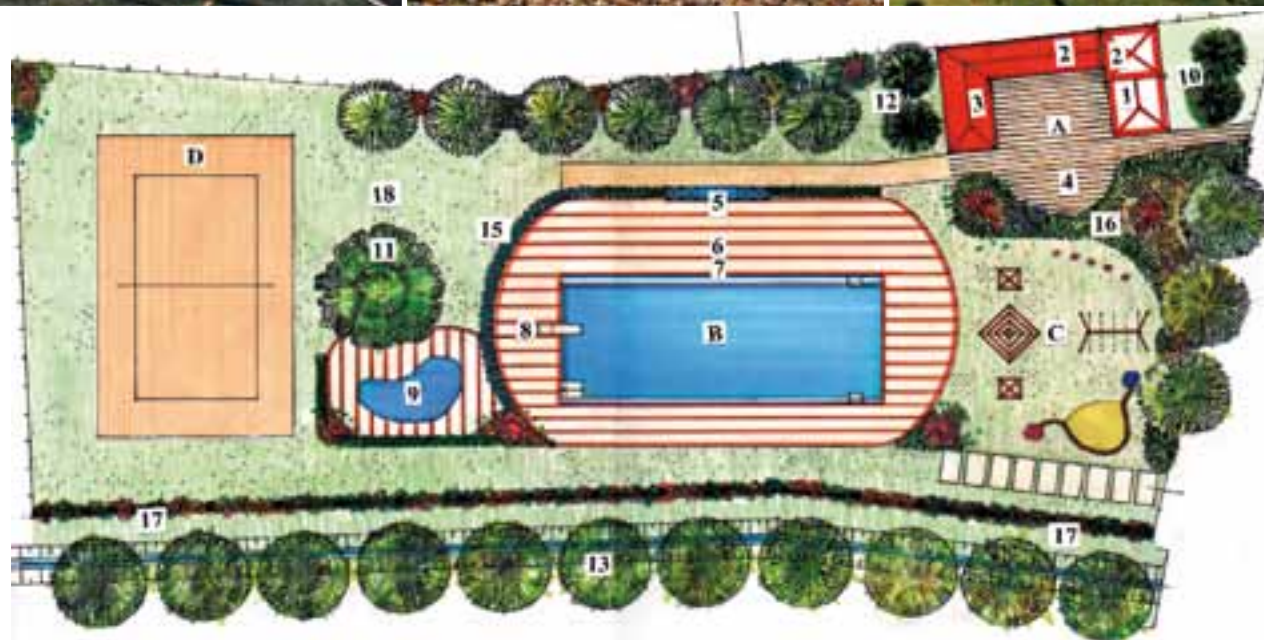

34

35

- A provozní budova
- B bazén
- C dětské hřiště
- D volejbalový kurt

V blízkosti středu obce je parčík s lavičkami pod vzrostlými stromy. Vedle něj, na břehu Hunivky, byla postavena požární nádrž. Ta je pro mládež v letních měsících vítaným osvěžením. Cílem místního programu obnovy vesnice je dobudovat zde společenský a rekreační areál.

Tento cíl je postupně uskutečňován. V roce 1998 bylo vybudováno dětské hřiště s prolézačkami; v roce 1999 hřiště s umělým povrchem, na kterém se může hrát volejbal, badminton, nohejbal i minikošíková. Obě stavby byly realizovány s příspěvkem Programu obnovy venkova.

Nejnákladnějším úkolem je změnit požární nádrž na koupaliště s veřejným provozem. To znamená nejen upravit bazén a zpevněné plochy kolem něj, ale instalovat novou technologii na úpravu vody, vybudovat šatny, sprchy a WC. Tou nejlevnější, ale nejvíce viditelnou, bude celková úprava zelených ploch. Podél Hunivky by mohla vést cesta v aleji stromů.

36

37

38

Katastr Velkých Němčic byl osídlen od pravěku. Není divu, nebo niva řeky Svatky dávala dostatek obživy. První Slované se usadili u brodu přes řeku v době hradištní. První písemná zmínka z roku 1220 dokládá, že Němčice patřily pod klášter velehradský a žilo v nich již 650 obyvatel. Velehradští cisterciáci dokázali vybudovat dvorce s velkou hospodářskou prosperitou. Obci se tehdy dařilo, a tak v textu z roku 1334 nacházíme název „in Niemczic magno“. V roce 1549 byly povýšeny na městečko s právem pořádat dva výroční trhy a s povinností vybudovat hradby, nebo ležely na důležité zeměské cestě. Zámek s parkem, poplužní dvůr, mlýn, pivovar a sladovna se připomínají již v 16. století.

Fara s kostelem se připomíná roku 1392. Husitství přineslo odklon od katolictví a protestanti zde měli v 16. a 17. století svou tiskárnu. Škola byla v obci již v 16. století. V té době zde také sídlili novokřtění. Farní kostel sv. Václava a Víta byl v roce 1605 Bočkajovci vypálen a pobořen. Po Bílé hoře byla země zmítána válkou, nájezdy Turků a jejich uherských spojenců. To vše vedlo k úpadku obce. Teprve v 18. století nastal pozvolný hospodářský a demografický růst. Ditrichštejnové, kteří vlastnili Němčice od roku 1774, založili zde samostatný statek.

První světová válka nás postihla obdobně jako sousední obce. Narukovalo 258 mužů, z nichž 66 padlo, 96 bylo zraněno a 38 zůstalo invalidy. V československých legiích bojovalo 19 našich občanů. Po dvaceti letech klidného vývoje nás zasáhly události druhé světové války. Do Němčic, které patřily mezi první germanizované obce, bylo v roce 1942 umístěno 21 rodin bessarabských Němců. Majitelé museli své grunty opustit jen s nejnutnějším. Náš občan, poručík Josef Mrkvica, člen odbojové organizace „Obrana národa“ byl zastřelen spolu s prvními oběťmi heydrichiády. Z koncentračních táborů se nevrátili občané cikánského původu. Mezi 15. a 18. dubnem 1945 probíhaly o naší vesnici urputné boje, během nichž bylo zničeno 30

domů a mnoho jich bylo poškozeno. Padlo 283 sovětských vojáků a 15 našich spoluobčanů. Obětím války postavila obec pomník.

Po osvobození nastalo období usilovné obnovy. Byl položen vodovod a místní rozhlas. Začali jsme budovat objekty občanského vybavení. Ve svobodných volbách roku 1946 zvítězila strana lidová, dobrou pozici získala strana socialistická. JZD bylo založeno teprve v roce 1957. Hospodářsky se konsolidovalo až v sedmdesátých letech. Meliorace provedené v letech 1965–1968 znamenaly odvodnění 500 hektarů lužní krajiny. Zbytky slanomilné vegetace se zachovaly pouze na malé ploše zvané „Plácky“, která je chráněnou přírodní památkou.

V minulém období byla v obci provedena řada potřebných staveb v akcích „Z“. Bylo rekonstruováno zdravotní středisko a postaven kulturní dům. S pomocí občanů byla vybudována mateřská škola, prodejna potravin, budova Národního výboru, kino s restaurací a sportovní stadion. Místo blátivých cest byly položeny pevné vozovky, započala se pokládat kanalizace a plynovod. Významnou stavbou byla rekonstrukce Brněnské ulice v roce 1967, která tvořila významnou spojnici mezi Brnem a Břeclaví.

Po roce 1989 započalo zastupitelstvo uplatňovat v podmínkách obnovované demokracie nové pojetí samosprávy obce. Snažili jsme se změnit dosavadní myšlení lidí a získat jejich důvěru. Informujeme je o činnosti obce a získáváme je ke spolupráci. Nejdříve bylo nutno dokončit dobudování plynovodu, úprav místních komunikací, chodníků, výsadby veřejné zeleně. Hned v roce 1990 jsme začali zvelebovat centrum naší obce. Občané sami odstranili devastované stáje v těsné blízkosti kostela. Poté byl upraven park, postaven hudební pavilon a taneční parket. Tak bylo přímo ve středu obce vytvořeno místo setkávání, veselí a hodů. V roce 1993 byla rekonstruována barokní kašna sv. Floriána. Na vlysech osmistěnné kamenné nádrže jsou obnoveny znaky šlechty Montrochierů. Obnovené dílo bylo slavnostně předáno veřejnosti. Rovněž jsme nechali odborně restaurovat šest památkově chráněných barokních soch.

Součástí místního programu obnovy venkova bylo rozšíření hřbitova s novou ohradní zdí, zřízení parkoviště a výsadba zeleně. Pro staré občany jsme zřídili pečovatelskou službu. Obecní knihovna je umístěna na Obecním úřadě a má 1600 svazků. Kulturní komise zajišťuje a řídí veškeré kulturní a společenské akce v obci.

Na podporu tělovýchovy byla přistavena budova šaten se sprchami. V roce 1996 byla položena telefonní síť a současně i televizní kabel. Budova školy z roku 1908 byla v roce 1990 doplněna o nový pavilon. V roce 1997 byla přistavena potřebná školní jídelna, která slouží i občanům. V současné době připravujeme celkovou úpravu školního areálu se záměrem vytvořit centrum volného času mládeže i veřejnosti. Základní škola se velkou mírou podílí na různých kulturních a sportovních akcích. Nacvičuje divadelní hry a kulturní vystoupení, které jsou s velkým zájmem sledovány.

Ve spolkovém životě hrají prim naši sportovci. TJ Sokol má několik oddílů, které se zúčastňují okresních a krajských soutěží v košíkové, kopané a stolním tenise. Obnovena byla činnost TJ Orel, která organizuje oblíbené turnaje v minikopané a ve florbale. Dlouhodobě a úspěšně působí svaz zahrádkářů, který organizuje výstavy ovoce a zeleniny a zejména každoroční výstavu vín, na níž se za doprovodu cimbálové muziky koštuje až 800

vzorků. Velmi aktivní je myslivecké sdružení, rybářský kroužek a holubáři. Činnost sboru dobrovolných hasičů u nás trvá nepřetržitě od roku 1886. Největší lidovým svátkem jsou tradiční vavřínecké hody. Tradičně se drží pomlázková veselka, májová zábava a štěpánská zábava. Do ostatků se pořádají plesy.

Od roku 1995 máme schválený územní plán. Máme položeny všechny sítě. Připravujeme výstavbu čistírnou odpadních vod. Jsme rádi, že se v naší obci daří podnikatelským aktivitám. Transformací bývalého JZD vznikla firma ZEMOS, a.s.. Zaměstnává 185 pracovníků, z toho 89 z naší obce. Druhým největším podnikem v obci je JAVE, a.s.. Má 35 pracovníků a produkuje v 12 halách 3.200 tun vepřového masa ročně. Obec podporuje podnikání pronajímáním obecních nemovitostí. Bývalý mlýn pronajala obec firmě „Furch instruments“, která vyrábí kytary a zaměstnává 15 pracovníků. Bývalý zámek pronajala firmě pana Fr. Kudláčka, která zaměstnává 15 pracovníků. V patře šije pracovní oděvy a v přízemí provozuje vinárnu. V naší obci máme 55 živnostníků.

V obci bylo postaveno 50 nových rodinných domů, řada současných byla obnovena a modernizována. V předzahrádkách je plno květin. Naše obec patří k těm, kde počet obyvatel neklesá, ale roste. V roce 1991 měla obec 1624 obyvatel, což bylo nejvíce v naší historii a v roce 2000 dosáhl jejich počet 1.649! Tento pozitivní demografický vývoj prokazuje nejlíp, že naši spoluobčané jsou doma pevně zakořeněni a poci ují zde svou perspektivu. Je zřejmé, že naše obec nastartovala svůj nový vývoj dobře.

Ladislav Frank,
starosta v letech 1990 až 1998

František Brychta,
starosta od roku 1998

VELKÉ NĚMČICE

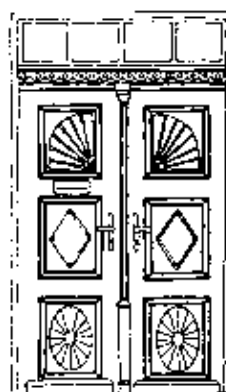
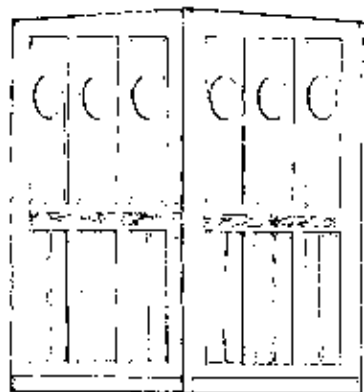
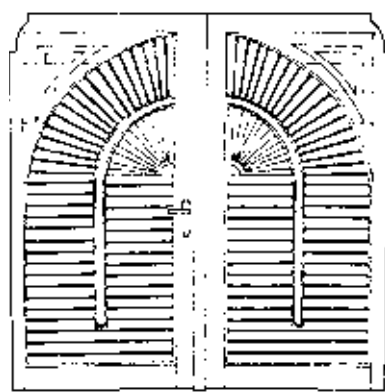
2

3

4

HISTORIE A SOUČASNOST

5

Velké Němčice leží na říční terase nad řekou Svratkou. Území bylo osídleno již od mladší doby kamenné. Na počátku 13. století zde cisterciáci založili dvorec s hospodářstvím a mlýnem. Těžiště hospodářské prosperity bylo odjakživa v zemědělství, jehož velké provozní budovy – sýpka, mlýn, objekty bývalého velkostatku – jsou patrné již z mapy stabilního katastru z roku 1826. Na obloukovitě vedené hlavní ulici jsou soustředěny selské usedlosti. Drobnější domy malozemědělců a bezzemků se nacházejí v bočních ulicích.

Dnešní reprezentativní náves vznikla poválečným zbouráním stájí u kostela a postavením budov radnice a kina do bývalé zámecké zahrady. V rekonstruované budově zámku a v bývalém mlýně jsou drobné provozovny. Na záchranu čeká rozsáhlá budova sýpky, která je dosud v majetku státu.

Lužní krajina byla změněna. Rybníky byly vysušeny, řeka zregulována a mlýnský náhon zasypán. Ve zbytku plochy po bývalém rybníku se zachovala slanomilná vegetace. Toto území je chráněnou přírodní památkou „Plácky“.

Historické snímky připomínají válkou zničené domy v dubnu 1945, poválečnou slavnost svěcení zvonů a sbor hasičů a samaritánek z období protektorátu.

Letecký snímek ukazuje současný stav rozvíjející se vesnice. V ní je možno vidět obnovené domy, děti v nové školní jídelně a tradiční vavřínecké hody na novém parketu.

6

7

8

HISTORIE A SOUČASNOST

9

10

11

12

13

14

15

OBRAZ VESNICE

Kostel znovu postavený na nejvyšším místě v roce 1652 je zdaleka viditelný. S podnoží červených střech, s vysokými stromy a pozadím Pálavy patří k nejhezčím v okolí. Původní lidový dům měl vždy samostatný vstup dveřmi a vjezd vraty. Vstup často odděloval výmink od bytu mladého hospodáře. Vrata a dveře bývaly dokonalými díly truhlářského řemesla. Štuková výzdoba průčelí byla střídá. Původních domů se však zachovalo málo. Dnes přibývá domů s plastovými okny, nestejných střech a krytin a nevyvážených tvarů. Byly opraveny památné sochy a upraveno veřejné prostranství, za pomoci občanů byla postavena barokní kašna se sochou sv. Floriána. Zájem o vzhled vesnice je doplňován snahou zpříjemnit život jejím obyvatelům civilizačními vymoženostmi. Občané přispívají úpravou svých obydlí, záplavou květin v předzahrádkách i opatrováním božích muk.

V roce 1990 byly zbořeny zchátralé stáje, stojící v blízkosti kostela. Celá plocha byla sadovnický upravena. Chodníky byly vydlážděny a v jižní části byl vybudován taneční parket a hudební pavilon. Takto bylo vytvořeno nové společenské centrum obce. Vzrostlé stromy jsou jen v blízkosti kostela a pro posezení je málo stínu. Jednou z možností je umístit k zadní stěně vlnařských sklepů pergolu, obrostlou popínávkami rostlinami (vístárie, vinná réva), která by zakryla větráky, vytvořila zelenou podnož pohledu k sýpce a poskytla možnost posezení. Oživení celého prostoru květinovými záhony by bylo velmi vhodné.

Ohradní zeď kostela byla postavena z lomového kamene. Tento materiál užívaný v dopravním stavitelství není v sousedství památkově chráněného kostela vhodný. Z fotografie je patrné, že omítnutá zeď krytá ostře pálenými cihlami zde působí lépe. Důstojnost hřbitova s obnovenou zdí, udržovaným pomníkem padlých a nově vysázenou zelení byla narušena necitlivým umístěním benzinové pumpy do jeho blízkosti.

25

26

27

28

29

NÁVRHY A REALIZACE

30

32

31

Historicky cenná budova je dnes využívána pro služby a obchody. Je součástí historického centra, a proto zasluhuje citlivější úpravu průčelí. Návrh je replikou podoby objektu z konce 19. století. Je navrženo obnovení obloukového nadokenního nadpraží, oken s charakteristickým ostěním, nárožní bosáž i plastický rám reklamy obchodů.

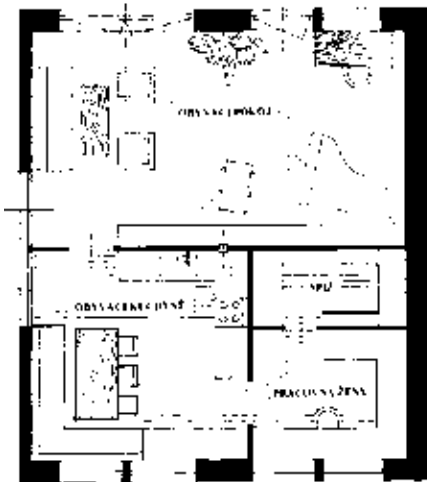
Místo původní plechové čekárny je navržena čekárna, která může být také místem setkávání. Má čtvercový půdorys na koso orientovaný k silnici, seříznutý v čele. Shromažďovací prostor je rozšířen a lemován zídkami z režného zdiva.

NÁVRHY A REALIZACE

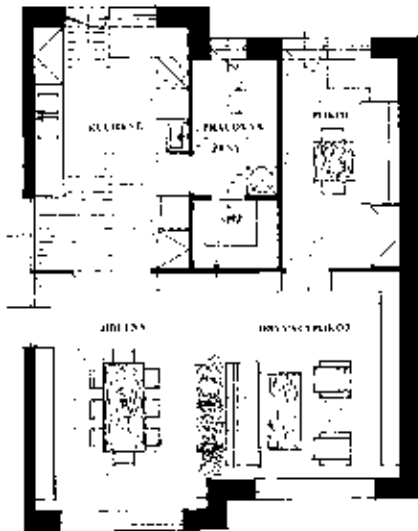

Variabilita dispozičního řešení
varianta B1

varianta B2

Legenda skladebných částí

A – Komunikační trakt

- zádveř
- vstup do sklepa
- schodišťová hala
- koupelna
- WC

B – Bydlení – přízemí

- kuchyně
- obývací kuchyně
- jídelna
- obývací pokoj
- pracovna ženy
- spížní komora
- pokoj

– podkroví • ložnice

C – Průjezd

- nekrytý průjezd
- krytý průjezd
- průjezdná garáž
- dvojgaráž
- dílna

D – Krytá venkovní terasa

E – Hospodářský trakt

- černá kuchyně
- hygienický filtr
- hobby místnost
- sklad zahrad. náčiní
- domácí zvířectvo
- sklad zem. produktů

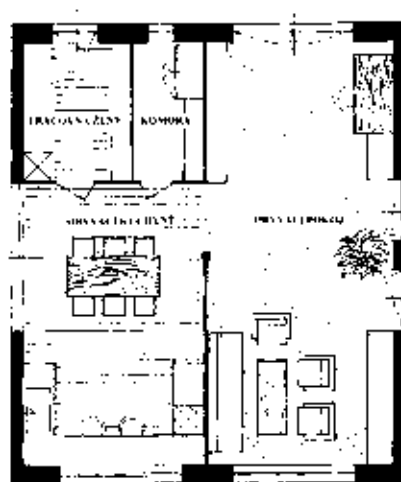
F – Víceúčelový dvůr

G – Ovocná zahrada

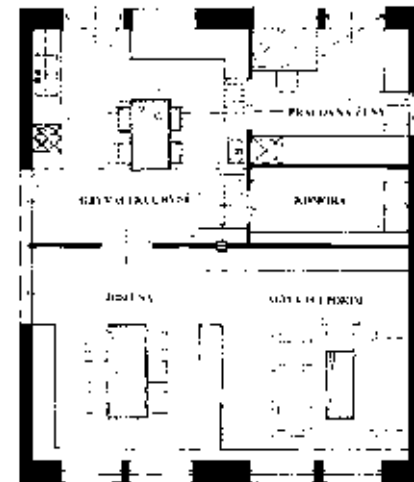
Schema skladebných částí

varianta B3

varianta B4

varianta 1

varianta 2

varianta 3

varianta 4

Většina současných stavebníků má zájem o nový, samostatně stojící rodinný dům. Projekty, umožňující realizaci představ, jsou různé – od individuálních po katalogové projekty. Při výběru hraje nepochybně roli nejen movitost stavebníka a jeho potřeba odlišit se od druhých, ale i míra citlivosti projektanta k danému prostředí. Pro lokalitu, určenou územním plánem k zástavbě novými rodinnými domy, byla v roce 1994 zpracována studie, která použila typové projekty Agroprojektu, zvané „Marcela“, „Petra“, „Martina“. Tyto typy mají do ulice obrácený dřevěný štít a podhorský ráz, zcela nevhodný pro kraj jižní Moravy.

Názorovým protipólem typových a exhibičních domů je tato „Studie variabilních venkovských rodinných domů“. Vychází ze soudobých evropských ideí, zdůrazňujících potřebu vzájemného souladu nové výstavby s místním rázem a podtrhující známou skutečnost, že kdo staví, nestaví jen sám pro sebe, ale vytváří svět okolním lidem a ovlivňuje tím jejich pocity. Návaznost na stavební tradice jihomoravského kraje studie spojuje s možností výběru stavebníků. Dispozice domů do písmene „L“, či lidově „do háku“, s podélným řazením, která je základem návrhu, jsou vidět v mapách všech vesnic. Návrh využívá hodnotně celého pozemku, umožňuje intimitu bydlení a spojení venkovního prostoru s bytem.

Středem domu je víceúčelový dvůr s krytou terasou, kde se po celý rok vykonávají domácí práce, společenské návštěvy, hobby, probíhá výchova dětí prací. Z něho se vstupuje jak do bytu, tak do zahrady. Lidé mají mít možnost volby uspořádání svého budoucího domova, a proto je variabilita dispozice i variabilita řešení průčelí vůdčí ideou návrhu.

Návrh se skládá ze skladebných částí, které mohou být doplňovány a upravovány dle požadavků stavebníků.

Návrh umožňuje i rozdílné pojetí architektonického řešení (Varianta 1 – 4)

Jedinými nepřekročitelnými zásadami architektonického řešení domu jsou:

- jedno nadzemní podlaží, s využitím podkroví,
- sedlová střecha z pálené krytiny,
- dodržení stavební čáry.

STUDIE VARIABILNÍCH VENKOVSKÝCH DOMŮ

	Klobouky u Brna	Bohumilice
počet obyvatel k 1. 1. 2000	1 750	231
rozloha katastrálního území	2 569 ha	564 ha
z toho:	1 533 ha	414 ha
orná	227 ha	–
vinice	445 ha	57 ha
lesy	14 ha	3 ha
vody	78 ha	21 ha
sady	49 ha	21 ha
zahrady	1 ha	10 ha
louky	45 ha	1 ha
pastviny		

Památkově chráněné objekty

1303	zámek
1304	farní kostel sv. Vavřince, areál hřbitova s ohradní zdí, bránou, márníci
1305	kaple sv. Barbory
1306	socha sv. Jana Nepomuckého
1307	boží muka u silnice Brno – Hodonín
8685	evangelický kostel
8880	větrný mlýn

Vybrané stavební akce

1990–1995	položení veškerých inženýrských sítí v Kloboukách i Bohumilicích
1993	výstavba regionální skládky tuhého komunálního odpadu
1994	rekonstrukce a dostavba základní školy a městského víceletého gymnázia
2000	výstavba 2 bytových domů o 20 bytových jednotkách

Významné společenské akce

1990	obnova každoročních jarmaků: májového a svatováclavského
	obnova oblastní výstavy vín – každé dva roky
	každoroční koncert žáků základní umělecké školy
	každoroční svatováclavské hody
	každý sudý rok se koná krojovaný ples radnice
1998	slavnosti 700. výročí povýšení Klobouk na městečko

1995 vydání knihy Malebné Kloboucko

1998 vydání pamětní knihy: Klobouky u Brna; město, dějiny, krajina a lidé

vydání CD Klobouky u Brna – soubor písní a poezie k 700. výročí města

1999 vydání knihy Jakuba Vrbase „Pohledy do minulosti“

2000 slavnostní shromáždění k 150. výročí narození Ferdinanda Císaře a T. G. Masaryka za účasti P. Pitharta, předsedy Senátu ČR

Obec vydává kloboucký zpravodaj „Větrný mlýn“

KLOBOUKY U BRNA – ZÁKLADNÍ ÚDAJE

str. 12
Interiér evangelického kostela
Interiér kostela sv. Vavřince
Interiér kaple sv. Barbory
Kaple sv. Barbory
Evangelický kostel – obraz od Vlastimila Strašila

str.14
Indikační skica Klobouk z roku 1827

str. 16
Blahopřání starostky družebního města Bexhill k 700. výročí města Klobouk
Dominanta Klobouk – obnovený větrný mlýn
Nově dostavěná základní škola a městské gymnázium
Střední zemědělská škola na náměstí T. G. Masaryka
Diakonie Českobratrské církve evangelické pro těžce postižené občany zvaná „Betlém“

str. 17
Zámek z roku 1589, dnes sídlo Městského úřadu
Vstup na radnici
Pamětní deska T. G. Masarykovi na kloboucké radnici

str. 18
Lidový dům, patrný na mapě z roku 1827, zbořený majiteli v roce 2000
Demolice dalšího lidového domu
Slavnost k 150. výročí narození dvou přátel Ferdinanda Císaře a Tomáše Garigua Masaryka
v sokolovně dne 27. února 2000

str. 19
Slavnost 700 let od povýšení Klobouk na městečko dne 27. června 1998
Starostové družebního města Niederabsdorf a Klobouk při podpisu dohody o spolupráci
Děti z Klobouk, Bohumilic a Morkůvek na slavnosti
Starosta s členy mysliveckého sdružení
Pamětní medaile k 700. výročí města

Počet obyvatel k 1. 1. 2000	840 osob
Rozloha katastrálního území	1212 ha
z toho: orná	573 ha
vinice	68 ha
sady	10 ha
zahrady	2,5 ha
lesy	141 ha

Přihláška k Programu obnovy vesnice	1993
Členem Spolku pro obnovu venkova	1994

Památkově chráněné objekty

1140	farní kostel sv. Jana Křtitele
1141	kaple sv. Rocha
1142	socha sv. Jana Nepomuckého
1143	kříž u silnice do Horních Bojanovic

Zvláště chráněná území

Přírodní rezervace Velký Kuntínov	11,61 ha
-----------------------------------	----------

Uskutečňování Programu obnovy vesnice

Vybrané stavební akce

1993	plynofikace
1994	základní škola – obnova průčelí
1995	úpravy veřejné zeleně a prostranství u kostela obnova památkové sochy
1996	dostavba radnice vodovodní přivaděč
1997	dětské hřiště vodovodní řád
1998	místní komunikace – rekonstrukce
1999	generální oprava průčelí kostela rekonstrukce pošty oprava hasičské zbrojnice
2000	bytový dům – přestavba knihovna – nadstavba

7 akcí bylo podpořeno příspěvkem z Programu obnovy vesnice ve výši 1 144 tis. Kč

Významné společenské akce

1991	sjezd rodáků
1992	obnovení tradice ostatků a pochovávaní basy
1993	založení skupiny pro realizaci Programu obnovy vesnice obnovení tradice hodové Zavádky divadelní soubor poprvé ve Švédsku
1994	divadelní soubor v Anglii
1995	první ročník obecního zpravodaje „POLEHRAD“ obnovena tradice divadelních bálů
1996	oslava 100. výročí založení hasičského sboru divadelní přehlídka „SEŠLOST“ – 1. ročník
1997	sjezd rodáků, svěcení nových zvonů, svěcení obecního praporu divadelní spolek vítězem 67. ročníku Jiráskova Hronova
1998	festival Country tribuna – 1. ročník založeno občanské sdružení „Nedánov“ zasazení „Lípy svobody“ k 80. výročí vzniku ČSR
1999	1. ročník přehlídky „Boleradická tančírna“ 1. ročník běhu Terryho Foxe založen vinařský spolek
2000	odhalení pamětní desky C. M. Hladkému divadelní spolek v USA

Obec vydává čtvrtletně zpravodaj POLEHRAD

BOLERADICE – ZÁKLADNÍ ÚDAJE O OBCI

1. Titulní foto – pohled na Boleradice od jihu. Dominantou obce je kostel sv. Jana Křtitele
2. Krajina Boleradic z roku 1953 – před nástupem zemědělské velkovýroby
3. Slavnostní svěcení zvonů v roce 1997
4. Stavební úpravy na bráně školního dvora
5. Projednávání místního programu obnovy venkova s veřejností v roce 1994
6. Letecký pohled z roku 1995
7. Sesuvy půdy na terasách v trati „Úlehla“
8. Pilné ruce způsobují, že předzahrádky kvetou až po silnici; v pozadí je nová čekárna
9. Zákoutí ulice „Chaloupky“, nad níž dominuje kaple sv. Rocha s mohutnými stromy
10. Výběr druhů květin a koření, které dříve rostly v každé předzahrádce
11. Úprava předzahrádky s ovocným stromem je prostá, ale působivá
12. Jeden z posledních domů lidového stavitelství je udržován v původním původu chalupáři, manžely Klepáčkovými
13. Budova současné restaurace bývala až do roku 1620 radnicí, která měla kamennou věž. Naproti je budova radnice z přelomu století; dnes je přestavěna na bytový dům. Prostranství před hospodou bývalo místem hodů
14. Do nového rodinného domu, postaveného na místě bývalé usedlosti, se nastupuje po předsazených lehkých schodech
15. Nákupní středisko, dostavěné v akci „Z“ v roce 1990, je tvarově cizí stavbou; v pozadí je budova bývalého kina, v níž je dnes divadelní sál
16. Sousedství dvou kultur poskytuje srovnání: řemeslně zhotovených dveří, vrat – a průmyslově vyrobených vrat. Z něho je zřejmá nejen ztráta dovednosti, ale i ochuzení prostředí. Po demolici domu byla vrata zničena.
17. Okolí kaple sv. Rocha z roku 1898 patří k nejmilejším místům všech generací
18. Z prostranství před kulturním domem je vidět kostel sv. Jana Křtitele a nad ním pahorek, na němž stávala tvrz pánů z Víckova
19. Socha sv. Jana Nepomuckého, stojící ve svahu pod kostelem, byla restaurována v původních barvách
20. Pobožnost před kaplí sv. Rocha
21. Areál vinných sklepů
22. Dětské hřiště bylo vybudováno v roce 1997
23. Rodina Kočich má ještě vrata se sluníčky
24. Vesnicí protéká potok Haraska
25. Z představení divadelního souboru bratří Mrštíků „Naši furianti“
26. Lucerna
27. Šavle a píseň
28. Rok na vsi
29. Šavle a píseň
30. Divadelní soubor a Vonica před halou Sokola v New Yorku
31. Noční Manhattan
32. Soubor před vystoupením v Bohemian Hall
33. Boleradičtí mezi mrakodrapy
34. Příjezd do Harlemu
35. Soubor navštívil Central Park s pomníkem Johna Lenona
36. Pochováání basy v Bohemian Hall
37. Hudci na návsi před hody
38. Boleradický dívčí kroj
39. Ženy na „čóhačce“
40. Stavět máju se učí mladí od starších po generace
41. Cimbálová muzika Vonica je reprezentantem lidového umění Hanáckého Slovácka
42. Hodový průvod stárků v boleradickém kroji
43. Nástroje hudců
44. Primášem muziky je František Koráb, boleradický občan
45. Škola ve stavu před opravou
46. Výzdobu severního štítu školy navrhla H. Sklenaříková, provedli ji pan učitel J. Zelinka a pan J. Machač
47. Obnova „veselé školy“ byla podpořena příspěvkem na Program obnovy venkova. Práce provedla stavební firma Antonína Korába z Boleradic v roce 1994
48. Zábradlí k nově upraveným schodům je prací místního kováře Vlastislava Sedláčka. Znak Boleradic na štítu školy působí na mládež již od dětství
49. Budova kina byla postavena v roce 1939. Dnes je stánkem divadelního souboru bratří Mrštíků
50. Patrona hasičů na průčelí zbrojnice namaloval podle sochy v kostele Josef Zelinka
51. Stav hasičské zbrojnice před úpravou
52. Na opravu hasičské zbrojnice byla získána podpora z Programu obnovy venkova. Provedli ji převážně hasiči sami
53. Celkový pohled na kulturní dům, obecní úřad a restauraci v čele návsi. Kulturní dům a restaurace byly postaveny v akci „Z“ v letech 1975 a 1986. Dostavba obecního úřadu byla dokončena v roce 1996
54. Rozsáhlá plocha zeleně na návsi je místem pro veselice, hody i pro kolotoče
55. Rybník v údolí Harasky byl vyčištěn v roce 1993. Obhospodařuje jej místní rybářská skupina
56. Zanedbaná stráž u družstevního bytového domu
57. Schodiště vedoucí na plochu ke kostelu a škole po dokončení prací
58. Stav schodiště před úpravou
59. Čelo kostela od východu, s opukovou ohradní zdí, opravenou v roce 1990–1991

Počet obyvatel k 1. 1. 2000	766 osob
Rozloha katastr. území – celkem	1 398 ha
z toho: orná	1 013 ha
vinice	88 ha
lesy	148 ha
sady	21 ha
zahrady	12 ha
vody	12 ha
pastviny	22 ha

Přihláška k Programu obnovy venkova 1991
Členem spolku pro obnovu venkova 1995

Památkově chráněné objekty

- 1144 farní kostel Nanebevzetí Panny Marie
- 1144 a socha sv. Cyrila
- 1144 b socha sv. Metoděje
- 1145 brána evangelického hřbitova

Uskutečňování Programu obnovy vesnice

Vybrané stavební akce

- 1995 víceúčelová budova pro zdraví a kulturu Borkovan – dotace z POV 500 000 Kč
- 1996 hřbitovní brána a márnice – dotace z POV 50 000 Kč
- 1996 dětské hřiště – dotace z POV 47 000 Kč
- 1997 oprava veřejného osvětlení – dotace z POV 63 000 Kč
- 1997 oprava chodníku a veřejného prostranství u OÚ – dotace z POV 35 000 Kč
- 1998 oprava střechy a fasády budovy základní školy – dotace z POV 480 000 Kč

Významné společenské akce

- Borkovanské kulturní léto – pravidelně pořádané folkové koncerty
- vznik „Klubu přátel vína“ – obnovení tradice pořádání výstavy vín

Obec vydává „Borkovanský občasník“

BORKOVANY – ZÁKLADNÍ ÚDAJE O OBCI

1. Titulní fotografie: část Betlému borkovanských dětí na návsi
2. Borkovany na přelomu 19. a 20. století
3. Zima 1957 – část obce „Bařina“
4. Řezník Ladislav Nádeniček
5. Pan Novák a Bedřich při přípravě vinobraní
6. Paní Nádeníčková, zvaná Štefka v r. 1960
7. Pan Štefan Lipovský
8. Letecká fotografie z roku 1995
9. Původní dům Bořivoje Petláka, foto z r. 1956
10. Sedlák František Pacas, v pozadí těšanská kaplička
11. Pohled na místní část „Za humna“ a kopec „Štoček“
12. Nakládání kádí – víno už dozrává
13. Hejno husí před domem – dříve obvyklý pohled
14. Objekt sýpky, který vyhořel, s bývalou Pospíšilovou hospodou
15. V tratích „Podstudýnky“, „Čtvrť“, „Oulehla“
16. Tytéž tratě
17. V tratích „Čertovy žleby“, „Přídanky“, „Hladné přídanky“
18. Opravený kříž z roku 1918
19. Borkovany od státní silnice Brno – Hodonín
20. Pohled od Šitbořické křižovatky na tra „Gagrazy“
21. Nové dětské hřiště „Na Štočku“
22. Borkovanský rybník
23. Dům paní Pospíšilové se sklepem v popředí
24. Památkově chráněná brána evangelického hřbitova
25. Mrázkova ulička
26. Pučálkova ulička
27. Dům rodiny Šebestovy patří k nejcennějším lidovým domům
28. Hlavní ulice
29. Brána katolického hřbitova a kříž Václava Vosmíka
30. Náves v zimě
31. Pohled na část obce „Za humna“
32. Lidový dům rodiny Langerových
33. Tradiční předzahrádka s vinnou révou u domu Kordiovských
34. Objekt pohostinství před úpravou
35. Náves – pohled od kostela
36. Kostel Nanebevstoupení Panny Marie z roku 1740
37. Paní Nádeníčková „škrabe“ kraslice
38. Kraslice paní Adamové, Nádeníčkové, Strachoňové, Valentové
39. Vinná réva – tradiční motiv Kloboucka – se objevuje i na kraslicích
40. Pohlednice z Borkovan
41. Kompozice pro obřadní síň v Brně – Židenicích
42. Portrét dívky – 1989
43. Busta švédského průmyslníka – 1996
44. Z atelieru akademického sochaře Františka Navrátila
45. Bronzové odlitky
46. Práce v kameni – Jan Skácel – 1997
47. František Navrátil dokončuje bustu MUDr. Holáska
48. Děti z borkovanské základní školy připravují Betlém s paní učitelkou Lucií Siříšovou
49. ...
50. ...
51. Jeden z dětských obrazů na námět pověsti Kloboucka. Tempera
52. Masopust, jak jej připravily děti borkovanské školy
53. ...
54. ...
55. ...
56. Školní budova před opravou
57. Budova školy po opravě
58. Betlém borkovanských dětí, umístěný na návsi
59. Několik vybraných figur dokládá, jak jednoduchými prostředky lze dosáhnout výtvarného účinku
60. Betlém z jiného zorného pohledu
61. Obecní úřad – současný stav
62. Hasičská zbrojnice – současný stav
63. Kdysi statek, dnes výrobní objekt s řeznictvím
64. Prostor návsi – současný stav
65. Historický pohled na náves s Řezníčkovou hospodou
66. Nový objekt pro zdraví a kulturu, dokončený podle projektu architekta Karla Volavého v roce 1999

Počet obyvatel k 1. 1. 2000	1 278 osob
Rozloha katastrálního území	912 ha
z toho: orná	635 ha
vinice	45 ha
lesy	18 ha
Příhláška k Programu obnovy vesnice	1995
Členem Spolku pro obnovu venkova	1995
Člen Svazu měst a obcí	1992

Památkově chráněné objekty	
1146	farní kostel sv. Anny
1147	obvodní zeď s branou u kostela
1148	poklona sv. Floriána
1149	boží muka u kostela
1150	pamětní kámen v zahradě u domu č. 171

Zvláště chráněná území
Přírodní rezervace Zázmoníky 4,80 ha

Uskutečňování Programu obnovy vesnice
Vybrané stavební akce
1992–95 vodovod
rekonstrukce místní komunikace
trafostanice, kabelová vedení
1995 novostavba obecních bytů
přístavba a obnova základní školy
rekonstrukce zdravotního střediska
rekonstrukce knihovny
1997 plynofikace I. etapa
novostavba bytového domu
1998 plynofikace II. etapa
obnova průčelí kulturního domu
sběrný dvůr komunálního odpadu

1999	rekonstrukce hudebního pavilonu rekonstrukce místní komunikace novostavba pošty dostavba školní jídelny
2000	rekonstrukce hasičské zbrojnice úprava areálu kulturního domu

4 akce byly podpořeny příspěvkem z Programu obnovy vesnice ve výši 2 241 tis. Kč

Významné společenské akce

1990	obnova tradiční Anenské poutě
1992	první číslo „Bořetických listů“ (1. 4. 1992)
1994	rozhodnutí Parlamentu ČR o udělení znaku a praporu (25. 2. 1994)
1994	obnova tradice žehnání mladého vína
1997	obnova krojovaných plesů
1998	zasazení lípy svobody k 80. výročí založení ČSR
1999	Kateřina Šafaříková získala stříbrnou medaili v karate na mistrovství Evropy v kategorii žákyň
2000	vysvěcení nové boží muky slavnostní vysvěcení novokněze, rodáka Josefa Maincla

Obec vydává čtvrtletně „Bořetické listy“

BOŘETICE – ZÁKLADNÍ ÚDAJE O OBCI

1. Titulní foto – Bořetice od Kraví hory
2. Školní sportovní slavnost v roce 1924
3. Petráskova rodina z „Chalúpek“
4. Kovářský mistr pan Provazník měl kovárnu na ulici Pavlovické – snímek z 30. let
5. Odvážení zvonů na německá děla v roce 1942
6. Rekrúti jedou k asendě – kolem roku 1960
7. Pou na přelomu 50. a 60. let
8. Údolí Trkmanky s tratí Zaječí – Hodonín. V pozadí Kraví hora s vinnými sklepy
9. Vínice na Kraví hoře
10. Letecká fotografie z roku 1995
11. Poslední oskeruše v trati „Hradska“
12. Poklona sv. Jana Nepomuckého v parčíku před kostelem
13. Nejstarší, bývalý „farský“ sklep v obci, o němž je zmínka již v 16. století
14. Lidový dům
15. Obnovený lidový dům s paní Procházkovou
16. Kostel sv. Anny, patronky obce, obnovený v roce 1680, s farou a parčíkem
17. Obnovená poklona sv. Floriána a sv. Vendelína na ulici k Vrbici
18. Jeden z posledních lidových domů
19. ...
20. Kamenem vydlážděná cesta k mlýnu
21. Nové formy a tvary rodinných domů v ulici Dědina
22. Jedna z nejpestřejších zahrádek před selskou usedlostí rodiny Machačových
23. Výstavba nových domů při silnici Pode dvorem
24. V obecním domě, dokončeném v roce 1999, je umístěna mateřská škola, školní kuchyně s jídelnou a 10 bytových jednotek
25. Nový rodinný dům
26. Nově upravená čekárna
27. Původní vzhled lidového domu s bohatou plastickou výzdobou...
28. ... a jeho přestavba na opravnu aut
29. Jízdní banderium dříve doprovázelo největší slavnosti v obci
30. Bořetičtí ve svých krojích před historickou tvrzí v Praze – Horních Počernicích, v ulici „Bořetická“
31. Příjezd vlaku při oslavě stého výročí provozu trati Zaječí – Hodonín
32. Bořetičtí oslavili výročí dráhy v dobových krojích
33. „Honza a čaroděj“ – představení dětského souboru „Kopeto“ v roce 1998
34. Představení „Krev na vidlách“ z roku 1999 souboru „Drcla lóktém o kredenc“, uvádějící vlastní satirická představení
35. „Prezidentský“ vagon se starostou V. Petráskem při oslavě dráhy
36. Výsadba stromů u myslivecké chaty
37. Návštěva páté třídy základní školy v Senátu ČR se uskutečňuje každoročně
38. Pou ke sv. Anně s generálním vikářem Msgre. Jiřím Mikuláškem roce 1999
39. Katka Šafaříková – nositelka stříbrné medaile z mistrovství Evropy v karate Goju ryu při přijetí na radnici v roce 1999
40. Pěvecký sbor „mužáků“
41. Draní peří u paní Pešové
42. Návštěva Novokřtěnců – Habánů – z USA a Anglie. Jejich předkové žili v Bořeticích v 16. století
43. Pohárový turnaj Vrbice – Bořetice; vítězné domácí mužstvo s čs. reprezentantem Františkem Veselým
44. Paní Grégrová slaví 93. narozeniny
45. Vinné sklepy pod Kraví horou jsou samostatnou částí obce
46. Již 260 sklepů stojí pod Kraví horou
47. Kádě připravované na vinobraní
48. Panorama Bořetic od vinných sklepů
49. Paní Šebestová při sběru vína. Patří mezi poslední ženy, které nosí pracovní lidový oděv každý den
50. Interiér sklepa
51. Čela sudů jsou řezbářsky ozdobena
52. Občerstvení na vinici při sběru hroznů
53. Svoz hroznů. Nově upravené sklepy bratří Springerů
54. Detail malířské výzdoby sklepa
55. Sgrafito na sklepe ze 70. let od malířského mistra Jana Fišera z Bořetic
56. Novodobé, rádoby moderní přestavby vinných sklepů – současný stav
57. Kulturní dům z roku 1960
58. Severní průčelí kulturního domu
59. Letecký snímek prostoru kolem kulturního domu
60. Vitráž výtvarníka Karla Rechlíka nahradí sklobeton ve schodišti kulturního domu
61. Stavební práce na úpravě průčelí
62. Po dokončení úprav
63. Pohled na náves z obecního úřadu
64. Nová úprava prodejny potravin – pohled z návsi
65. Provizorní hudební pavilon
66. Objekt z ohýbaných plechů z 80. let je dostavován obchůdky
67. Tentýž objekt – dostavba pošty
68. Tentýž objekt – pohled od křižovatky
69. Bývalý statek – současný stav
70. Oblékání stárky je svátečním a složitým úkonem
71. Hodový průvod směřuje k parketu na návsi
72. Nově postavený hudební pavilon na návsi – hody 1999

Počet obyvatel k 1. 1. 2000	958 osob
Rozloha katastrálního území	1 049 ha
z toho: orná	801 ha
vinice	76 ha
sady	25 ha
zahrady	20 ha
lesy	68 ha
vodní plochy	12 ha

Přihláška k Programu obnovy vesnice	1997
Členem Spolku pro obnovu venkova	1998
Členem Svazu měst a obcí	1994

Památkově chráněné objekty

1156	farní kostel sv. Antonína Paduánského
1156 a	ohradní zeď s kovovou branou
1156 b	socha Panny Marie
1156 c	socha Pána Ježíše
1157	boží muka na okraji vsi

Uskutečňování Programu obnovy vesnice

Vybrané stavební akce

1994	rekonstrukce požární zbrojnice
1995	rekultivace skládky komunálního odpadu
	rekonstrukce fotbalového hřiště
1996	rekonstrukce střechy základní školy
	úprava radnice
1997	úprava průčelí školy
	vybudování dětského hřiště
1998	obnova ohradní zdi kostela I. etapa
1999	rekonstrukce báně kostela
	obnova ohradní zdi kostela II. etapa
	rekonstrukce evangelické modlitebny
2000	rekonstrukce místních komunikací
	rekonstrukce střechy kostela

Tři akce byly podpořeny příspěvkem z Programu obnovy vesnice ve výši 990 tis. Kč

Významné společenské akce

1991	obnova vydávání domovského listu narozeným dětem
1992	vzpomínková slavnost na naše rodáky – Dr. Jana Herbena, Dr. Josefa Líznara
1993	oslava 90 let skladatele a kapelníka Metoděje Hanáka
1994	oslavy 90 let založení hasičského sboru
1995	vydána publikace „Brumovice v II. světové válce“
	první ročník fotbalového turnaje o pohár obce
1996	otevření rekonstruované knihovny
1997	výstava o životě a díle Dr. Jana Herbena
1998	výstava „Brumovice a vznik naší republiky“
1999	výstava „Historie a krása lidového kroje“
2000	slavnosti k 750 letům od první písemné zmínky o obci: slavnost svěcení obecního praporu, výstava „Historie naší obce“, vydání románu Jana Herbena „Do druhého a třetího pokolení“ spolu s brumovickým nakladatelstvím Carpe Diem, krojovaný ples, dětský krojovaný bál, dětské krojované hody. Založena spolupráce se slovenskou obcí Záhorská Bystrica

BRUMOVICE – ZÁKLADNÍ ÚDAJE O OBCE

1. Titulní strana – kopie listiny markraběte moravského Přemysla z roku 1250
2. Kopie listiny markraběte moravského Přemysla z roku 1250
3. Kříž na konci ulice Hrachůvka
4. Poklona se sochou sv. Jana Nepomuckého u požární zbrojnice
5. Boží muka v parčíku u ulice Draha
6. Studna s rumpálem před domem čís. 293
7. Návštěva prezidenta Dr. Edvarda Beneše v Brumovicích dne 22.6.1947
8. Repliku kostelní báně provedla firma M. Lukáše z Dolních Bojanovic
9. Ve svátek sv. Anny roku 1999 byl přistaven těžký jeřáb a nastaly napjaté chvíle zvedání
10. Jedna z posledních fází montáže báně na věž
11. Nová bář – včetně schránky, uložené v makovici s historickými dokumenty z roku 1903 a soudobými z roku 1999 – je na svém místě
12. Místní obyvatelé napjatě přihlížejí
13. Letecká fotografie z roku 1995
14. Památkově chráněný kostel sv. Antonína Paduánského před dokončením oprav
15. Jan a Bronislava Herbenovi s T. G. Masarykem
16. Pamětní deska na rodném domě J. Herbena
17. Titulní strany z Herbenovy knihy vydané v Družstevní práci 1946
18. Prezident Beneš s chotí Hanou v rodném domě J. Herbena v roce 1946
19. Generál Josef Srstka – v uniformě čs. legionáře
20. Antonín Sedláček se svým tankem „Brumovice“ na vojenské přehlídce
21. Francouzský Válečný kříž 1914–1918 – Josef Srstka
22. Čs. Válečný kříž s lipovou ratolestí 1914–1918 – Josef Srstka
23. Čs. medaile „Za vítězství“ – Josef Srstka
24. Francouzský „Řád čestné legie – důstojník“ – Ant. Sedláček
25. Britský Válečný kříž – Ant. Sedláček
26. Čs. vojenská medaile „Za zásluhy 1. stupně“ – Ant. Sedláček
27. Major generálního štábu Antonín Sedláček
28. Podplukovník Karel Vyhňák
29. Výstavu „Brumovice a vznik naší republiky“ uspořádal „Klub přátel Dr. Jana Herbena a historie obce“ v roce 1998
30. Výstava „Historie a krása lidového kroje“, kterou tentýž Klub uspořádal v roce 1999
31. Paní Košuličová si prohlíží výstavu
32. O výstavu byl velký zájem
33. Výstavu si prohlédla většina domácích a mnoho přespolních
34. Při slavnostním zahájení hrála cimbálová muzika „Vonica“ s primášem Fr. Korábem
35. Starosta Josef Charvát při zahajovacím projevu
36. S muzikou zpívaly děti z mateřské školy a sólistka Jana Zaviačičová
37. Stojatý límeček „obršlák“ u dívčího kroje
38. Brumovický kraj – mládenec má pentli ze tří barev
39. Vázání „tureckého“ šátku se učí mladí od pamětníků
40. Pentle na dívčí sukni
41. Obnovené průčelí „Hospůdky na kopečku“
42. Předzahrádka v ulici Dědina
43. Nově vybudované hřiště u sokolovny
44. Z ulice Hrachůvka je vidět dominantu obce
45. Lisovna před sklepem pana B. Hlavičky
46. Vodní nádrž „Jezírko“ je zaznamenávána již na mapě z roku 1827
47. Na ulici Dědina
48. Rodný dům Jana Herbena č.p. 176
49. Letecký pohled na historické jádro vesnice
50. Dům se žudrem rodiny Líznarovy
51. Vinný sklep pana Jos. Hájka byl obnoven v lidovém stylu
52. Ve starobylé světnici s paní Frant. Suchánkovou
53. Lidový dům s ostře pálených cihel rodiny Fantovy
54. Evangelická modlitebna byla postavena v roce 1927
55. Budova obecního úřadu, opravená v roce 1994
56. Prostředí ulice Draha
57. Historický snímek školy z roku 1884 a její dostavba z roku 1912
58. Pod pedagogickým vedením si děti vyzdobily chodbu
59. Svě malby si pověsily do tříd
60. I knihovna je pěkná, aby se dětem ve škole líbilo
61. Škola před úpravou v roce 1998
62. Zadní trakt po úpravě průčelí
63. Ve vstupní chodbě je vějíř s fotografiemi a datem narození dětí
64. Autobusová zastávka s čekárnou na ulici Dědina
65. Současný stav vodárny z roku 1932

Počet obyvatel k 1. 1. 2000	1 105 osob
Rozloha katastrálního území	1 831 ha
z toho: orná	776 ha
vinice	50 ha
lesy	1 ha
vody	6 ha

Přihláška k Programu obnovy vesnice 1991
Členem Spolku pro obnovu venkova 1993

Památkově chráněné objekty

1315	farní kostel sv. Bartoloměje
1316	kaple sv. Cyrila a Metoděje
1317	kříž z roku 1872 u kostela

Zvláště chráněná území

přírodní rezervace Louky pod Kumstátem 3 ha

Uskutečňování Programu obnovy vesnice

Vybrané stavební akce

1991	vodovodní řád
1995	rekultivace skládky komunálního odpadu
1996	položení chodníků
1997	oprava farního kostela
1998	oprava základní školy
1999	zastřešení kulturního domu
2000	rekonstrukce místních komunikací

1 akce byla podpořena příspěvkem z Programu obnovy vesnice ve výši 240 tis. Kč

Významné společenské akce

červen	každoroční folklorní festival „Kraj beze stínu“
březen	každoroční slavnostní koncert muziky „Vonica“
srpen	tradiční bartolomějské hody
1999	výstava malíře Stanislava Ševčíka

2000 výstava fotografií faráře Františka Trtílka
výstava „Škola základ života – dějiny a současnost v Krumvíři“
výstava k významnému rodákovi Martinu Polákovi

Obec vydává „Krumvířský zpravodaj“

KRUMVÍŘ – ZÁKLADNÍ ÚDAJE O OBCI

1. Titulní foto – Národopisné slavnosti Hanáckého Slovácka v Krumvíři „Kraj beze stínu“. Soubor „Ždáničan“ doprovází cimbálová muzika z Násedlovic
2. Historická listina, podle níž přechází v roce 1506 Krumvíř do vlastnictví Jindřicha z Lipé
3. Kostel sv. Bartoloměje z roku 1867 před rozšířením komunikace
4. Kaple Cyrila a Metoděje z roku 1948 při silnici do Hodonína
5. Paní Konečná při vyškrabávání kraslic
6. Joža Frídl maluje žudro
7. Oprava kostelní věže v roce 1997
8. Zahájení výstavy rodáka Stanislava Ševčíka, malíře a pedagoga dne 12. června 1999
9. Kladení chodníku na „Dědině“
10. Pokládání telekomunikačního kabelu
11. Na zlepšení prostředí vesnice se podílí sami občané
12. Letecká fotografie z roku 1995
13. Hlavní ulice, zvaná „Dědina“, je současně silnicí I. třídy
14. Pohled na nově opravený kostel od hřbitova
15. Budova nového školního pavilonu byla ke staré škole přistavena v roce 1980
16. Kulturní dům byl postaven v akci „Z“ a otevřen v roce 1981
17. Prodejní středisko stojí v centru obce před budovou obecního úřadu
18. Areál vinných sklepů vznikl za kostelem
19. Předzahrádka v ulici Chaloupky v plném květu
20. Situování štítového domu mezi okapově orientované domy narušil soulad prostředí v centru obce
21. Loubí z vinné révy, ovocné stromy a květiny v předzahrádkách – to je pravá a typická Krumvíř
22. ...
23. ...
24. Selská usedlost rodiny Polákových s bohatě členitým průčelím
25. Zachovalá humna ulice Dědina
26. Jednu z posledních původních selských usedlostí zachovala rodina Foretníkova
27. Tradiční formy na perník, máslo i sýr vyřezává již třetí generace rodiny Slavíkových
28. Chalupář příkladně zachránil původní lidový dům v ulici Chaloupky
29. Soubor „Vonica“, na housle hraje Libor Otýpka
30. Cifrování stárků o hodech
31. Obal CD souboru „Vonica“
32. Tanečníci souboru „Vonica“, v pozadí „Mužácký pěvecký sbor z Klobouk“
33. Prostředí národopisného areálu v Krumvíři, kde probíhá festival „Kraj beze stínu“
34. Taneční skupina souboru „Vonica“
35. Lidové soubory před vystoupením v roce 1999
36. Soubor „Vonica“ s primášem Františkem Korábem a sólovým zpěvákem Martinem Foretníkem
37. Soubor „Vonica“: František Koráb, primáš – housle, Libor Otýpka – housle, Antonín Bukovský – housle, Petr Kotník – housle, Jan Zaviačič – viola, Jitka Nováková – violoncello, Jaroslav Konečný – klarinet, Jiří Kučera – kontrabas, Jindřich Demela a Martin Zeman – cimbál. Na snímku zpěváci Jana Trávníčková a Jaroslav Kovářik
38. K lidové písni a tanci jsou krumvířské děti vedeny již od dětství
39. V přírodní rezervaci Louky pod Kumstátem, v popředí třemdava bílá a tužebník obecný
40. Hlaváček jarní
41. Hlaváček jarní
42. Úročník bolhoj
43. Hadinec červený
44. Vítod větší
45. Oman srstnatý v porostu kavylu Ivanova
46. Koniklec luční – černající
47. Budování silnice těsně pod farní kostel sv. Bartoloměje
48. Tvrdost a rozměrnost betonové zdi negativně ovlivňuje prostor před kostelem
49. Selská usedlost na ulici Dědina před demolicí
50. Původní škola z roku 1852 s nadstavbou z roku 1890. V její předzahrádce stojí kříž a památník padlým
51. Památník padlým a obětem obou světových válek s bustou T. G. M. od sochaře Martina Poláka
52. Škola a její dostavba tvoří nároží hlavní ulice
53. V centru obce stojí budovy kina a obecního úřadu

Počet obyvatel k 1. 1. 2000	458 osob
Rozloha katastrálního území	670 ha
z toho: orná	419 ha
vinice	53 ha
sady	12 ha
zahrady	9 ha
lesy	140 ha

Přihláška k Programu obnovy vesnice	1996
Členem Spolku pro obnovu venkova	1996

Památkově chráněné objekty
boží muka, lidová stavba
zvonice na hřbitově z 18. století

Zvláště chráněná území
přírodní rezervace Hrádek 11 ha

Uskutečňování Programu obnovy vesnice
Vybrané stavební akce
1995–1997 položení vodovodu
1997–1999 rekonstrukce KD
1999 úpravy veřejné zeleně
2000 přestavba kina na tělocvičnu
úpravy veřejných ploch
oprava zvonice a márnice

Dvě akce byly podpořeny příspěvkem z Programu obnovy vesnice ve výši 1 200 tis. Kč

Významné společenské akce

1992 zřízení stacionáře pro mentálně postižené děti
1994 slavnostní přivítání generála Františka Peřiny
1999 slavnostní otevření kulturního domu
– vydání knihy R. Knollové „Slavnostní obřady“
2000 slavnostní převzetí obecního znaku a praporu

vydání publikace „Morkůvky na konci 2. tisíciletí“
vydání knihy R. Knollové „Smuteční obřady“

MORKŮVKY – ZÁKLADNÍ ÚDAJE O OBCI

1. Titulní foto: slavnostní otevření kulturního domu a hody dne 14. 8. 1999
2. Pohlednice s větrným mlýnem z konce 19. století
3. Letecká fotografie z roku 1994
4. Generál František Peřina
5. Ulice „Za humnama“ s typickou řadovou zástavbou
6. Poezii starých domů s modrou podrovnávkou a ovocnými stromy v předzahrádkách nové domy nemají
7. Obdobně působící lidový dům
8. Nový objekt Telecomu s pálenou krytinou zapadá do vesnického prostředí
9. O řadu lidových domů pečují chalupáři
10. Záplava tradičních květin je pro Morkůvky příznačná
11. Modernizační získaly domy trojdílná okna a břizolitovou omítku. Na lavičce mezi květinami je pěkné posezení
12. Lidový dům má plastická ostění oken a dveří
13. Ulice Brumovská se zvonící má místní název „Mršník“
14. Olejomalba rodáka Ludvíka Dobeše z padesátých let je z téže ulice
15. V bývalé škole mají dnes své klubovny důchodci i mládež
16. Ulice „Ke Kobyli“
17. Malebné zákoutí „Kaštánky“ je nejstarší částí obce
18. Umělecký kovář Erik Jakubčík ve své dílně
19. Domy z konce 19. století v ulici „Na suchém řádku“
20. Starostka Růžena Knollová při slavnostním otevření kulturního domu
21. Zájem o prohlídku nového kulturního domu měli všichni
22. Sbormistr Vladimír Kincel zvedá ruce a místní pěvecký sbor svůj hlas
23. Průvod stárků a stárek spěje na taneční parket před kulturní dům
24. Stárci v novém hudebním pavilonu mají „fedro“, užívané v slavnostním tanci „Zavádka“, který je původním a jedinečným tancem Kloboucka
25. Odpolední slunko odpočívá v stojatém límci, zvaném „obršlák“
26. To byly památné hody roku 1999
27. Boží muka v 50. letech – olejomalba Ludvíka Dobeše
28. Současný stav zákoutí s památkově chráněnou boží mukou
29. Prostor před kulturním domem, mezi stodolami a zelení, nazývaný „Pláčka“
30. Nový hudební pavilon
31. Současný stav budovy obecního úřadu a hasičské zbrojnice
32. Autobusová zastávka pod zvonící

33. Typizovaný objekt mateřské školy, dnes stacionář evangelické církve pro mentálně postižené děti, zvaný „Betlém“

Počet obyvatel k 1. 1. 2000	745 osob
Rozloha katastrálního území	1 609 ha
z toho: orná	1 171 ha
vinice	52 ha
lesy	142 ha

Přihláška k Programu obnovy vesnice 1995

Památkově chráněné objekty

1586	farní kostel sv. Jakuba
1587	dům č.p. 58 – zrušeno
1588	dům č.p. 63 – zrušeno
1589	dům č.p. 66 – zrušeno

Uskutečňování Programu obnovy vesnice

Vybrané stavební akce

1993	dostavba základní školy hudební pavilon na hřišti rekonstrukce místních komunikací
1994	rekonstrukce pošty a spořitelny výstavba zdravotního střediska
1996	novostavba 5 bytových jednotek výstavba komunikace do Nového dvora přestavba části kulturního domu na kuchyň
1997	vodovodní přívaděč a rozvody
1998	rekonstrukce veřejného osvětlení výstavba mostu v Novém Dvoře úprava veřejného prostranství „Pod Půtně“
1999	revitalizace Nikolčického potoka
2000	výstavba šaten na hřišti osvětlení kostelů úprava mateřské školy

Čtyři akce byly podpořeny příspěvkem z Programu obnovy vesnice ve výši 1 270 tis. Kč

Významné společenské akce

1990	dětský karneval – 1. ročník
1993	vydání „Nicolčické čítanky“
1994	nikolčický parkur soutěž hasičských sborů první ročník „Nicolčického zpravodaje“
1995	obnova Jánských hodů – první ročník
1996	oslava „300 let nicolčického školství“ zahájení výuky hudební školy „Klára“ kurs tance a společenské výchovy – první ročník
1997	předvánoční koncert cimbálové muziky Varmužovců – první ročník založení kapely „Nicolčická pětka“
1998	Novoroční koncert – první ročník „Nicolčické malování“ – výstava 6ti malířů zasazení lípy svobody k 80. výročí založení ČSR
1999	první ročník dějepisné soutěže „Bible a my“ představení divadelního spolku „Úsměvy“ indiánské léto – týden dětí ZŠ
2000	školní akademie středověké léto – týden dětí ZŠ

Každoročně se konají česko-slovenské hry školní mládeže

NIKOLČICE – ZÁKLADNÍ ÚDAJE O OBCI

1. Titulní foto – Nikolčice od Šitbořic
2. Historický soubor domů „Špalíček“, jeho demolice proběhla v roce 2000
3. Kříž při silnici na Diváky
4. Lidový dům ze „Špalíčku“
5. Pomník z roku 1762 při silnici do Divák
6. Vchod do kostela sv. Jakuba
7. Chráněný koniklec obecný z místní tratě „Pútně“
8. Z vystoupení dětského souboru v roce 1998
9. „Nikolčická pětka“ je název kapely, kterou vede Richard Blinkal
10. Letecká fotografie z roku 1995
11. Nikolčické terasy v trati „pod Létně“
12. Nikolčický chlapecký kroj
13. Nikolčický dívčí kroj
14. Nikolčický parkúr
15. Lidový dům ze „Špalíčku“
16. Křížovatka před školou a kostelem
17. Nikolčický potok na návsi
18. Náves tvoří park podél potoka, v jehož čele je nový bytový dům pro učitele
19. Novostavba rodinného domu
20. Část návsi – pohled od severu
21. Zástavba na horním konci
22. Evangelický kostel
23. Kostel stojí v ose hlavní ulice
24. Květiny jsou i na veřejných oplochách
25. Lidový dům nad Nikolčickým potokem
26. Nový kulturní dům z roku 1989; autoři Ing. arch. Zdena Vydrová a Ing. arch. Viktor Rudiš
27. Pěkný lidový dům Vedrových
28. Rekonstruovaný obchůdek se smíšeným zbožím manželů Mnacakonových
29. Nový dům na místě zemědělské usedlosti
30. Atmosféra vesnického dvora
31. Necitlivě postavená novostavba provozovny a její reklama
32. Česko-slovenské hry mládeže 1999 konané v Zelenicích – stupně vítězů
33. Vrh koulí probíhal za povzbuzování spolužáků
34. Zápasy v házené jsou součástí her
35. Hod míčkem
36. Sprint na 60 m
37. Travnaté hřiště za školou je prostorem nikolčických her
38. Nároží dostavby školy z roku 1932
39. Půvab průčelí staré školy s pamětní deskou
40. Hospodářský dvůr obce je vedle nového bytového domu
41. Obecní úřad – současná podoba
42. Nově upravené koryto horní části Nikolčického potoka
43. ...
44. ...
45. Mateřská škola – současný stav
46. Výzdobu mateřské školy malovala paní učitelka Eva Rohrerová
47. Vnitřní dvůr mateřské školy
48. Pohled do školní zahrady – současný stav

Počet obyvatel k 1. 1. 2000	1 919 osob
Rozloha katastrálního území	1 219 ha
z toho: orná	1 019 ha
vinice	27 ha
lesy	55 ha

Přihláška k Programu obnovy vesnice	1993
Členem Spolku pro obnovu venkova	1997

Památkově chráněné objekty

1736 socha sv. Jana Nepomuckého

Uskutečňování Programu obnovy vesnice

Vybrané stavební akce

1994	obnova staré školy rekonstrukce místních komunikací
1995	úprava veřejného prostranství a zeleně novostavba autobusové zastávky rekonstrukce veřejného osvětlení přístavba sokolovny
1996	rekonstrukce radnice úprava hřbitova úprava studny Štengar novostavba sociálních bytů
1997	rekonstrukce veřejného osvětlení
1998	rekonstrukce hasičské zbrojnice
1999	obnova pomníku padlých
2000	rekonstrukce společenského domu rekonstrukce veřejných zpevněných ploch

8 akcí bylo podpořeno příspěvkem z Programu obnovy vesnice ve výši 3 108 tis. Kč

Významné společenské akce

1990	slavnostní zahájení v základní devítileté škole
1992	otevření zdravotního střediska s penzionem
1997	slavnostní otevření radnice
1997	turnaj mistrů světa – 30. ročník, první ročník v Šitbořicích
1998	100. výročí hasičského sboru ocenění Bílou stuhou v soutěži Vesnice roku 1998
1999	slavnostní vysvěcení obecního praporu

Obec vydává čtvrtletně zpravodaj „Štengaráček“

ŠITBOŘICE – ZÁKLADNÍ ÚDAJE O OBCI

1. Titulní strana – radnice, obnovená v roce 1996
2. Pohlednice z konce 19. století
3. Zničený sovětský tank v dubnu 1945
4. Válečnými událostmi zničené domy
5. Letecká fotografie z roku 1995
6. Turnaj mistrů světa v kolové se pořádá v Šitbořicích každoročně od roku 1997
7. Průvod k Betlému na vánoční svátky
8. V předvečer 1. května se máj staví postaru, ručně
9. „Tomy Darts Club Šitbiřice“ je název klubu sportovních šipek, jehož členové získali 17 titulů Mistr ČR a reprezentovali nás na evropských a světových turnajích
10. Krasojedkyně Šárka Janečková a Blanka Neuschlová na Turnaji mistrů 1998
11. Krasojedkyně Martina Štěpánková, mistryně světa
12. Živý Betlém je nově založenou tradicí
13. Horní část návsi končící pod návrším Hradisko
14. Širokou návsi dříve protékal Šitbořický potok, dnes zakrytý
15. V zářezu pod kostelem byly situovány nové WC
16. Novostavba firmy Husák z roku 1998
17. Novostavby na místě bývalých selských usedlostí
18. Novodobou architektonickou památkou je secesní fara z roku 1913, která byla obnovena v roce 1998
19. Vánoční věnec na dveřích domu čís. 223
20. Památkově chráněná barokní socha sv. Jana Nepomuckého u „staré“ školy
21. Ulice Dlouhá má příjemnou venkovskou pohodu
22. Panorama centrální části obce z Hradiska
23. Bývalé selské domy stojící v řadové zástavbě zachovávají místní ráz
24. Výstavba rodinných domů z osmdesátých let na ulici Rovinka
25. Minerální pramen „Štengar“ dostal v roce 1997 stříšku
26. Novodobé přestavby selských usedlostí na návsi
27. Slavnost svěcení obecního praporu začíná srazem před domem první stárky
28. Průvod občanů vedou stárky, nesoucí obecní prapor
29. Svěcení obecního praporu v kostele sv. Mikuláše se konalo dne 26. 9. 1999
30. Slavnostní proslov starosty Vladimíra Kulíška
31. Obecní prapor posvětil páter Pavel Kopeček, šitbořický rodák
32. Stárky odnášejí prapor na radnici
33. Oslavovala celá vesnice
34. Před prvním vztyčením praporu u radnice
35. Znak obce
36. Josef Zelinka dokončuje sochu Krista pro kostel v Unkovicích
37. Sv. Florián
38. Vinař
39. Ukřížovaný
40. Myslitel
41. Jeden z mnoha sudů
42. Reliéf koní
43. Státní znak a znak obce od keramiky Otty Bébara
44. Zasedací místnost zastupitelstva obce je umístěna v podkroví radnice
45. Budova obecního úřadu – stav v roce 1994
46. Art protis s motivem původního kostela od Jiřiny Kulíškové je umístěn v zasedací místnosti
47. Vstup do budovy byl nedůstojný
48. Historická studna je středem nového zádveří radnice. Při slavnostním otevření u ní hrála cimbálová muzika Vonica
49. Art protis Světlany Kulíškové je součástí výzdoby obřadní síně
50. Slavnostní otevření radnice dne 17. 2. 1997
51. Hlavní průčelí radnice
52. Obřadní síň v přízemí budovy
53. Kancelář starosty je v podkroví
54. Schodiště do podkroví s centrálním lustrem. Vitráž navrhla Světlana Kulíšková
55. Budova „staré“ školy – stav z roku 1993. Její prostory jsou pronajímány místními firmám
56. Budova po stavební úpravě od západu
57. Pohled od východu
58. Pohled od severu. Motiv na fasádu školy navrhla Helena Sklenařková
59. Požární zbrojnice – stav v roce 1995
60. Zbrojnice stojí pod farním kostelem
61. Slavnost ke 100. výročí založení hasičského spolku, konaná v roce 1998
62. Celkový pohled na hasičskou zbrojnici po úpravě
63. Patrona hasičů sv. Floriána namaloval Ing. Josef Zelinka, místostarosta obce
64. Při oslavě byla předvedena historická stříkačka
65. „Bílá stuha“ udělená obci v soutěži „Vesnice roku 1998 v Programu obnovy venkova“
66. Příklad k budově základní školy, vybudované v roce 1984
67. Práce je osvědčenou metodou výchovy
68. Na školním dvoře s nově vybudovaným hřištěm je vždy živo
69. Nově založená tradice dýňových strašáků se setkala s dobrým ohlasem ve veřejnosti
70. Z bývalé uhelný je vybudována tělocvična, nad hospodářským objektem byly vybudovány 5 bytových jednotek pro učitele
71. Do výtvarné výchovy byly zařazeny návrhy úprav obce – pan učitel Zdeněk Farkaš
72. Paní učitelka Jiřina Kulíšková uvedla výstavku „Sepětí obec – škola“ na radnici
73. O začlenění Programu obnovy venkova do výchovy dětí informuje v pořadu Náš venkov ředitelka základní školy Jarmila Novotňáková
74. Z besedy o místním programu obnovy vesnice v základní škole

Počet obyvatel k 1. 1. 1999	1 030 osob
Rozloha katastrálního území	1 361 ha
z toho:	
orná	973 ha
vinice	25 ha
sady	19 ha
zahrady	17 ha
lesy	279 ha
vodní plochy	26 ha

Památkově chráněné objekty

1741	věž kostela sv. Jana Křtitele – zrušeno pro demolici
1742	hostinec č.p. 32
1743	socha sv. Jana Nepomuckého
1744	boží muka u silnice ke Starovicím
7152	kostel sv. Jana Křtitele

Zvláště chráněná území

Národní přírodní rezervace „Pouzďanská step – Kolby“ 38,1121 ha

Uskutečňování Programu obnovy vesnice

Vybrané stavební akce

1991	obnova vstupní brány a zdi hřbitova výstavba vozovky Za šancemi restaurace pomníku padlých
1992	restaurace sochy sv. Jana Nepomuckého obnova studánky Nad Lejtnou přestavba budovy na zdravotní středisko
1993	oprava kulturního domu výstavba vozovky v Lapačově
1994	plynofikace obce
1995	statické zajištění budovy radnice
1996	oprava základní školy
1997	rekonstrukce radnice
1998	inženýrské sítě pro výstavbu nových rodinných domů
1999	rekonstrukce budovy bývalého národního výboru
2000	vybudování nového hřiště

1 akce byla podpořena příspěvkem z Programu obnovy vesnice ve výši 1 000 tis. Kč

Významné společenské akce

1992	svěcení nových zvonů (18. 2. 1992)
1996	oslav 100. výročí vysvěcení farního kostela (10. 9. 1996)
1998	slavnostní ukončení rekonstrukce radnice (25. 10. 1998)
1999	slavnostní převzetí obecního znaku a praporu (16. 2. 1999)
2000	založení sdružení „Relax“ (duben 2000)

UHERČICE – ZÁKLADNÍ ÚDAJE O OBCI

1. Titulní foto – radnice po dokončení rekonstrukce v roce 1998
2. Památkově chráněná věž původního barokního kostela. V roce 1965 byla prosazena její demolice
3. Národní přírodní rezervace „Pouzdránská step – Kolby“
4. Výstavba širokých teras nad vesnicí v letech 1988 a 1989
5. Stará pohlednice se Skoupilovým mlýnem
6. Svěcení nových zvonů v roce 1992
7. Tradiční hody
8. Oslavy 100. výročí vysvěcení farního kostela v roce 1996
9. Letecká fotografie z roku 1995
10. Pohled na Uherčice od východu
11. Panorama vesnice od řeky Svratky
12. Řeka Svratka – pohled z mostu
13. Náves, zvaná „městečko“
14. Prostor před mlýnem
15. Uherčické vinné sklepy
16. Obnovená hřbitovní brána
17. Lidový dům na návsi
18. Památkově chráněná boží muka u silnice k Starovicím
19. Pohled od radnice na novogotický kostel sv. Jana Křtitele z roku 1896, který je chráněnou památkou
20. Stodoly v humnech na jihu vesnice mají znaky řemeslného mistrovství
21. Poslední žudro v Uherčicích, které mělo v patře nadstavbu pro sochu, bylo zbořeno majitelem v roce 1998
22. Boží muka v západní části obce jsou lidovou památkou
23. Obnovovaná průčelí selských usedlostí zachovávají hlavní prvky lidového stavitelství kraje
24. Radnice před zahájením opravy
25. Stavební práce – statické ztužení kleneb
26. Radnice po rekonstrukci
27. Trhliny v průčelí budovy
28. Dokončovací štukatérské práce
29. Sanace kamenných sloupů
30. Vnitřní dvůr je místem vstupu do obecního úřadu
31. Kancelář starosty obce
32. Zasedací místnost
33. Kancelář obecního úřadu
34. Původní fasáda školy
35. Nově upravená škola
36. Původní zemědělská usedlost vedle radnice
37. Současný stav objektu původního mlýna, později sokolovny

Počet obyvatel k 1. 1. 2000	404 osob
Rozloha katastrálního území	1 059 ha
z toho: orná	626 ha
vinice	60 ha
lesy	306 ha
vody	38 ha

Památkově chráněné objekty
1790 archeologická lokalita Skřípov a Líchy

Uskutečňování Programu obnovy vesnice

Vybrané stavební akce

1996	vodovodní přivaděč
1997	přístavba sokolovny
1998	rozvod vodovodu posílení elektrorozvodů dětské prolézačky
1999	víceúčelové hřiště
2000	plynifikace

3 akce byly podpořeny příspěvkem z Programu obnovy vesnice ve výši 750 tis. Kč

VELKÉ HOSTĚŘÁDKY – ZÁKLADNÍ ÚDAJE O OBCI

1. Titulní strana – pohled na Velké Hostěrádky od jihu
2. Pohlednice z konce 19. století – vesnice od jihozápadu, malovýrobní zemědělská krajina v pozadí
3. Mláčení obilí u Skopalíků na „Zemáku“
4. Skopalíkův statek
5. Letecká fotografie z roku 1995
6. S batohem firmy „Tramp“ v Himalajích
7. Zemědělské družstvo ve V. Hostěrádkách
8. Dříve Pacasova stodola, dnes výrobní firma ORYX-CZ
9. Dílna firmy „Tramp“
10. Interiér výrobní haly firmy „Moravo-ekol“
11. Dvůr bývalého Skopalíkova statku s výrobní halou
12. Bývalý Skopalíkův statek
13. Pamětní deska T. G. M. z roku 1937 umístěná na budově obecního úřadu
14. Znak Lichtenštejnů v chodbě Skopalíkova statku
15. Evangelická kaple z roku 1857 se hřbitovem
16. Domovní dveře z počátku 20. století
17. Hostěradský mlýn. Po opravě v roce 1992 slouží jako stolařská dílna a rodinný dům
18. Kostel sv. Šebestiána, sv. Rocha a sv. Rosalie. Po vyhoření znovu vysvěcen v roce 1794
19. Zástavba ulice v hlavní ulici směrem na Bošovice, chalupa rodiny Prokešových
20. Selská usedlost paní Navrátilové na ulici Pastvisko je z konce 19. století. Má typickou dispozici, prostou fasádu a barevnost
21. Vyhřáté cihly zápraží, na kterých se dříve sedávalo
22. Zachovalý selský dům rodiny Maloňových
23. Ulice s výrobní halou firmy „Moravo-ekol“
24. Dům rodiny Navrátilových je jeden z nejhezčích
25. Zástavba rodinných domů ze 70. a 80. let na hlavní ulici k Bošovicím
26. Obecní úřad – současný stav
27. Sokolovna s autobusovou čekárnou – současný stav
28. Historická fotografie prostoru křižovatky
29. Současný stav křižovatky
30. Lidový dům Na mlýnku z roku 1884 je dnes chalupou rodiny Skovajsových. Kdysi k ní patřil vodní mlýn, který vyhořel a nebyl obnoven
31. Zbytky plastické výzdoby na domě
32. Bytový dům nezapadá svým měřítkem ani tvarem do vesnického prostředí
33. Rekreační areál v nivě Hunivky je postupně budován s příspěvkem Programu obnovy venkova. Volejbalové hřiště z roku 1999
34. V sousedství požární nádrže je plocha veřejné zeleně s kvalitními dřevinami
35. Vybavení dětského hřiště z roku 1998
36. Potok Hunivka patřící Meliorační správě postrádá břehové porosty
37. Koupaliště, stav z r. 1999
38. Dětské hřiště je stále využíváno

Počet obyvatel k 1. 1. 2000	1 649 osob
Rozloha katastrálního území	2 200 ha
z toho: orná	1 485 ha
vinice	84 ha
lesy	145 ha
sady	141 ha
zahrady	36 ha

Přihláška k Programu obnovy vesnice 1995
Členem Spolku pro obnovu venkova 1995

Památkově chráněné objekty

1791	farní kostel sv. Václava a sv. Víta
1792	bývalá zámecká kaple „Kaštilék“
1793	socha sv. Antonína Paduánského
1794	socha sv. Donáta
1795	socha sv. Nepomuckého
1796	socha sv. Nepomuckého před domem č. 55
1797	socha P. Marie na hřbitově
1798	socha sv. Vendelína

Zvláště chráněná území

Chráněná přírodní památka Plácky 5,2 ha

Uskutečňování Programu obnovy vesnice

Vybrané stavební akce

1994–1995	rekonstrukce místních komunikací
1996	rozvody telefonu a kabelové televize
1997	přístavba školní jídelny
1998	rekonstrukce kulturního domu
1999	nadstavba střechy mateřské školy
2000	hřiště u základní školy
	inženýrské sítě pro výstavbu rodinných domů

4 akce byly podpořeny příspěvkem z Programu obnovy vesnice ve výši 850 tis. Kč

Významné společenské akce

1993	slavnostní vysvěcení obnovené kašny
1994	první ročník festivalu Moravský hrozen
2000	zahájena spolupráce se slovenskou obcí Horné Orešany
únor	každoroční výstava vín
květen	každoroční beseda s občany důchodového věku

Obec vydává měsíčník „Zpravodaj“

VELKÉ NĚMČICE – ZÁKLADNÍ ÚDAJE O OBCI

1. Titulní foto: pohled na Velké Němčice z nivy řeky Svratky
2. Domy, které vyhořely v průběhu bojů na konci 2. světové války
3. Svěcení zvonů v roce 1949
4. Sbor hasičů a samaritánek z roku 1943
5. Obnovený dům z foto č. 2 rodiny Hlávkových
6. Školní jídelna, dostavěná k základní škole v roce 1998
7. Hody na novém tanečním parketu v roce 1996
8. Letecká fotografie z roku 1995
9. Kostel sv. Víta a sv. Václava
10. Centrální část vesnice s bývalým zámekem (dnes provozovny F. Kudláčka a L. Maiera) a s farou
11. Jeden z posledních lidových domů, u něhož nedošlo k žádnému zásahu do průčelí
12. Působivá, z plechu ražená ozdoba kostelních dveří
13. Budova bývalého mlýna (dnes výrobní kytar Fr. Furcha)
14. Stará sýpka a řada novějších vinných sklepů pod areálem kostela
15. Pohled na vesnici z břehu Svratky
16. Kašna před zámekem se sochou sv. Floriána a znaky hrabat Montrochierů byla restaurována a předána veřejnosti v roce 1993
17. Barokní socha sv. Donáta před kostelem
18. Obnovená poklona se sochou sv. Jana Nepomuckého „Na kopečku“
19. Památkově chráněná zemědělská usedlost
20. Přestavěné rodinné domy na Vrchní ulici si zachovaly venkovský ráz
21. Zákoutí se sochou sv. Jana Nepomuckého na Dolní ulici
22. Nový rodinný dům na Brněnské ulici
23. Místo setkávání na návsi a družný rozhovor se starostou
24. Budova obecního úřadu a kulturní dům
25. Ohradní zeď kostela – jak vyhlíží dnes a jak by působila s bílou omítkou
26. Pomník padlých v 1. světové válce a opravená hřbitovní zeď
27. Nově upravený prostor před kostelem, jemuž chybí členitější zeleň, v pozadí sýpka a mlýn
28. Hudební pavilon a zadní strana sklepů
29. Nevhodné sousedství hřbitova: benzinová pumpa
30. Původně radnice, pak hospoda, dnes prodejny
31. Současná autobusová čekárna
32. Znak obce na budově bývalé radnice

Venkov jako obyvatelný svět (P. Pithart)	3
Slovo úvodem (J. Kruml)	5
Krajina lidí (J. Kocourková)	7
Klobouky – kulturní centrum kraje (E. Kordiovský)	11
Klobouky – slovo starosty	14
Boleradice – slovo starosty	20
Borkovany – slovo starosty	36
Bořetice – slovo starosty	50
Brumovice – slovo starosty	64
Krumvíř – slovo starosty	76
Morkůvky – slovo starosty	88
Nikolčice – slovo starosty	98
Šitbořice – slovo starosty	110
Uherčice – slovo starosty	124
Velké Hostěrádky – slovo starosty	134
Velké Němčice – slovo starosty	144
Základní údaje o obcích – seznamy fotografií	154
Obsah	178
Seznam literatury	179

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Bím, H.: Lidové písně z Hanáckého Slovácka, Klobouky u Brna, 1998.
Glück, A. – Magel, H.: Venkov má budoucnost, Ministerstvo zemědělství ČR, 1992.
Herben, J.: Brumovice, Družstevní práce, Praha, 1946.
Horák, J.: Typologické podklady převodů výmladkových lesů v oblasti „Jihomoravský úval“, Sborník ČSAZV – Lesnictví, roč. XXX, č. 5, 1957.
Hosák, L.: Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960, Profil Ostrava, 1967.
Kocourková, J.: Vesnice – přírodní prostředí vesnice, Ústav územního rozvoje Brno, 1995.
Kolektiv autorů: Vesnice – stavby a krajina mají svůj řád, Ústav územního rozvoje Brno, 1994.
Kolektiv autorů: Klobouky u Brna, Knižnice Sborníku Jižní Morava sv. 19, 1998.
Kolektiv autorů: Malované Kloboucko, Městský úřad Klobouky, 1995.
Kolektiv autorů: Podoby kraje a času. Kniha okresu Břeclav., Mikulov, 1996.
Kolektiv autorů: Studie revitalizace Harasky, A.K.T.I., s.r.o., Brno, 1996.
Kolektiv autorů: Velké Němčice, TEPS, Praha, 1980.
Kordiovský, E. – Danihelka, J.: Brána do kraje, Regionální muzeum Mikulov, 1999.
Kordiovský, E.: Roboty v Borkovanech, rukopis 1998.
Kruml, J. a kolektiv: Architektonický řád obcí v NP Podyjí, Ministerstvo pro místní rozvoj 1996.
Lapka, M. – Gottlieb, M.: Rolník a krajina, Sociologické nakladatelství, Praha, 2000.
Ondrůj, A.: Krumvíř. Minulost a současnost jihomoravské vesnice, MNV Krumvíř, 1973.
Ošmera, J.: Pověsti z kraje Mrštíků a Herbenova, Městský úřad v Kloboukách, 1993.
Program obnovy vesnice – přijat usnesením vlády ČR 29. 5. 1991
Program obnovy venkova – novela Programu obnovy vesnice – schválena usnesením vlády ČR č. 730 ze dne 11. 11. 1998.
Šebestová, A.: Lidské dokumenty, Fr. Borový, Praha, 1947.
Ševela, T.: Brumovice v zahraničním odboji druhé světové války, Obec Brumovice, 1995.
Štěpánek V.: Historický vývoj našeho vinohradnictví, Veronika č. 5, Brno, 2000.
Vrbas, J.: Pohledy do minulosti Klobouk, Knižnice Jižní Moravy sv. 21., Klobouky, 1999.

Autor: Jan Kruml ©
Spolupracovali: Jarmila Kocourková, Jitka Ošlejšková, Helena Sklenaříková, Zita Řehůrková,
Josef Beránek, Jiří Matula
Grafická úprava: Jarmila Kocourková
Fotografie: Jan Kruml, Jarmila Kocourková, Jaroslav Horák, Ladislav Sitenský,
Stanislav Ševčík, František Trtílek, Jiří Dobrovolný, Josef Špaček, Rudolf Stohanzl,
František Navrátil, Karel Urban, Vojenský ústřední archiv, Historický ústav
armády ČR, Geodis Brno s.r.o., fotografie z archivu starostů obcí
Jazyková úprava: Marta Bauerová
Litografie a DTP: Radek Valenta
Tisk: CETA, Tiskárna a grafické studio, Kounicova 26, Brno
Náklad: 1000 ks